

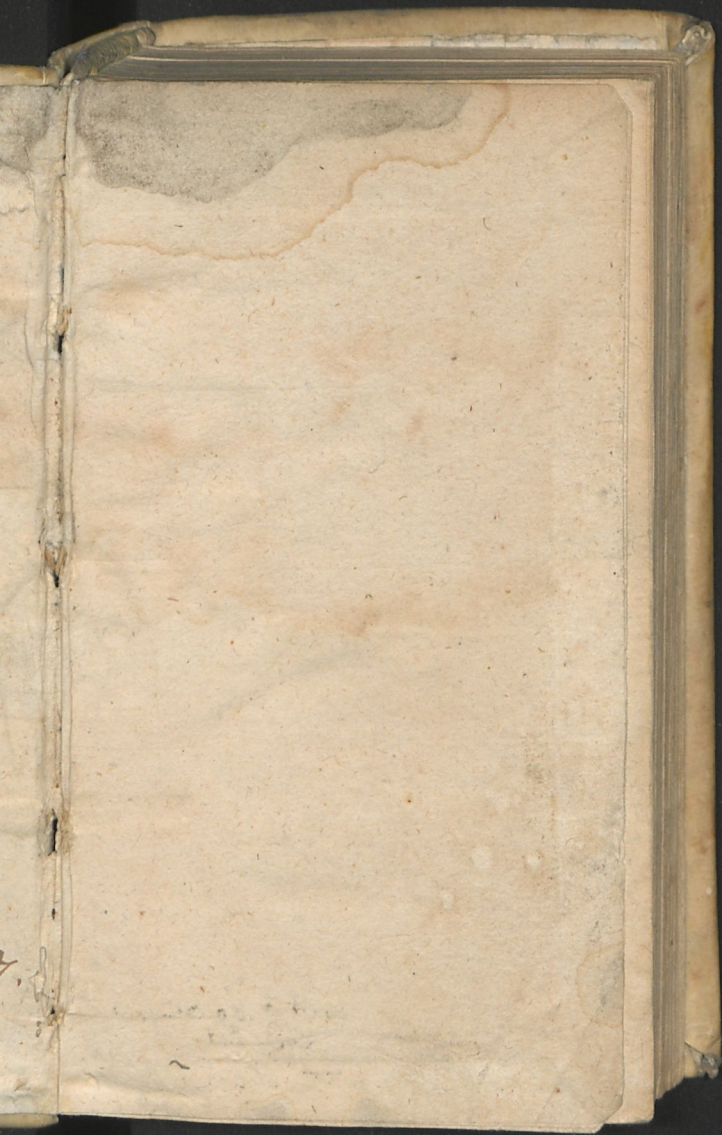
29

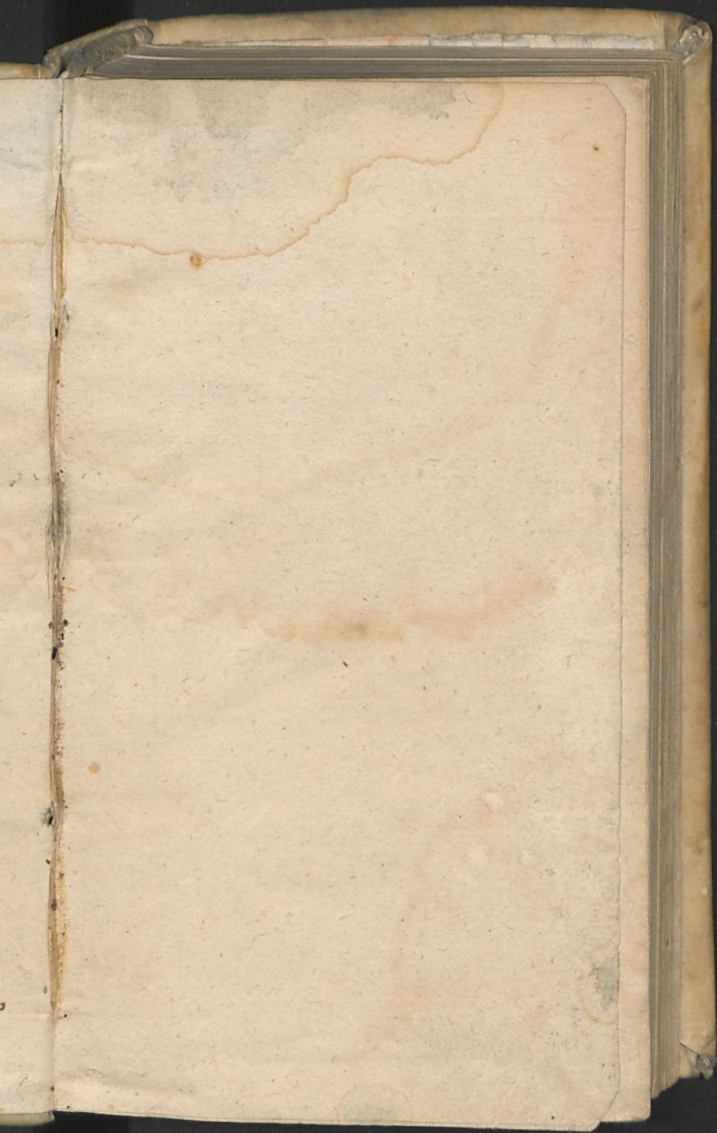
= III

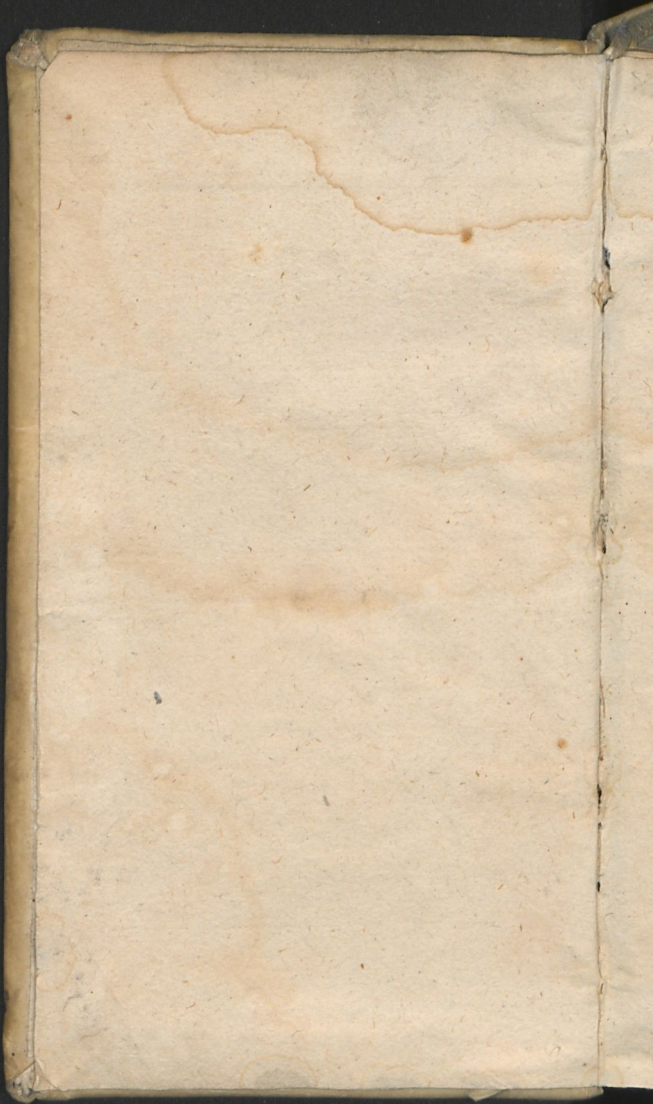
U No

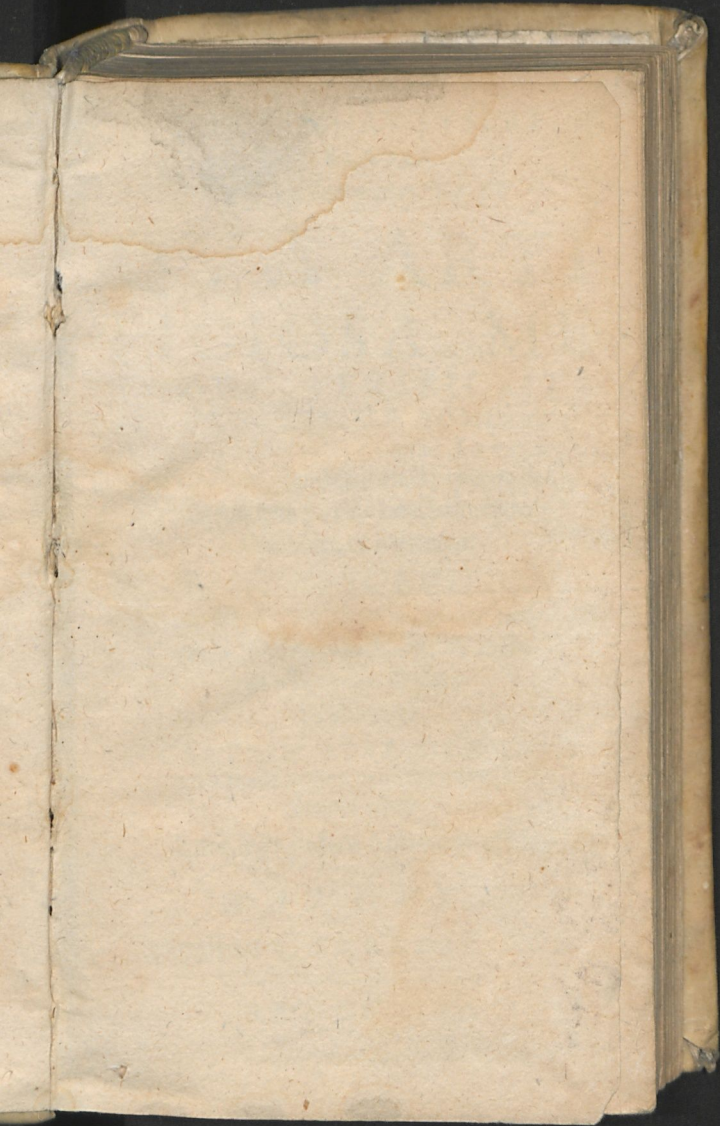
B. f. 17.

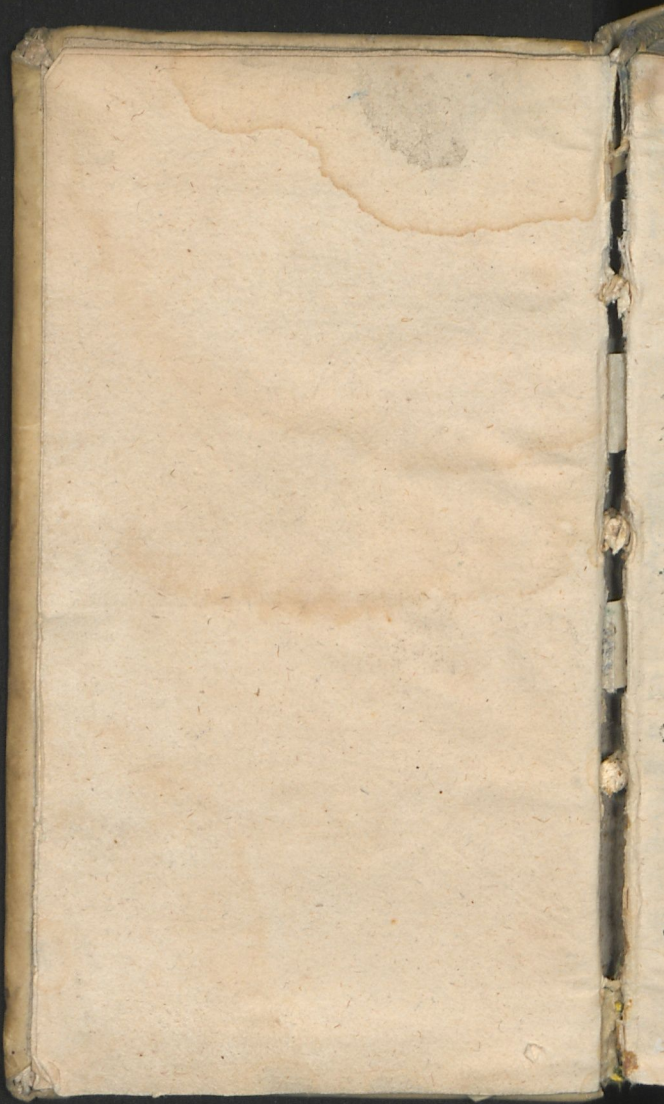

constat 10 Wärfen
Lugd. Bat.
107 1639.

LIBORII HATTYSERY

ANALYSIS

IVRIS FEVDALIS

QVA ARTI-
FICIOSA ME-
THODO, PERSPICVITA-
TE ET FACILITATE ADMIRANDA,
MEDVLLA TOTIVS IVRIS FEVDALIS,
rationibus tam dubitandi, quam deci-
dendi qua potuit fieri breuitate
illustrata, continetur.

ACCESSIT HVIC EDITIONI S.

*Romani Imperij constitutio, quam vulgo Au-
ream Bullam nominant, & episto-
la decretalis de Jure
Electorum.*

IN GRATIAM STUDIOSE JUVEN-
tutis coniunctim, nunc primum hac
forma edita.

Eme, lege, judica, non pœnitebit.

HANOVIAE

Sumptibus CONRADI EIFRIDI.

M. DC. XXI,

Emst. Ludolf Hoffm.

LIBRUM HUIUS
ARTIS
QVA ARTI
FIGIOSA ME
THODO PERSPICUA
ET FACILITATE ADMIRANDA
MAGISTRA TOTIUS ARTIS LEVANDA
MAGISTRUM HUIUS ARTIS
Scribitur per hunc hunc hunc
hunc hunc hunc hunc hunc

IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN
IN GRATIAM STUDIOSI IUVEN

M
N
Na
ho
ad
fun
2. C
men
de a
tin
cu
com

LIBRARIUS

IN CONSUE-
TUDINES a FEUDO.

R V M.

DE ORIGINE

feudi.

C A P. I.

Us feudorum à Ro-
manis b originem tra-
xisse dubium non est:

*Ius feuda-
le à
Roma-
nis de-
scendit.*

Nam quæ in jure nostro de
hominibus e sunt prædita, ea
ad vasallos propriè referri pos-
sunt. Hominum fit mentio in l.
2. C. de Episc. & Cler. in l. 1. C. de cõ-
mer. & merc. in l. unica C. de conduct.
& procur. præd. fisc. lib. II. & l. 4. C.
de dignit. lib. 12. Eoq; nomine cõ-
tinentur actores, custodes, pro-
curatores, emphyteuticarij &

2 JURIS FEUDALIS.
precarii possessores. His possessio conceditur ad tempus. Quæ actori feudum est gastaldix, id est actus siue procurationis feudum. Quæ custodi, feudum guardix. Iisdem postea cœpit concedi in perpetuum, quod est verum & proprium feudum: atque ita paulatim qui erant actores custodesque prædiorum temporarii, perpetui esse cœperunt, Latinumq; hominum *d* nomen retinuerunt, novum & exterum vasallorum à Longobardis *e* acceperunt. *Cujac. lib. 8. obs. 14.*

Appellatur in libris feud. consuetudo, v. sus, &c. Sic appellantur, feud. 2. tit. 2. tit. §. si. tit. 3. §. 1. tit. 7. 9. §. 23. alibi vsus feudi, feud. 2. tit. 10. §. 101. vsus regni, feud. 1. tit. 15. feud. 2. tit. 82. vsus curiarum, feud. 2. tit. 103. comprobatus, feud. 2. tit. 83. justus & verus. feud. 1. tit. 13. rationalis, dict. tit. 13. antiquus & rationalis, feud. 1. tit. 7. longævus, feud. 2. tit. 108. ab antiquis sapientibus constitutus, feud. 1. tit. 1. §. 4.

Item

Item jus feudi, *feud. 2. tit. 102.* jura feudi, *feud. 2. tit. 99.* jus curiæ, *feud. 2. tit. 101.* in multis curiis & civitatibus intellectum, *feud. 2. tit. 88.* Et denique mos rectus, *feud. 1. tit. 5. §. 1.* ac mores curiarum, *feud. 2. tit. 1. §. c.* Quid ita? scilicet, quia legis appellatione, proprie venire non possunt. Lex olim à populo, hodie translato in eum imperio, à Principe fertur. Consuetudines feudales à Gerharo Nigro & Oberto de Orto conscriptæ sunt Uterque sapiens appellatur, *feud. 2. tit. 25.* Uterque fuit consul Mediolanensis, *Otho Frisingensis. de rebus gestis Friderici.* Et fortasse progressu temporis, alia quoque ab alijs huic libro adjecta sunt, *feud. 2. tit. 30. vers. alii. tit. 32. vers. consules. 34. §. 2. vers. secundum alios. 30. vers. quidam & antiqua tit. 27. vers. alii non.* Nam & ipsius Oberti sententia recitatur, non ut authoris, sed ut tertij cujusdam, *feud. 2. tit. 28. in princip. dict. tit. 30. 32. 36* atque multis alijs in locis. A privatis igitur profluxerunt. Unde si quæras, an vel legis saltem vim obtineant. Respondetur sic, quoniam invaluerunt. Consuetudo quæ invaluit, quæ iudicio populi recepta, *l. 32. ff. de ll. quæ frequenter in eodem controversiarum genere servata, l. 1. C. eod. quæ antiquitus probata, l. f. C. d. 1.* id est, per multos annos *l. 35. ff. de ll. usulongo, l. 2. C. eodem & diuturno, l. 33. ff.*

Lex proprie appellari non potest.

Ratio.

Legis vim obtinet. Ratio.

dict. tit. observata; pro lege non immerito custoditur, *dict. leg. 32. §. 1.* pro jure & lege servatur, *dict. leg. 33.* legis vim obtinet, *l. 38. eod.* atque adeo legem quoque vincit,

Object. *feud 2. tit. 1.* Neque obstat, quod dicitur, consuetudinis ususve longævi non esse tandem vim, ut legem vincat, *l. 2. C. d. tit.*

Solutio duplex. quoniam hoc intelligendum de consuetudine, quæ nondum invaluit, quæ nondum penitus inolevit, nondum consensu omnium recepta, inveterata, stabilita, judicio comprobata est, *l. 38. ff. de ll.* quæ parva aut nulla ratione constat, *l. 39 ff. dict. tit.*

I.

Quam ratio fuisse, ut ait *l. 1. C. d. tit.* ratio quædam major & publica utilitas; hæc si quidem longo tempore atque illiterato omnium consensu, nec non rerum iudicatarum auctoritate fuerit confirmata, sane abrogat legem, cujus ratio vel cessavit vel minor est, vel minus reipubl. confert. Ad hæc intelligi etiam *dict. leg.* potest, de ijs,

II.

quæ lege definita sunt, in quibus plus valet lex, quam consuetudo. At nihil cautum legibus Romanorum de feudis palam, in his igitur potius consuetudo, quam lex dominabitur, *l. 33 ff. de ll.*

Non descendit à Longobardis. Ratio.

b Non à Longobardis, ut existimat Molin. in consuet. Paris. tit. x. num. 6. Duar. in tractatu feud. cap. 3. Wesemb. in proæ. quoniam jus feudorum, à Gerardo, qui ipse Longobardus fuit, jus antiquissimum dicitur,

citur, *feud. 1. tit. 1. §. 1.* vt inepte id repetieris à Longobardis, qui anno demum post Christi natiuitatem 568. in Italiam irrefperunt.

c Non quæ de clientibus, ut vult Zasius *Vasalli non sunt* in *prin. c. tract. feud.* Nam licet vasalli sæpe *non sunt* clientes appellentur, *feud. 1. tit. 10. 13. &c.* differunt tamen: clientibus onus militiæ *Ratio.* annexum non est, vasalli militare coguntur. Clientes prædia sua pleno jure possident: vasalli prædia feudalia jure saltem usufructus. Clientes patrono, vasallus domino respondet. Nullo etiam modo ad vasallos referri possunt, quæ de militib. limitaneis dicuntur *secundum Vigl. Inst. tit. de milit. test.* quoniam agros limitaneos optimo jure tenebant, id est, jure alodij, neque fidem, neq; hominum debentes, vel aliud quid pensitantes. Vasalli fidem atque hominum præstare coguntur. Agros limitaneos tenebant milites: prædia feudalia teneri possunt tam à paganis, quam à militibus. *Cujac. lib. 8. Obser. 14.*

d Inde hominum quod barbaro vocabulo homagium appellatur. Natura feudi *Hominium* est vt debeatur fides & hominum, id est, *unde de-* ut profiteantur se fideles domino fore, & *scendant.* se homines ejus esse. Itaque qui feudum tenet, & homo dicitur, & homo fidei. *Cujac. dict. loco.*

e Nō obstat igitur, quod nullam in jure *Object.*

Resp. Romano de feudis extet verbum, *Molina. dicit loco*, quoniam feudum & vasallus Longobardorum sunt vocabula, quemadmodum pleraque alia, vere Latinis prorsus incognita.

DE ETYMOLOGIA
feudi.

CAP. II.

Feudum dicitur non à fœdere. Feudum alij à fœdere deducunt, eo quod initio fœdere, ad mutuam fidelitatem præstandam, vltro citroque vasallus & dominus se obligent, *Zasius parte 1. quem sequitur Sonfb. parte 2. num. 32.* Alii à vacelleto seu vasleto, quod ministrum sonat, *vt Conna. & Hotom.* Alij aliunde, *Obertus à fidelitate seu fide deducit, feud. 2. titul. 3. inf. quem sequitur Duar. cap. 2. num. 3. Wesembec. cap. 1. & Cujac. in præem. feud.* Id quod puto verius. a

a Ratio quoniam fides est forma feudi: unde sicut substantiam, ita & nomen merito accipit. Hinc vasalli fideles dicti *feud. 1. tit. 1. §. 2. titul. 4. in princ. tit. 10.* & multis alijs

alijs. Dices, forma & substantia rei pacto *Ratio*
 five conventionem immutari non potest, *l. dubit.*
cum precario. ff. de precar. At fidelitas po-
 test, *feud. 2. dict. tit. 3. inf.* Ergo feudi sub- *Ratio*
 stantia seu forma non est Resp. valere con- *decid.*
 ventionem ne jusjurandum fidelitatis pre-
 stetur, ne servitium præstetur. Cæterum
 nulla est vis hujus conventionis, ne fides
 præstetur, quia ejusmodi pactum uti ad
 delinquendum invitatur, & malitij fenestrâ
 aperita servandum non est. Et sane feu-
 dum, aut desinet esse feudum, si tale pactum
 valeat, aut alterius contractus, puta em-
 phyteuseos vel similis alicujus naturam
 inducet, *arg. l. 80. ff. de contrah. empt.* Fides
 enim est pars intrinseca substantiæ feudi.
 Juramentum fidelitatis substantiæ pars
 non est, sed civili saltem ratione ad adstrin-
 gendam vasalli fidem adhibetur, poterit i-
 gitur vel consuetudine vel pacto remitti,
 manente nihilominus feudo quoad fideli-
 tas manet.

DE DEFINITIONE

feudi.

CAP. III.

F eudum est jus *a* alieno *b* præ. Quid sit
 dio *c* in perpetuum *d* utendi feudum.
 fruendi *e*, quod pro beneficio *f* do-

A s

minus dat g ea lege ut qui accipit, fi-
bi fidem & h militiae munus aliudve
servitium i exhibeat.

*Feudum
est ius se-
cundum
iurisperi-
tos.*

*Benevo-
la actio,
secundū
philoso-
phos.*

*Non res
immo-
bilis, se-
cundum
Duar.*

*Non cō-
tractus,
secundū
alios.*

*Consistit
in rebus
alienis.*

a Si Jurisperitos spectes, quibus omnia vocabula juris intellectum habent. Si philosophos est benevola actio dantis rem soli, *feud. 2. tit. 23.* Male itaque Duar. feudum definit rem esse immobilem: nam res ipsa immobilis, quæ in feudum datur, est materia feudi, sed longe aliud materia, aliud feudum ipsum. Ne dixeris etiam feudum esse contractum. Jus est potius: jus (inquā) ususfructus, *feud. 2. tit. 23.* Ususfructus constituitur contractibus. §. 1. *Inst. de usufr.* non tamen dixeris esse contractum. Ergo nec feudum. Jus igitur est, quod per cōtractum constituitur, dum scilicet dominus id per investituram cedit, quæ cessio datio est, ut qui accipit, fidem & servitium danti semper exhibeat. Et huiusmodi contractum sequitur traditio, *feud. 2. tit. 7.* Dominum feudi tradere oportet, hinc actio de evictione in eum datur, *feud. 2. tit. 8.* In vassallum, si domino servire noluerit, conditio causa data competit, ad repetendum feudum, *feud. 1. tit. 21.* vel etiam præscriptis verbis, si nolit dominus feudum revocare. *Cujac in præem.*

b Ratio, tum quoniam feudum est jus ususfructus, qui in re propria non consistit, l. vii

ANALYSIS.

l. uti frui ff. si servitus vind. tum etiam, quia in eum finem datur, ut quis servitia exhibeat quæ ut constet relatio, nemo sibi ipsi exhibere potest.

c Ratio quoniam feudum non consistit nisi in rebus soli, aut solo coherentibus, vel ijs, quæ inter immobilia connumerantur, *feud. 2. tit. 1. in fin.* Omnium quidem rerum constitui potest usufructus ex Senatusconsulto, sed non jure feudi. In ijs quæ immobilibus annumerantur, vel triannonæ, sportulæ, pensiones, &c. *l. 14. C. de sacrosanct. Eccles. tit. 7.* consistit feudum, quod dicitur de camera, i. cum ex ærario five arca domini vasallo adsignatur stipendium certum: vel quod dicitur de caneva, i. e. cum ex cellarario domini præbentur annonæ. Sed hujus generis feudum non incuit domini, *feud. 1. tit. 5. §. f. nec est proprium feudum, sed jure feudi censetur, quæ duo diversa sunt, feud. 2. tit. 48.* quemadmodum rem esse in bonis, & censeri in bonis, *Cujas l. 1. Inst. de rerum divis.* Proprium feudum est extra curtem, & consistit in prædijs. Illi simile est feudum guardiæ, cum curtis five domus suæ quasi jure feudi dominus custodæ apponit. Vel gastaldiæ, cum actor præficit. Hæc tēpore vel morte dantis aut accipientis finiuntur, & definitione feudi non comprehenduntur, quia sunt impropria feuda.

d Imo ad tempus, ut feuda habitatio-

numa

*Datur
in perpetuum,
non ad
tempus.
Obiectio
Solut.*

num quæ finiuntur morte, *feud. 2. titul. 105.*
vel deserta habitatione, *feud. 2. tit. 75.* Resp.
feuda habitationum & similia, quæ ad tem-
pus conceduntur non esse propria feuda,
feud. 1. tit. 2. §. fin. sed impropria, feud. 2. tit. 81.
Definitio autem hæc proprij feudi defini-
tio est, nec ad improprium extendenda,
Molin. in consuet. Paris. tit. 1. num. 52.

*Datur
iure usus-
fructus.
Ratio
dubita.*

*Ratio
decid.*

e Ratio, quoniam ususfructus rei à do-
mino ad vasallum transfertur, *feud. 2. tit.
23. in fin.* dices ususfructus extinguitur cum
persona, *leg. 13. in fin. ff. quibus modis usus-
fructus amittitur.* Feudum non extingui-
tur, sed perpetuò conceditur, & ad hære-
des transit, *dict. tit. 23. in fin.* Ergo usuf-
ructus jure censeri non potest. Resp. feudum
esse usumfructum, pleniori tamen jure
quàm usufructus esse solet. Vasallus feudi
ac servitutum vindicationem habet, *feud.
2. tit. 8.* fructus suos facit, quocunq; modo
terra separatos; usufructuarius servitutum
vindicationem non habet, *l. 1. ff. Si usufr.
pet.* nec aliter fructus suos facit, quàm si
ipse eos perceperit, § *is vero Inst. de rer. di-
vis. l. 3. ff. de annuis legat.* Usufructus in
personam constituitur, extinguitur cum
ea, ne inutilis sit proprietas, semper ab-
scedente usufructu, *l. cum antiquitas. C. de
usufr.* In feudo usufructus in perpetuum
conceditur: sed lex fidei, hominij, & servi-
tij efficit, ne inutilis sit proprietas.

f Hinc

f Hinc fit, quod feudum beneficium Et pro
 appelletur sæpe, & vasallus beneficiarius, benefi-
 beneficiatus: nam originem ex amicitia & cio.
 officio trahit, feud. 2. tit. 23. in fin. Dices, Ratio
 feuda etiam interventu pecuniæ acquiri, Ratio
 feu. 1. ti. 1. in fin. tit. 7. 16. 20. & 24. feu. 2. tit. 12. dubit.
 Nihil vero officio tam esse contrarium,
 quam mercedem & pecuniam, lex. 1. §. fin. ff.
 mandati. Resp. hoc beneficii naturam non Ratio
 immutare: nam & in gratuitis plerunque decid.
 intervenit honor, munus, salarium &
 remuneratio. Mandatum ex officio &
 amicitia originem trahit, dict. leg. 1. in fi.
 attamen salarium siue honorem remune-
 randi causa recipit, l. si remunerandi. ff. dict.
 tit. Idem in deposito, l. 2. §. si in re ff. vi bon.
 rapit. Advocato & mensore, l. 1. ff. si mensor
 falsum mod. dix. Donatione propter nuptias
 &c. Datur itaque pecunia non beneficii
 eliciendi, sed remunerandi causa. In eundē
 finem & servitia præstantur, quoniam qui
 beneficium accipit, naturaliter ad remu-
 nationem eius obligatur, l. sed et si §. con-
 suluit ff. de perit. hered.

g Dare proprie Jureconsultis est domi- Dare
 nium: tradere vero possessionem transfer- quid hoc
 re, l. 3. ff. de actio. empti, at hic pro conferre, loco si-
 vel præstare accipitur. gnificat.

h Fides vti diximus supra cap. 2. est de Fides est
 substantia feudi, ideo pacto tolli non po- de sub-
 test, siue expressum sit, siue tacitum, vt si stātia

CONYC-

convenerit, ne vassallus cadat feudo propter feloniam: nam quod directo fieri prohibetur, id nec per indirectum fieri permittitur, *l. vii. C. si mancipium ita van.*

Vassallus non est servus nec servi loco habendus.

Servitium sit ne expressum vel indeterminatum pro-

missum. Vel omnino non permissum nihil refert

Ratio.

Nec tamen vassallus ideo servi loco habendus: aliud enim est servum esse, aliud servire, servitia exhibere vel præstare, *leg. uxori in fine ff. de usu & usufructu legato.* Aliud est servitus, aliud servitium. Potestas domini servitutem, patientia & voluntas servientis, servitium facit. Servitium vero nominatim quale esse debeat, sit ne expressum, *feud. 2. tit. 23. in fin.* determinatum, *feud. 2. tit. 51. §. fin.* vel indeterminatum, *dict. tit. 23. in fin.* nihil refert. quædam enim feuda dantur sine servitijs, *dict. tit. 104.* Sed non ideo vitiosa definitio: nam quod plerunque fit, definitione comprehendendi sufficit. Sed quid si servitorum nulla facta mentione feudum concesserit dominus, an possit servitia exigere? utique: est enim de natura feudi, ut servitia præstentur, *feud. 2. tit. 23. in fin.* unde & debita servitia appellantur, *feud. 2. tit. 55. in princip.* quæ autem rei naturaliter insunt, quamvis sint omissa, subintelliguntur tamen, & pro expressis habentur, *leg. 3. ff. de reb. cred.*

DE

DE DIVISIONE

feudi.

CAP. IV.

Feudorum summa diuisio in duo genera deducitur, aliud enim est proprium, & quod rectum appellari potest, *feud. 2. titul. 33.* Aliud improprium, vel non rectum, *feud. 2. tit. 48.*

*Prima
& sum-
ma feudi
diuisio.*

Proprium est, quod propriam habet feudi naturam, *feud. 1. titul. 7.* vel communem feudi rationem, *feud. 2. titul. 2.*

*Proprie
feudum
quid sit.*

§. fin. vel denique quod proprie jure feudi censetur, a *feud. 1. titul. 1. §. fin.* Et

*2. d. d. d.
habentur
Quorundam
plex.*

hoc vel est Ecclesiasticum, *b* vel Seculare. Ecclesiasticum dicitur, quod ab Ecclesiastica persona tanquam ab Ecclesia datur, *feud. 1. tit. 1.* vel à clerico, non tanquam ab Ecclesia, *feud. 2. tit. 35. & 40. §. fin.*

Seculare quod à domino seculari. Hoc rursus aut est regale seu nobile, *c* aut non regale seu ignobile. Regale dicitur, quod immediate à rege *d* superiorem non recognoscente confertur, vt sunt Ducatus, Mar-

Mar-

Marchionatus, &c. Non regale, quod ab inferioribus dependet cuius concessio sola non nobilitat, atque ideo

Secunda feudi divisio.

etiam ignobile vocari potest. Secundo aliud est masculinum à maribus ortum habens, *feud. 2. tit. 31.* aliud foemineum, *feud. 2. tit. 30.* sive maternum, *feud. 1. tit. 15.* de quo mulier primum investita est e, *feud. 1. tit. 8. §.*

Tertia.

feud. 2. tit. 14. Tertio aliud est ligium f, aliud non ligium. Ligium est quando vasallus g contra omnes h fidelitatem promittit i, *feud. 2. tit. 99.* Non ligium, quando non contra omnes fidelitatem promittit, sed aliquo excepto vel anteposito.

Quarta.

Quarto feudum aliud est antiquum, vetus siue paternum k, *feud. 1. tit. 4. §. 2. tit. 8. §. 1. & 2. tit. 12. 14. §. 2. & tit. 15. feud. 2. tit. 3. 12. 14. 15. 26. in princ. 30. 32. 39. 45. 46. 49. 50. 25. §. 2. 77. 83. 91. & 93.* Aliud

Antiquum siue paternum feudum quid sit.

novum, *feud. 2. tit. 3. tit. 11. 12. 14. 15. 17. 26. in princ. 32. 90. & 91.* Antiquum siue paternum est, quod à patre vel alio ascendente usque ad quartum

gra-

gradum est acquisitum, *feud. 1. tit. 8. §. 1.*
 quod à communi agnatorum parente descendit, *feud. 2. tit. 11.* quod à quocunque ex superioribus profluit, *feud. 2. tit. 50.*

Novum dicitur quando feudum *Quid novum.*
 primò quæritur, *l. feud. 2. tit. 32.* quando quis de novo investitur, *feud. 2. tit. 45. 49.* quod frater à domino accepit, *feud. 1. tit. 1. §. 2.* quod frater acquisivit, *feud. 1. tit. 20.* Sive quod initium habuit à fratribus, *feud. 1. tit. 8. §. fin.* Atque hæc regulariter & sui natura sunt propria feuda nisi aliud sit actum.

Improprium feudum est, quod non *Improprium feudum quid.*
 habet propriam feudi naturam, *feud. 2. tit. 48.* Ut puta feudum empritium *em, feudum de camera n, vel de caneva o siue soldatæ, feud. 2. tit. 10. in fin.* Item feuda habitationum *p. feud. 2. tit. 105.* Feudum guardia & gastaldia *q,* Feudum francum, Feudum conditionatum, &c.

n Veluti non transire ad foeminas, *feud.*

B

Proprii feudi natura qua & qualis sit. *i. tit. 1. §. 3. vel ascendentes, feud. 2. tit. 50. legitimos vel naturales, feud. 2. tit. 26. §. naturales. Item semel datum non posse sine culpa auferri, feud. f. tit. 21. dominum non posse pœnitere, feud. 2. tit. 26. §. si facta. Vassallum ad servitia obligari, feud. 2. tit. 23. nec sine domini vel agnatorum consensu feudum alienare, feud. 2. tit. 39. 52. & 55.*

Ecclesiasticum feudum à seculari quo modo differat. *b Quod in multis à seculari differt. exempli gratia: successor laici obligatur & omnimodo cogitur adimplere investituram à defuncto inchoatam feud. 1. t. 3. Successor clerici non obligatur, feud. 1. tit. 9. non cogitur facere vel confirmare, vel adimplere, dict. tit. 3. vel ratam habere, feud. 2. tit. 53. sed feudum exinanitur, feud. 1. tit. 25. Deinde in laicorum investitura, regulariter non nisi pares curiæ possunt adhiberi testes, feud. 2. tit. 58. §. 1. In clericorum feudo pariter accipiuntur & pares & extranei, feud. 1. tit. 26. vers. in clericorum. In laico datio libelli perpetui pro parte dimidia valet, in ecclesia non item, feud. 1. tit. 13. In feudo quod ab aliquo per ecclesiam dicitur, nulla facienda fidelitas, feud. 2. tit. 100. in seculari, etiam ab Imperatore præstanda feud. 2. tit. 100.*

Feudum nobile unde sic appellatum. *c Ab effectu ita appellatum, quoniam accipientem nobilitat, feud. 2. tit. 10. d Vel Imperatore, est enim mundi dominus, l. 9. ff. adl. Rhodiana, & omnium*
quæ

quæ in mundo sunt, *l. f. C. de quad. prescrip.* *A quibus de-*
 Est fons dignitatum, Præpositus *inc. unico* *bis de-*
qua sint regalia, unde fluunt dignitates & *tur.*
 refluant, *Bald in l. unica. C. ad leg. Iuliam*
de ambitu. Quinimo etiam à cæteris prin-
 cipibus, quamvis superiorem agnoscant,
 ejusmodi feuda conferri, experientia te-
 statur, *c. quam sit. ubi Dd. de elect. in 6.*

Nec obstat, quod dicitur, vasallos regali *Object.*
 dignitate ab Imp. investiri, *feud. 1. titul. 14.* *Solut.*
 quoniam ab Imper. immediate investiun-
 tur: à Principibus vero quibus Imp. hanc
 potestatem dedit, mediate. Hujusmodi
 autem regalia feuda, sunt omnia illa, quæ
 principes Germaniæ tenent, sive sæculares
 sint, sive Ecclesiastici: nam & hi bona sua
 feudalia ab Imper. recognoscunt, *Gail. lib.*
1. obs. 30.

In hoc succedunt filij & filiæ æquali- *Aliud*
 ter: nõ in illo, quod habet mulier ex pacto. *est feudum*
 Multum interest, feudum mulier habuerit, *mulie-*
 an feudum muliebri fuerit, nec enim omne *bre: a-*
 quod mulier habuit, muliebri est. Quod *liud,*
 habuit ex pacto muliebri sive fœmineum *quod*
 non est. Fœmineo opponitur, *feud. 2. tit. 13.* *mulier*
§. 50. & proprie paternum appellatur, iuxta *ex pacto*
lectionem Cujac. feud. 1. tit. 15. In ejusmodi *habuit.*
 igitur feudo, quod ex pacto habuit, nec fi-
 lius stricto jure (ex æquitate enim secus,
d. tit. 15.) nec filia, sed dominus admittitur.
 Idem est si id mulier habuerit ex privilegio,

nam & priuilegia principum restricte accipienda sunt. Feudata generi posterisque tam masculis quàm foeminis, non videntur data his, qui ex foeminis nati sunt, sicut nec immunitates, *l. 1. ff. de iure immunit. l. vacatio. ff. de mun. & hon.* Nec obstat, *l. 3. ff. de const. princ.* quia aliud est priuilegium, aliud beneficium. Beneficium est liberalitas & largitio, itaque late interpretandum, vti fit, *in l. 14. ff. de ali. legat.*

*Feudum
Ligium
vnde dictum.*

f Ab effectu ita dictum, quoniam vasallum ligat & obstringit, contra omnes, *feud. 2. tit. 99.*

g Quem vulgo Ligium appellant, Cuiusmodi homologum, *feud. 2. tit. 7.*

*Qua eius
forma.*

h Nullo ante posito, *feud. 2. tit. 52. §. 2.* ne rege quidem excepto, *c. pastoralis ext.* de re iudicata. Itaque in iurejurando homologi nullus excipitur. In iurejurando non homologi, excipitur Imperator, *feud. 2. tit. 55. in fin.* vel rex, *feud. 2. tit. 7.* vel antiquior dominus, *feud. 2. tit. 28. in fin.* Pater etiam, *ut vult Cuiac. dict. l. Potest quis duorum esse vasallus non homologus, vel vni homologus alteri non homologus, at duorum vasallus homologus, nemo esse potest, dict. tit. 99.*

i Huiusmodi feuda tenentur à recognoscere superiori Imperatorem vel regem: unde vasallus, licet contra quemcunque fidelitatem iurauerit, contra Impera-

pera-

peratorem tamen vel regem, domino opem ferre non tenetur.

k Paternum feudum ab antiquo communiter distinguunt, male, nihil enim re ipsa differunt. Nam qui hac ratione utuntur, quod ultra quartum gradum feudum paternum dici nequeat, feud. 1. tit. 8. §. 1. id esse ditantum paternum appellari existimant, quod est à patre vel avo profectum, quia

scilicet patris appellatione, ultra patrem solus avus intelligitur, *l. iusta. ff. de verb. sign.* Sed magis placuit, paternum dici, quodcunque à parentibus sive superioribus descendit feud. 2. tit. 50. Sic in *l. patri. ff. ad leg. Juliam. de adulter.* patres pro parentibus accipiuntur. Sic in edicto de in jus vocando parentes in infinitum appellantur, *l. 4. §. parentem. ff. de in ius vocando*, quemadmodum & in legatis præstandis, *l. 1. §. generaliter. ff. de legatis præst.*

l In quo frater fratri non succedit, feud. Novis tit. 1. §. 2. etsi communiter acceperint, feud. Novis tit. 1. §. 2. i. etsi simul vna investitura id acquirerint, feud. 1. tit. 8. §. fin. vel simul investiti fuerint, feud. 1. tit. 14. §. fin. Ratio: quoniam qui feudum accipit, sibi & suis posteris intelligitur prospicere, feud. 2. tit. 18. & 90. frater non est ex posteris: deficientibus his, ad dominum redit, feud. 1. tit. 20. feud. 2. tit. 11. & 50. Nec obstat lex unica. C. si lib. Imp. soc. lib. 10. quoniam delibera-

litate mera est, quæ ad dominum non recurrit. Feudi liberalitas non est mera, quia ad dominum recurrit certis modis, multaque ex feudo jura & commoda dominus

Quæstio.

*Ratio
dubitat.
Ratio
decid.*

habet. Quæritur hic, si novum ut antiquum concedatur, an jure feudi antiqui possessum, naturam & qualitatem feudi antiqui induat? ita sentit *Myns. cent. 4. obseru. 48. Gaul. lib. 2. obs. 51.* Nec obstat quod veritas & substantia rei hominum denominatione non immutetur, *l. si forte. ff. de cast. pec.* quia feudum novum jure antiqui concessum, saltem juris intellectu pro antiquo

Quæstio

Object.

Solut.

habetur, re ipsa novum manet. Aliud est, si antiquum ut novum concedatur, *Myns. d. loco, Geil. lib. 2. obser. 49.* Nec obstat quod contrariorum eadem sit disciplina. *l. 1. ff. de his qui sunt sui vel ab. iur.* quoniam id procedit, si contrariorum eadem sit ratio non diversa uti hic; nam in feudo novo, solius domini, in antiquo etiam agnatorum præjudicium vertitur.

Emptium feudum improprium est.

Camera quid?

Quid feudum camera.

m Quod ideo improprium, quoniam non ex mera benevolentia proficiscitur, *feud. 2. §. fin. tit. 23.* nec amore & honore domini acquiritur, sed interventu pecuniæ, *feud. 1. tit. 14.*

n Camera est locus, ærarium sive conclave, in quo pecunia principis asseruatur. Unde feudum camera nihil aliud est, quam Jus percipiendi pecuniam, de camera principis.

o Cane-

o Caneva est cella, in qua vinum, oleum, frumentum, vel annona principis asservatur. Feudum caneve est jus percipiendi frumentum ex cella domini feudalis, à quo nihil differt feudum soldatæ. Soldata est præstatio quædam annua & gratuita, ita dicta, quia plerunque in solidorum donatione consistit, quandoque etiam in vino & annona. Sunt hæc impropria feuda, quia morte dantis vel accipientis finiuntur, *feud. secundo titulo 10. Cujac. feud. 1. §. item illud titulo 1.* Nec obstat quod appellentur recta feuda, *feud. 2. §. 1. Si vero titulo 2.* id est, propriam feudi naturam habentia, uti alibi, *feud. 2. titulo 33.* quoniam recta dicuntur, non quod propriam naturam feudi habeant, sed quod vasallus juret esse recta, hoc est, se rectè & juste possidere. Rectum itaque feudum dici potest, etiam cujus iusta possessio est, *feud. 2. tit. 39. 32.*
 § 91.

Caneva
 quid.

Quid
feudum
caneva.

Quid
Soldata.
Vnde dicta.

Object.

Solut.

p Ratio, quoniam morte accipientium finiuntur, *feud. 2. tit. 105.* Dubitatum olim fuit, essent ne un us anni, an ad vitam usque inhabitantis durarent, placuit tandem ad vitam ejus durare, *l. si habitatio §. utrum ff. de usu & habit.*

Feuda
habita-
tionum
impro-
pria fund

q Ratio, quoniam non est perpetuum, sed temporaneum, ad annum usque durans, quo finito revocari potest, *feud. 1. tit. 2. feud. 2. tit. 31.* At feudi natura hæc est

Quem-
admodu
& feuda
Guardiis

ut sit

Guar-
dia, un-
de dica-
tur.

Feudum
guardia
quid.

Gastal-
dia quid

Quid
feudum
gastal-

ut sit perpetuum, *feud. 2. titul. 23. in fin.*
Guardia autem dicitur à germanico *Ward*
den id est, observare, quasi dicas custodiam.
Vnde feudum Guardia, nihil aliud est,
quàm prædium, quod datur nomine guar-
diæ, id est, custodiæ. Gastaldia dicitur gu-
bernatio. Gastaldus, cui res dominica gu-
bernanda mandatur, & est instar Oeconomi.
procuratoris prædiorum, vel actoris
possessorum, quorum fit mentio *in l. 14. C. de sacrosanc. Eccles.* Feudum Gastaldiæ
nihil aliud est quam prædium, quod datur
nomine custodiæ vel administrationis, *feud. 1. tit. 2.*

DE FEVDI CAUSA

efficiente.

CAP. V.

Feudum
dare pos-
sunt.
Tam
Clerici.

Efficiens causa feudi, partim in
personis consistit, quibus, & à
quibus dari & concedi feudum po-
test, partim in modis quibus acquiri
potest. De personis prius, & qui-
dem de his, quæ feudum dare pos-
sunt; de modis postea agemus. Feu-
dum itaque dare possunt tam Clerici,
quàm Laici, ut Pontifex *a*, Pa-
triarchæ *b*, Archiepiscopus *c*, Epi-
scopus,

Scopus *d*, Abbas *e*, Abbatissa, Præpositus, *f*, *feud. 1. tit. 1.* & omnes denique, qui rerum Ecclesiasticarum liberam habent *f* administrationem, *feud. 2. titul. 35.*

Laici, ut Imperator *g*, Rex *h*, Capitanei regis *i* sive regni, Dux *k*, Comes *l*, Marchio *m*, Valvasores majores *n* & minores *o*, Valvasini *p* *feud. 1. tit. 1.* & omnes *q* qui suorum bonorum liberam habent administrationem, *feud. 2. titul. 3. in fin. princ.* Contra, feudum dare non possunt Procurator *r*, curator *s*, tutor *t*, fœmina, furiosus *u*, prodigus, pupillus, minor curatorem habens, &c.

a Dices, atqui hujus *in ca. 1. de his qui feudum dare possunt*, nulla fit mentio. Respondetur hoc ideo, vel quod Episcopi appellatione comprehendendi possit, vel quod deo nullum sit dubium: est namque Pontifex teste Varrone *lib. 4. de lingua Latina* à posse & facere dictus, quasi apud Pontificem summa sit potestas.

b Hi à pontifice primum locum tenent, *apostolus* enim principem significat, ut nec de his dubitari possit: quamvis eorum quoque

Quam
Laici.

N

Patriar-
cha.

C

Gerhardus *in dict. cap.* non meminerit. Fuerunt autem numero quatuor, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus. *c. renovantes c. defimus dist. 22.* Differunt ab Archiepiscopis *c. multi 99. dist.* Patriarcha Episcopus appellari potest, sed non e contra. Archiepiscopus uni provinciae, Patriarcha multis praesidet, & in Archiepiscopos quoque potestatem habet, unde & primas appellatur *c. clericos 21. dist.*

Archiepiscopi. *c.* Archiepiscopi dicuntur, quod Episcopis sint majores & superiores, *d. c. clericos.*

Episcopi. *d.* Episcopi latine inspectores atque speculatores dicuntur, *d. c. clericos.* Praesunt autem civitati, & in eo ab Archiepiscopis differunt, qui provincijs praesident quae multas civitates complectitur.

Abbat. *e.* Abbates dicuntur, qui monasterio praesunt, quod sint quasi patres monachorum, *N. 5.* Nonnunquam pro nobilib. accipiuntur, uti *Cujac. feud. 1. titul. 1.* autoritate Snidigeri ostendit.

Ratio dubit. Ratio decid. *f.* Dices, Episcopum, Abbatem vel aliam quamcunq; Ecclesiasticam personam, feudum dare non posse, *feud. 1. tit. 6.* Respond. agi tibi de titulis. Tituli sunt praedia clericis ad alimenta destinata. Hujus tituli res vetuit Urbanus pontifex Episcopos vel ceteras personas Ecclesiasticas in feudum dare merito: quia proprio patrimonij jure ad Eccle-

ecclesias spectant, *Cujus feudum* n. Bona profana in feudum dare possunt, item res in feudum dari solitas, si ad eos redierint ob fidem non praestitam, vel quam aliam vasalli culpam, *feud. c. 2. tit. 35.* Utrum verò hoc casu consensus capituli requiratur, item an possint dare cognatis & amicis, vide *Duar. c. 6. 4. § 5.*

g Olim dux belli sive exercitus dicebatur, § *servi. Inst. de jure person. l. 4. ff. de statu qui. hom.* Hodie Imperatorem eum vocamus, Imperator qui est caput Christiani orbis, & dicitur princeps. § *sed quod principi, Inst. de jure nat. gent. § civi. feud. 2. tit. 10.* Differt à Cæsare. Cæsar dicitur qui designatus jam est Imperator, quique imperium quidem administrat, sed ad nutum imperatoris. Sic Ferdinandus vivente Carolo V. Maximilianus, vivente Friderico Cæsar erat.

h Dicitur à regendo, *cap. clericos 21. dist. Rex.* qui quod Imperator in imperio, hoc ipsum in suo regno potest. Imò plus, quoniam regnum ad suos hæredes transmittit. Imperatori non nisi electione, succeditur, *cap. per venerabilem extr. de elect.*

i Hi ab Imperatore vel Rege feuda regalia accipiunt, ut sunt Ducatus, Marchionatus & Comitatus. *Capitanei regis.*

k A ducendo exercitu ita dictus, *Zafius Dux.* partes. num. 6. Hinc Germanicum Herzog quasi ein Herz deß Zug.

Comites l. Comites dicti sunt à comitando & sequendo l. item apud §. comitem ff. de injur. Cæterum hodie à feudis terrisque quibus investiuntur, sic nominantur, & in ijdem loco principis habentur, omniaque quæ Imperator in universo orbe, quilibet in suo territorio facere potest.

March. m Marchio dicitur, qui de Marchia investitur, feud. 2. tit. 10. nomen est à Germanico *March* quod significat limitem, etn *Feldmarch*. Alias graviones sive graphiones, quo nomine significatur judex, Inde *Pfalzgravij*, id est, palatij judices, *Landgravij*, id est, provinciæ judices, *Marchgravij*, id est, limitis judices sive comites, *Burggravij*, id est, arcis præsidijque præfecti & iudices. Hi omnes olim fuerunt temporarij, hodie sunt perpetui, quales multos ordinasse Carolum IV. historix testantur, idque non tantum rei militaris causa, sed etiam ut populo jus dicerent. Unde comes pro judice accipitur, feud. 1. tit. 26.

Valuafores. n Barbaro & illoto vocabulo ita dicti, quasi ad valvas dominorum suorum custodiae & reverentiæ causa stantes. Hi à Ducibus, Marchionibus & Comitibus feuda accipiunt & improprie etiam capitanei appellantur. feud. 1. tit. 1. & 13.

Valuafores maiores o Hi à majoribus valvasoribus feudum accipiunt.

p Hi

Hi à minoribus valvasoribus investuntur, & aliàs minores valvasores appellantur, *feud. 2. tit. 10.* aliàs minimi, *feud. 1. tit. 15. §. 16.* Olim feudum proprium non habebant, quoniam mors valvasoris à quo feudum acceperunt, siquidem decessisset sine legitimis hæredibus, feudum maiori valvasori sive capitaneo aperiebat, à quo etiam quodocunque voluit, auferri poterat, exceptis certis casibus, *feud. 1. tit. 1. in fin.* Sed incuria Mediolanensi, idem jus in valvasinis, quod in valvasoribus servabatur, *Cujac feud. 4. tit. 38. dict. tit. 1. in fin.* Sunt & alij vasalli qui noviter feudum acceperunt, à valvasoribus tam majoribus, quàm minoribus. Hi nec valvasores dici possunt, nec valvasini, quia plebeis non militibus annumerantur. Illæ appellationes sunt militum & ordinum: at justii milites sive nobiles non sunt, nisi qui à Principe, vel duce, vel comite, vel marchione de feudo investiti sunt, vel etiam à valvasore majore sive minore, dum modo longam annorum seriem numerare possint, qua feudum onusque militiæ ei annexum in familia sua refoederit. Atque hæc est certissima nobilium definitio, *Cujac. feud. 2. tit. 10.* Ergo ut rem paucis definiam, vasallorum alij capitanei, alijque vel majores vel minores, alij valvasini, alij plebeij appellantur. Capitaneus majori valvasori feudum dat, maior mi-

Valvasini:

Nobilitatis definitio.

Vasallorum quod duplex conditio.

Rusticus an possit feudum dare.
 non valvasori, minor valvasino, omnes autem de novo plebeio, feud. 2. tit. 10.
 q. Etiam privatus: an & rusticus? ita sentiunt, per textum tit. 3. feud. 2. quoniam quilibet rei suae moderator & arbiter, l. in re mandata C. mandati. Et iniquum esset, ingenuis hominibus liberam de rebus suis disponendi facultatem non relinqui, l. 2. in fin. ff. si quis à parente manumiss. Contrarium tamen tenet Duar. c. 6. n. 9. Primò quia feud. 1. tit. de personis dignitate præditis agitur. Secundò quia Dominus in vasallum jurisdictionem exercet feud. 2. tit. 15. Utrumque in rusticum non cadit. Veram hæc in re servanda loci cujusque consuetudo.

Feudum dare non possunt qui? Procurator.
 Etiam tutorum bonorum habeat administrationem, dum modo feudum sit novum quoniam novi feudi investitura est alienatio Duar. cap. 6. num. 12. At procurator totorum bonorum rem alienare non potest, l. 63. ff. de procur. Ergo nec in feudum dare.

Curator.
 Si feudum sit novum, quoniam rem minoris sine decreto præsidis alienare nequit, toto tit. ff. de rebus eorum qui sub tut. &c. Antiquum feudum concedere potest, quia ejusmodi concessio, non tam alienatio est, quam prioris feudi renovatio, l. 1. §. aqueductus ff. de aqua quorid. & aestiva.

Femina.
 Ratio, quoniam qui feudum dat, is jurisdictionem habere intelligitur, feud. 2.

tit. 15. & tit. 46. Fœmina vero jurisdictionem non habet, siquidem ab omnibus officijs civilibus remota est, *l. 2. ff. de reg. jur.* Furiosis
&c.

Ratio, quoniam investitura non fit, nisi ab eo, qui legitimam bonorum suorum habet administrationem, *feud. 2. tit. 3.* Hanc furiosus non habet, uti nec prodigus, mente captus, pupillus & minor, Ergo, &c.

DE HIS QUI FEVDVM
accipere possunt.

CAP. VI.

F Feudum accipere possunt omnes, cujuscunque sexus *a*, ætatis *b*, conditionis *c*, aut qualitatis sint, *§. personam feud. 2. tit. 3.*

a Sive masculus sit, sive fœmina nam & fœmina de feudo in vestiri potest, *feud. 1. tit. 8. feud. 2. tit. 17. & 30.* Quid de heremphrodito dicendum, dubitaveris, utrumque enim sexum representat, *Ovi. 4. metam. l. qui Cujus erat species in qua materque que Cognosci possent, nomen quoque traxit ab illis. Receptum tamen est, cum investiri posse, idque secundum sexum, qui in copraevalet. argumento l. quaritur. ff. de statu homin.* Fœdator
potest et
masculi
fœmina.
An et
heremphrodi-
tus?

b Sive pubes sit, sive impubes, nam sine tutore vel curatore feudum accipere possunt. Ratio, quoniam pupillus quoad Tam pubes quam
impubes.

acquirendum tutore non indiget, *l. pupillus. ff. de acq. rer. dom.* sed quoad obligandum & alienandum, *l. obligari. ff. de authen. tit.* Dices præstanda esse seruitia, præstandum esse juramentum, hæc in impuberem non cadere. Resp. ætatem à juramento excusare, & expectandum domino, donec adoleuerit, *feud. 2. tit. 2. §. 12.* quæ patientia interim pro fidelitate habetur. Seruitia vero per alium præstari possunt, *feud. 2. tit. 100.* puta per procuratorem, tutorem siue curatorem, *feud. 2. tit. 55. §. 1.* Sed quid de infante, an possit feudum accipere? per se non potest, nō enim intelligit quid loquatur, multo minus quid agat, per tutorem itaque acquireret, *Zaf. par. 5. num. 2.* Minor per se feudum acquirere potest. Nec obstat, quod domino obligetur, obligari autem sine curatore nequeat, *l. 3. C. de in integrum rest.* quoniam per juramentum fidelitatis obligatur, *feud. 2. tit. 7. & 38. §. Sacramentum.* Juramento autem etiam sine curatore obstringitur, *authen. sacramenta C. si aduersus vendit.* Sequitur ergo tam puberem, quam impuberem feudum accipere posse. Illum, quia juramento obligatur, hunc, quia juramentum ad pubertatem vsque differtur, *feud. 2. tit. 2. §. si minori.*

Tam liber quam seruus. Sive liber sit, sive seruus, *feud. 2. tit. 3.* feudum enim feudique actionem, seruus domi-

Ratio
dubit.
Ratio
decid.

Infans
per se non
potest.

Minor
per se po
test.
Object.
Solut.

domino acquirit, *Cujac feud. 2. tit. 4.* Nihil etiam refert, paterfamilias sit, an filiusfamilias, *Zasius parte 6. Roland à Valle conf. 71.* Sed an patri ususfructus feudi per filium acquiratur, controversum: affirmativum *Sonsbecius tenet parte 7. num. 8.* Verius est non acquiri, tum quia feuda non censentur jure reliquorum bonorum, sed ejus naturæ sunt, ut ascendentes non transeant, *feud. 2. tit. 50.* tum etiam quia feuda jure castrensis peculij censentur, dantur enim ob militaria servitia. At castrensis peculij ususfructum pater non habet *l. 6. Cod. de bonis qualiberis.* Ergo nec feudi. Hanc sententiam, uti veriore, *d. conf. Rolandus 4.* argumentis confirmat. Denique nihil refert, laicus sit an clericus, *feud. r. tit. 4. cap. cæterum de Ind. c. ex transmissa ext. de foro comp.* Dices, clericus investitus à laico videtur se illius jurisdictioni subijcere: at hoc ne juramento quidem interveniente efficere potest, *c. si diligenti ext. de foro comp.* Ref. esse hoc singulare beneficium clerici, cui etiam renuntiare non potest, quia non personæ, sed toti ordini Ecclesiastico indultum, *Geil. lib. primo obseru. 37. & obseruat. 40.* Cæterum ratione feudi, clerici coram iudice laico conveniri possunt, *Geil. d. 37. obser. num. 3. Mynsing. cent. 1. observ. 22. Iulius Clarus in §. feudum quest. 90.* Nec obstat §. qui clericus *feud. 2. tit. 26.*

Tam paterfamilias quam filiusfamilias.
 Questio.
 Virum patri ususfructus feudi per filium acquiratur Responsio.
 Ratio.
 Tâ clerici quâ Laicus.
 Ratio dubit.
 Ratio decid.
 Object.

SOLUT.

tit. 30. § 36. in fin. quoniam *dd. ca. de feudo antiquo intelligenda*. Feudum novum à domino volente clericus accipere potest, *d. c. ex transmissa*: antiquum si vitæ religiosæ se dedat, retinere non potest, desinit enim esse miles sæculi, qui factus est miles Christi *feud. 2. tit. 21*. Postremo nihil refert cujus sit qualitas vasallus; nam furor, dementia, cæcitas & similes defectus, quominus ab initio quis de feudo investiri possit, nihil obstant, est enim quod sibi imputet, qui ejusmodi vitio laborantē sponte feudum confert, *arg. l. 23. in f. ff. de minor.*

QVIBVS MODIS FEVDUM ACQUIRATUR.

C A P. VII.

Feudum
acquiri-
tur con-
tractu.

Quomo-
do?
Vel di-
stractu.

Aquiritur feudum primo contractu vel distractu. Contractu, ut donatione permutatione, venditione, &c. *feud. 1. tit. 10. &c.* Donare & gratis concedere solet dominus feuda præsertim ad se reversa. Vendere & permutare vasalli inter se, *feud. 2. tit. 55.* domino tamen consentiente *a. feud. 2. tit. 44.* Distractu, ut transactione. Transigere potest vasallus *b*, si inter eum & extra-

neum

neum de feudo fuerit controversia, *Quomodo?*
feud. 2. tit. 36. §. si vasallus de beneficio
 dummodo id fraudulenter non agatur, *feud. 2. tit. 43.* id est dummodo decidendi, non alienandi vel diminuendi causa id fiat, *Cujac. feud. 4. tit. 23.*

a Nam si invito eo vel ignorate, vasallus *Vasallus*
 feudum alienaverit sciens, cum ad dominum *invito*
 redit, quem offendisse hoc modo & contemp- *domino*
 tisse intelligitur. Si ignorans, domino *feudum*
 non committitur, sed ab emptore, cognita *alienara*
 veritate, repetere potest, *Cujac. feud. 4. tit. non po-*
 51. ita tamen ut ad interesse ignorantem *test.*
 propter condemnationem, *feud. 2. tit. 2. §. si vasal.*

b Agere etiam & conveniri ignorante *Ignorante*
 domino, *feud. 2. tit. 26. si vasallus:* vel etiam *te domi-*
 absente, *feud. 2. tit. 43.* eritque ratum iudici *no agera*
 etiam si evincatur feudum, *feud. 2. tit. 26. §. con-*
d. §. si vasallus de beneficio, quamvis hoc casu, *veniri*
 si velit adversus dominum habere regres- *potest.*
 sum, laudare eum debeat ante condemna-
 tionem, *Cujac. feud. 4. tit. 1.* Illaudatus do-
 minus non tenetur de evict. *Cu. feud. 2. tit. 8.*

c Si quæras cujus sit pecunia, quoniam
 transactio non fit nisi dato aliquo vel re-
 tento, *l. transactio. C. de transact.* Resp. eam
 feudo non imputari, sed ad vasallum perti-
 nere, *feud. 2. tit. 26. d. §. si vasallus.*

Secundo, acquiritur præscriptione,
 ut

*Quate-
nus præ-
scriptione
feudum
acquiratur.* ut si quis per triginta *b* annos rem aliquam ut feudum *c* possederit, & servitium *d* domino exhibuerit: quamvis enim ea de re non sit investitus *e*, præscriptione tamen 30. annorum se tueri potest *g. feud. 1. tit. ult. feud. 2. tit. 9. §. 1. tit. 26. §. si quis & tit. 87.*

*Præscriptio hic
longi
temporis
possessio-
nem si-
gnificat.* *a* Quæ hic non exceptionem, uti alias, l. si fideicommissum 50. §. 1. & ult. ff. de Iud. sed longi temporis possessionem five acquisitionem significat, ut in l. ei à quo in fin ff. de usucap. l. qui alienam 54 ff. de evict.

*Non ta-
men 10.
vel 20.
sed 30.
anno-
rum.* *b* Nam 10. & 20. quibus aliàs præscriptio de jure communi præcedit, non sufficiunt. Ratio quoniam rerum feudalium præscriptio durior est, & maioris præjudicij, quam allodialium. Vasallus domino ad multa obligatur, & vice versa dominus vasallo obstringitur, atque ideo 30. annorum spacium requiritur, si feudum sit seculare, sin ecclesiasticum, 40. *Zaf. part. 6. Mynsing. cent. 4. obser. 29. sublata. l. 13. C. de sacrosanctis Ecclesiis, & N. 9.* quarum una in orientalibus, altera in occidentalibus ecclesijs introduxerat centum annorum præscriptionem, *Cuiac. lib. 5. obs. 5. & in tractatu de diversis & tempor. præscript. cap. 31.*

c Non ut rem propriam. Ratio quoniam

niam feudum est qualitas fundi, quæ non vetustate, sed solius domini voluntate tollitur, *Cujac. feud. i. titul. 31.* Non etiam ut pignus. Ratio, quoniam jus luendi pignoris nullo unquam tempore præscribitur, non enim tam jus est, quam facultas, positum in arbitrio debitoris, ut quo minus ca-
 titatur quândocunque velit, nulla ratione impediri possit. Præterea creditor debitori non sibi possidet, ergo sibi ipsi possessionis causam mutare nequit, & per consequens debitorem, quo minus oblata pecunia pignus suum recipiat, nulla temporis præscriptione repellere, *l. 2. l. 7 §. ult. C. de præscript. 30 vel 40. annorum.* Dices omne jus præscriptione 40. ann. tolli, *l. omnes. C. dist. tit.* Ergo & jus luendi pignoris. Respon-
 dit hoc de actionis, non de luitionis jure accipiendū, *Cujac. in l. pignori ff. de usuc.* nam luitio pignoris non tam jus est quam facultas.
 d Non servitia. Ratio, quoniam semel intra 30. annos servitium vasallum præstitisse, sufficit singulis annis præstitisse non est opus, *Zafius pari. 6. Myns d. cent. 4. obs. 29.*
 e Ratio, quoniam præsumptio est, omnia solemnia præcessisse, *Wesemb. hic c. 6.* Investituram itaque probare non tenetur, at hæres probare cogitur, *feud. i. titul. 28.* ju-
 rando scilicet cum 12. sacramentalibus, se vel patrem suum investitum fuisse vel quasi
 jure non est
 necesse. Ratio. Hæres probare cogitur.

Non res
propria,

sed alie-

na, ut

feudi.

Non ut

pignoris.

Object.

Solut.

Præscri-

bens e se-

mel ser-

vitium

præstiti-

sesatis

est.

Investi-

turam

probare

jure non est

Objct. jure investituræ feudum sine ulla interpelatione per 30 annos possedisse. Nec obstat quod dicitur, *feud. 1. tit. 11.* ejusmodi juramento non esse credendum: quoniam id procedit nisi quis præscriptionem prætendat, *Gethof. feud. 1. tit. 28.*

Solut.

Questio. f Sed quid si feudum à vasallo alienatum, dominus revocare velit; an possit aliqua exceptione repelli? non videtur per text. in *cap. imperialē feud. 2. tit. 55.* in verb. nulla temporis præscriptione impediēte, & textū in §. præterea *feud. 2. tit. 40.* Præterea (inquit) ut liceat dominis omnes alienationes feudi factas nullæ obstante præscriptione revocare. Facit huc *feud. 2. tit. 83.* ibi sine ullo obstaculo & temporis præscriptione beneficium vindicet. Verius tamen est, post 30. annos dominū posse repelli, *feud. 2. tit. 9. §. porro.* Item *feud. tit. 28. in*

Ratio dubit. f Nec obstat prædicta c. intelligenda siquidē de longi temporis præscriptione, *Cujac. feud. 4. tit. 49.* Vnde illud Guntheri, Nullaq; vel longi præscriptio temporis obstat, quominus ad dominū redeāt translata priorē.

Respon- sio vera. g Quæ admodum vice versa dominus, *Vti va-* si contra vasallum (spatio 30. annorū liber-
fallus ser- tatem præscripserit, ut quia statuto tempori-
vitutem ris (spatio rem feudalem pro libera possede-
quasi præ- rit, *Zasius d. loco. Dna. c. 8. n. 5. Mynsing. cent. 4.*
dij præ- *obf. 28.* idq; ex natura correlativorū, quorū
scribere eadē est disciplina, *l. ult. C. de indicat. viduit.*
potest, ita Tertio,
econtra dominus libertatem.

Tertio, acquiritur successione. Successio autem duplex est, testamentaria scilicet quæ ex testamento, & legitima quæ ab intestato defertur. De testamentaria hoc loco nihil, quoniam nulla de feudis in testamento potest fieri ordinatio *a*, *feud. 1. tit. 8.* De legitima igitur videamus. In hac secundum juris communis dispositionem triplex est succedentilinea sive ordo, descendantium, ascendentium & collateralium. De ascendentium successione itidem hoc loco nihil, quoniam in feudis non succedunt *b*, *feud. 2. tit. 50.* de reliquis igitur & primo de descendantibus dispiciamus *c*. Descendentium appellatione veniunt liberi. Liberos autem nomine non solum filios si iasve, sed largo modo *d* etiam nepotes *e* neptesve intelligimus, *l. liberorum, ff. de verb sign.* Horum rursus alij sunt naturales & legitimi simul, alij naturales tantum, alij legitimi tantum, alij denique legitimatedi. De singulari ordine & quomodo jure communi, quomodo etiam jure feuda-

Successio duplex, testamentaria & legitima Testamentaria non est huius loci. Ratio. Legitima triplex est.

Liberorum appellatione qui veniant. Liberi quatuorplex.

pela
stet
ura
n id
ten
um,
qua
t. in
em.
pra-
ceat
nulla
feud.
oris
rius
re-
8. in
qui-
jac.
laq;
quo
oré.
us,
oc-
po-
de-
t. 4.
orū
uit.
id,

feudali & Saxonico succedant, breviter perstringamus. Naturales igitur & legitimi simul dicuntur qui ex justis nuptijs procreati sunt, vt filius filia, Hi vel sunt in potestate patris, vel patria potestate liberati sive emancipati. Priori casu, aut soli extant aut cū filijs & filiabus, ex filio filave pramortuo pramortuave concurrunt. Si extent soli filius, filiave, jure communi in capita succedunt *f. N. 18. c. 1.* Jure feudali soli filij succedunt, foeminae vero excluduntur *g. feud 2. tit. 11. § 50.* nec saltem filij, sed etiam nepotes pronepotes, &c. usque in infinitum, dummodo ex filio non etiam filia nati *h. dict. tit. 11.* Jure Saxonico idem quod de jure communi servatur, observata interim differentia circa res expeditorias & utensilia: nam ad filios res expeditoriae Germanice das Heeræ wed / ad filias vero neptesve utensilia spectant *die geradte lib. 1. art. 22. § 27.* Posteriori casu, scilicet quando soli non extant sed cum filijs, vel filiabus

Naturales & legitimi qui dicuntur.

Quomodo succedant jure communi si sint soli.

Quomodo jure feudali.

Quomodo denique jure Saxonico.

care-

cæterisque præmortuorum præmor-
tuarumve descendentibus concur-
runt, illi in capita, hi in stirpes i succe-
dunt, idque secundum jus commune.

Jure feudali idem quoad masculos
(nam fœminas regulariter diximus
excludi) *feud. 1. tit. 8.* sive filij cum ne-
potibus concurrant, *feud. 1. tit. 14. §. 1.*
sive soli nepotes extent, *feud. 1. tit. 1.*

§. 2. nihil enim hac in re jure feudali
sive consuetudinario est immutatum.
itaque juri communi standum, *feud. feudali.*

2. titul. 1. Jure Saxonico etsi propter
expressum textum *Landtr. lib. 1. art. 5.*
jus repræsentationis nepotibus ne-
ptibusve non videatur competere, at-
tamen *gloss. in dict. artic. 5.* id jure no-
vissimo correctum esse asserit, idque
per gloss. Landtr. lib. 1. art. 17. & gloss. fin.

Weichb. art. 63. Quod quia usu servat-
tur, nihil videtur jus Saxonicum et-
jam hoc casu à jure communi differ-
re.

* Ratio, quoniam feudū non consistit,
nisi in rebus alienis, ut diximus supra: at
de rebus alienis nemo testari potest, sed

D

*Si cum
fratrum
sororum-
que libe-
ris con-
currunt,
quomodo
jure cõ-
muni
succe-
dunt.*

*Quomo-
do jure
feudali.
Quomo-
do jure
Saxonico.*

*Testa-
menta-
ria suc-
cessio non
obtinet
in feudis.* tantum de suis & proprijs, *Vlp. tit. 20. l. ver-
bis. ff. de verb. signif.*

*Ascen-
dentes in
fendo nō
succedūt.* *b* Ratio, quoniam qui feudum accipit, si-
bi & liberis suis, non parentibus prospicit, *Cujac. feud. tit. 1. Deinde quia feudum da-
tur ob servitia: ad servitia autem præstanda
liberi indies magis idonei, parentes vero
minus idonei redduntur.*

*Liberorū
successio
potior est.* *c* Ratio, quoniam naturalis ratio, quæ
lex quædam tacita liberis parentum hære-
ditatem adjicit, ad debitam successionem
eos vocando, *l. cum ratio ff. de bonis damn. id
que propter votum paternum & naturalem
erga liberos charitatem, l. nametsi, ff. de in-
officioso testamens.*

*Liberorū
appella-
tione
proprie
non ve-
riunt
nepotes.* *d* Nam proprie loquendo aliter filij alii
ter nepotes appellantur, *§. f. Inst. qui test. rudi-
da. poss.* Filium eum definimus, qui ex viro
& uxore ejus nascitur, nepotem verò, qui
ex filio nostro & uxore ejus gignitur, *§. f.
inst. de pat. potest. l. filium, ff. de his qui sunt sui
vel alieni jur.*

*Sed im-
proprie.* *e* Dulciori enim nomine nepotes appel-
late non possumus quam filij, *d. l. liberorum.*

*Filij si-
liæve si
sint soli,
aquali-
ter in ca-
pita suc-
cedunt.* *f* Ratio, quoniam hæreditas liberis jure
naturæ debetur, *d. l. cum ratio.* At jus natu-
ræ omnes æqualiter agnoscit, & qui d. ffere-
rentiam inducunt, naturæ accusatores exis-
tunt, cur enim non solos masculos genera-
vit ut unde generentur, non fiat? *l. maximū,
C. de liber. prator.*

g Ratio

g Ratio, quoniam bellorum necessitas pepercit feudi at bello gerendo faciendove foeminae idoneae non sunt, tum quod non deceat eas arma ferre, tum etiam quod publica honestas non patiatur, ut coetui virorum sese immisceant, ut taceam, quod fragilia foeminarum sint consilia, quod lubrica vota quibus adversus propria commoda laborant, *l. 4. C. de spons.* & saepe in perniciem substantiae earum deducuntur §. 1. *Inst. quibus alien. licet vel non.*

Inro foeminae foeminae non succedunt.

h Ratio quoniam dominus qui feudum dat eligit sanguinem, familiam, stirpem generosam & fortem, nihilque minus vult, quam ut ad feudum invitentur, qui seorsum ab ea familia nascuntur, ad foemina nubendo suam familiam claudit, & in alienam transit, unde & caput & finis familiae dicitur *l. pronuntiatio. ff. de verb. sig.* Itaque liberi eius ad feudum aspirare nequeunt.

Non succedunt filij & nepotes.

i Ratio, quoniam in locum patris succedunt: atqui pater si supervixisset, nihil plus consequeretur, ergo nec liberi ejus: nemo enim plus commodi haeredi suo relinquit, quam ipse habuit, *l. nemo. ff. de reg. jur.* & constat haeredem ejusdem esse juris potestatisve cujus fuit defunctus, *l. haeredem ff. dict. tit.*

Nepotes jure communi, et stirpes succedunt.

E Mancipati liberi sublato jure veteri a jure novo cum caeteris qui in

Emancipati liberi quo-

*modo
jure an-
tiquo.
Novo,
Iure feu-
dali.
Et Saxo-
nico suc-
cedant.*

patria potestate manserunt, æqualiter succedunt *b. N. 118. cap. 1.* Succedunt & iure feudali *c. Alvar. & Dd. communiter in §. hoc quoque feud. 1. tit. 1. nec non & iure Saxonico, dummodo acceptam partem mediante iuramento conferant, l. si emancipati. l. posthumo l. ut liberis C. de coll. & Andr. lib. 1. tit. 13.*

*Iure an-
tiquo ex-
clude-
bantur.*

a Ratio, quoniam illo iure sinitas & per consequens successio per emancipationem tollebatur, §. item per emancipationem *Inst. quib. modis ius patr. pot. solu. & emancipatus prorsus extraneus efficiebatur, §. ceteri Inst. de hered. qual. & diff.*

*Iure no-
vo suc-
cedunt.*

b Ratio, quoniam hoc iure non tam sinitas, quam ius sanguinis consideratur, quod immutabile, & nulli unquam iure civili dirimi potest, §. f. *Inst. delegit. agnat. tur l. ius sanguinis ff. de reg. jur.*

*Succe-
dunt &
jure feu-
dali.
Ratio
dubir.
Ratio de
eid.*

c Ratio dubitandi quod per emancipationem desinat esse agnatus, & maneat saltem cognatus, qui ad successionem feudi non admittitur, *feud. 2. tit. 11.* Ratio decid. quod coniancti per lineam masculinam succedant, sive agnati sint sive cognati, id est, sive in patria potestate existant, sive non existant: hoc enim agnatici & cognatici juris discrimen, *d. N. 118. c. 1.* sublatum, non illud, quod

quod ex linea fœminina sive materna descendit, per quam conjuncti, in feudo regulariter non succedunt, *dict. tit. 8. in fin.*

d Sic filia dote simpliciter accepta ad hæreditatem non admittitur nisi conferat dotem, *l. filia, l. filiam. l. ut liberis, l. illud. Saxonico C. de collat.* Aliud in donatione simplici. Donatio simplex, facta liberis, non valet cum de bonis *C. de donat.* sed morte confirmatur, *l. à patre C. dict. tit. & habet vim relicti.* Sicut ergo relicta non conferuntur, ita nec ejusmodi donatio exceptis casibus quos notat *gloss. in authent. ex testamento C. de collat.*

Et denique in re Saxonico si modo accepta patrem conferant.

Naturales tantum aut sunt nothi aut spurij, aut incestuosi. Nothi dicuntur, qui ex unica a soluta b, domi erenta & loco uxoris habita concubina nascuntur. Hi & patri & matri succedunt. Patri, si legitimos liberos non habeat, quo casu unà cum matre duas paternæ substantiæ uncias consequuntur, *N. 89. c. 12. authent. licet C. de nat. liberis.* Sin autem legitimos liberos habeat, alimenta saltem debentur, idque secundum matrimonij mensuram, *dict. num. 89.* Matri succedant, nisi fuerit illustris c,

Naturales quoque duplices sint. Nothi qui dicuntur. Quibus quoque succedant jure communi.

Quomo- do jure feudali. *l. si qua, C. ad S. C. Orphitian.* Jure feudali nec patri nec matri succedunt, *d. juxta communem Dd. opinionem in spurij dicantur.* §. naturalis feud. 2. titul. 26. Spurij dicuntur, qui incerto patre nati sunt & vulgo quæ sitæ appellantur, barbare bathardi à Germanico Wösbart /

Quomo- do succedant jure cõmuni. *Cujac. num. 18.* hi jure communi patris non succedunt e, *l. si spurius, ff. unde cognati.* Matri succedunt f, §. novissime

Quomo- do jure feudali. *me Instit. ad S. C. Orphit.* Jure feudali nec patri, nec matri succedunt g, *Dd. in d. §. naturales.* Incestuosi dicuntur qui ex incestuoso complexo & damnato coitu nati sunt, *Authent. ex*

Quomo- do succedant jure cõmuni. *complexu, C. de incestis nupt.* Hi jure communi non succedant, imo ne alendi quidem sunt, quoniam nec liberi appellandi, *num. 80 in fin.* Ju e

Quomo- do jure canonico. *canonico* iisdem alimenta saltem debentur, idque ex æquitate, *c. cum haberet ext. de eo qui duxit in uxorem quam polluit, &c.*

Frnicam concubinarum a Ratio, quoniam concubina legitimum uxorem imitatur & loco uxoris est, *Cujac.*

Cuiac. lib. 4. observ. 6. at duas uxores eodem habere
tempore habere non licet, l. 2. C. de incestis

nupt. Ergo nec duas concubinas, text. in N. Solus unus
89. c. 12. §. si vero.

b Ratio quoniam ficuti una duobus nu-
praesse non potest, §. affinitatis, Inst. de nupt. qua nu-
ita nec unius uxor & alterius concubina: pria com-
quemadmodum vice versa, qui uxorem ha- sistere
bet, concubinam habere nequit, l. f. C. de possunt.

manumiss. n. 117. c. 2.
o Ratio, quoniam mulieribus illustri-
bus & ingenuis, quibus castitatis observa-
tio præcipuum debitum est, nominari spu-
rios, injuriosum satis & acerbum videtur,
l. si qua C. ad S. C. Orphis.

d Ratio, tum quod honeste in curia do-
mini stare non possint, tum quòd in statu-
tis & concessionibus liberorum appellatio-
ne non veniant, l. ex facto, §. si quis rogatus ff.
ad S. C. Orphis. Geil. lib. 2. obs. 104.

e Ratio, quoniam pater incertus est, l. non suc-
vulgo quesiti, ff. de statu hom. quinimo nec cedunt.
patrem habere intelliguntur, §. vulgo Inst. de Non suc-
succ. ff. cogn. quia paria sunt, non esse, vel non cedunt
apparere, l. duo, ff. de testam. tut. quoque

f Ratio, quoniam semper certa est, l. quia jure feud-
ff. de in jus jurando, vide Cuiac. num. 18. dal. Spri-

g Quemadmodum nec naturales, uti rii patris
dixi non suc-
cedunt iure communi. Matri succedunt. Iure feudali nec
patri nec matri succedunt.

diximus, quibus hi multò deterioris sunt conditionis.

Legitimi tantum qui dicantur.

Legitimi tantum dicuntur adoptivi, civili saltem adoptivis vinculo copulati: hi succedunt iure communi, juxta distinctionem *l. pen. C. de adopt. jure feudali non succedunt §. adoptivi feud. tit. 26.*

Quomodo jure communi succedant. Iure feudali non succedunt. Ratio dubit. Ratio decid.

a Ratio quoniam feuda dantur sanguini, *Cujac. feud. 3. tit. 10.* adoptio jus sanguinis non adfert, *l. qui in adoptionem ff. de adop.* Adoptivi liberi veri liberi non sunt, sed adscititij & commentitij *l. fideicommissum ff. de condit. & demonstr.* Dices, cognatio est jus sanguinis, *§. fin. Inst. de legit. agnat. tut.* Adoptio cognationem adfert, *l. 1. §. 4. ff. unde cognati.* Ergo & ius sanguinis. Resp. cognator alias in genere alias in specie considerari. Filius adoptivus est agnatus in specie, cognatus in genere, *l. inter ff. unde legitimi*, at non in specie. Cognati in specie dicuntur qui ex uno nati, *l. 1. §. 1. ff. unde cognati*: vel ex uno communiter nati, vel ab eodem orti sunt, *l. 4. §. 1. ff. de grad.* Hæc definitio liberis adoptivis non competit, ergo nec definitum. Non obstat quod dicantur consanguinei, item quod iura consanguinitatis habeant, *l. 1. §. n. ff. de suis & legit. her.* & quod liberorum appellatione ventant, *l. 8. ff. de in jus vocando.* quoniam aliud est sanguinis, aliud

Object.

aliquid consanguinitas. Sanguis cognatio est naturalis, l. 2. ff. unde cognati, l. vel si ff. de manumis. vind. l. si adulterium. §. 1. ff. ad l. lul. de adul. l. dotem. §. ult. ff. de cast. pecul. consanguinitas est species agnationis, §. vulgo Inst. de succes. cognat. Adoptivus filius est quidem agnatus, attamen non cognatus dist. l. qui in adopt. ff. de adopt. Deinde adoptivi liberi veri liberi non sunt, sed commentitij, uti diximus, & arte magis quam natura procreati, nec proprie consanguinei dicuntur, sed improprie. §. 2. Instit. de legit. agnat. succes.

Solutio.

Legitimati sunt qui ab initio naturales existentes, postea legitimi fiunt: quod tribus modis accidit a: per subsequens matrimonium, per oblationem curiæ, & per rescriptum Principis, n. 80. Legitimati per subsequens matrimonium b, una cum liberis naturalibus & legitimis simul succedunt, idq; tam jure civili, quam jure canonico, l. cum quis. C. de nat. lib. §. dubitatum. num. 12. c. tanta ext. quomodo jure legit. Succedunt & jure feudali d, quoniam non invenitur correctum nec immutatum, atque ideo

Legitimati qui dicuntur.

Quot modis fiunt.

Legitimati per

subsequens

matrimonium

quomodo jure

communi succedant.

Quomodo jure canonico.

E

Quomodo jure canonico.

Jure feu- jus commune servandum, per regu-
dali quo- lam traditam ab Oberto feud. 2. tit. 1.
modo. & probat hoc ipsum Geil. lib. 2. observ.
 141. eamque sententiam supremæ ca-
 riæ assessores teste, *Mynsing. cent. 4.*
Quomo- observ. 42. secuti sunt. Denique suc-
do jure cedunt & jure Saxonico, atque ita
Saxoni- pronuntiant Scabini Lipsenses non
eo. obstante art. 37. lib. 5. Eand. quem
 gloss. ibidem correctum & inter re-
 probatos articulos habendum asserit.

Tres pre- Potissimum, nam arrogatio & adoptio
cipua le- naturalium liberorum, ab Anastasio intro-
gitima- ducta, l. 6. C. de nat. lib. quamvis à Justino
tionis sūt fit sublata, l. 7. C. cod. Et à Justiniano filio
species. ejus improbara, num. 74. c. 3. & 89. e. 7. re-
 duci tamen videtur ab eodem, n. 117. c. 2. nec
 enim plus nominatio filij quam adoptio
 potest, §. f. Inst. de adopt. nisi forte aliquan-
 do plus dare libuerit: nominationi quæ fit
 ex scripto, quam adoptioni, Cujac. d. num.

Legiti- b Hic legitimandi modus inventus est à
matio Constantino, renovatus à Zenone, l. Divi
per subse- C. de nat. lib. actus ab Anastasio, l. jubemus
quens C. dict. tit. Constitutio Zenonis ad præte-
matrimo- rita spectat, id est, ad liberos ante eam con-
monium stitutionem natos, voluit enim hac re in-
à quo in- vitare homines ad faciendum concubina-
venta. tum

tutu & contrahendum in posterum matrimonium. Constitutio Anastasij tam ad ante natos, quam postnascituros pertinet. Anastasio consentit Justinianus in *l. cum quis. C. dist. tit.* eodem loco habens tam ante quam post nuptias editos, ut scilicet legitimi sint ante nuptias editi, quamvis post nuptias alij editi non sint, vel editi defuncti sint. Præterea Zenonis constitutio de concubina saltem ingenua, Anastasij generaliter loquitur. Illa tantum hoc exigit, ut quis concubinam uxorem ducat, hæc, ut etiam dos & dotalia instrumenta interveniant, quod approbat Justin. in *d. l. cum quis*. Dos enim est concubinatus abolitio, & nuptiarum argumentum.

Porro utriusque, id est, & Zenonis & Anastasij constitutione, plenior est Justin. in eo, quod etiam legitimis liberis extantibus, nati ex concubina, per subsequens matrimonium legitimari possint. Quod quia à Zenone & Anastasio, quinimo ab ipso Justin. erat omissum, addidit, *n. 12. inf. simul & illud adjiciens*, hoc modo legitimatos liberos, non solum patri legitimos fieri, sed etiam cæteris consanguineis.

c Et ipsædem gaudent privilegij, fœmi. Cujus sit nas ex statuto excludunt, in emphyteusi succedunt, ad Episcopatû admittuntur, habent jus primigenituræ, jus prothomiseos, ejus esse beneficium, *l. si unquam C. de revoc. donat. titus.*

& omnia denique juris remedia, quæ legitimis & naturalibus competunt, *Geil.lib. 2. observ. 141.*

Object. d Non obstat, quod dicitur in *§. naturales feud. 2. tit. 26.* naturales qui postea fiunt legitimi, ad successionem feudi nec solos,

Solut. nec cum alijs admitti: quoniam hoc de liberis naturalibus, qui post delatam successionem legitimi fiunt, intelligendum: hi non succedunt, ut nec clerici, nec laici, nec monachi, nec servi, quamvis laici aut liberi fiant, *Cujac. feud. 4. titul. 11.* Ratio, quoniam in feudis tempus delatæ successionis spectatur, *feud. 2. titul. 106.* Non ob-

Object. stat etiam *num. 89.* ubi per legitimationem integra suitas non acquiritur, sed ex parte patris tantum, loquitur enim de legitimatis per oblationem curiæ, quos patri saltem suis & legitimos fieri, constat ex *l. communi- num. C. de nat. liberis.* At legitimati per subsequens matrimonium etiam liberis justis consanguinei fiunt, & idem jus habent, quod reliquis legitimis conceditur, *dict. num. 12. in fin. ubi Cujac.* ut quæ in contra-

Solut. rium passim adducuntur argumenta vel hoc solo fundamento utenti, parum aut nihil obstat videantur.

Legiti-
matio
per ob-
latio-
nem cu-
ria quo
modo

Legitimati per oblationem curiæ patri ab intestato succedunt *b, num. 89, cap. 3.* legitima jura consequuntur,

tur, patri legitimi existunt, *l. commu-*
nium. C. de nat. liberis, patri in feudo suc-
 cedunt ante tamē non post legitima-
 tionē acquisito, *Cujac. in dict. §. natu-*
rales. Agnatis non succedunt, *n. 89. c. 4. feudali.*

succedat
jure com-
muni.
Quomo-
do jure
feudali.

a Hic legitimandi modus inventus est à
 Theodosio, *l. 3. C. de nat. lib.* approbatus à
 Leone, *l. 4. C. dict. tit. & confirmatus à Iusti-*
dict. num. 89. cap 2. ubi refert, Philoculum
 quendam filium naturalem publice obtu-
 lisse patrem curiæ Bostræ civitatis, unde
 liquet *in d. l. 4.* pro nostræ legēdum Bostræ,
 quæ est civitas Arabiæ.

Legiti-
matio
per obla-
tionem
curiæ à
quo in-
venta.

b In dodrantem, *dict. n. 89. cap. 6.* sublato
 quadrante & besse, de quo *d. loc. commu-*
nium C. de nat. liberis, sublata etiam diffe-
 rentia bonorum adventitiorum & profes-
 citiorum.

Legitimati per rescriptum Princi-
 pis jus sunitatis & agnationis habent,
 itaque non modo patri, sed etiam alijs
 succedunt, *numero 74.* In feudis non
 succedunt, nisi nominatim à princi-
 pe ad feuda sint legitimati a, *Myns-*
cent. s. observ. 42. Geil. observ. 142. lib. 2.
num. 12.

Legiti-
matio per
rescriptū
principis,
quomodo
quibus suc-
cedat

a Utrum id fieri possit in præjudicium

jure ob-
muni.

Quomodo jure feudali.

e legi
 lib. 2.
 natura
 fiunt
 solos,
 de li
 a suc
 dum:
 laici,
 ci aut
 Ratio
 acced
 n ob
 onem
 partic
 tima
 alter
 mmu
 r sub
 justit
 bent,
 dict
 ntra
 ea vel
 n aut
 riæ
 num
 unu
 tus,

*Questio
an prin-
ceps in
prajudi-
cium
agnato-
rum que
legiti-
mare
possit.
Ratio
dubit.
Decisio.
Ratio
decis
Limita-
tio.*

agnatorum, in casu non existentium libe-
rorum queritur. Et sane quoad feudum no-
vum res caret scrupulo, in quo alias agnati
non succedunt, feud. i. tit. l. 14. §. fin. In feu-
do antiquo major est dubitatio, eo quod
agnatis ex pacto & providentia primi ac-
quirentis, jus sit acquisitum. Receptum
tamen principem id facere posse, quia jus
agnatorum non in re ipsa, sed in spe sal-
tem positum, nec plene acquisitum, sed ad-
huc acquirendum: hoc facilius, quam illud
tollit potest. *gloss. in dict. §. naturales.* Princi-
pis interim officij est, ut provideat, an ju-
sta hujus legitimationis subsit causa abso-
lutam potestatem exercere non debet,
alias peccatum committit. id enim posse
dicimur, quod honeste possumus, *cap. fa-
ciat homo 22. quest. 2.* quæ contra bonas
mores sunt, quæ pietatem, existimatio-
nem & verecundiam lædunt, ea nec facere
nos poss: credendum est, *l. filius ff. de condi-
tione inst.*

*De suc-
cessione
collate-
ralium.
Collate-
rales qui
dicuntur*

Atque hæc de successione descen-
dentium: sequitur collateralium.
Collaterales dicuntur omnes, qui ex
latere veniunt, veluti fratres, sorores,
fratrum sororumque liberi, &c. tam
masculi, quam fœminæ. Horum
alij sunt germani, alij consanguini

neis

nei, alij uterini, *numer. 84.* Germani, qui iisdem parentibus, id est, eodem patre eademque matre nati sunt,

num. 115. cap. 3. Hi aut extant soli, aut cum consanguineis, uterinis, vel

fratrum sororumque liberis concurrant. Si extant soli, jure communi

sive masculi sint, sive foeminae, aequaliter in capita succedunt, *Authent. itaque C. communia de successione. §. si*

igitur defunctus, num. 118. Jure feudali soli masculi succedunt *a, feud. 1.*

tit. 8. §. 1. feud. 2. tit. 11. Quod si cum consanguineis vel uterinis concurrant jure communi excludunt eos *b,*

d. Authent. itaque, quemadmodum & jure Saxonico *c* per textum expressum *Landtr. lib. 2. art. 20.* Jure feudali

saltem uterinos *d,* non etiam consanguineos *e* excludunt, *Geil. li. 2. obs. 151.*

a Quemadmodum in linea descendenti: cujus rei ratio supra adducta.

b Ratio, quoniam ex uno saltem latere conjuncti, minus fratres sunt, quam ex utroque, *n. 118. c. 3.* siquidem duo vincula plus ligant, quam unum, *§. sed hodie Inst. de man. c. adapt. n. 84. c. l. inf.*

c *E 4* *fratres & sorores ve.*

d *Quomodo jure communi succedant si extant soli.*

e *Quomodo jure feudali.*

f *Es quomodo jure Saxonico.*

g *Iura feudali. soli masculi succedunt.*

h *Jure communi ger plus sanguini- nos & uterinos excludunt.*

Iure Saxo-
nico i
vidē ex-
cludunt.
e Ratio, quoniam frater ex uno latere, five consanguineus fit, five uterinus, itemque soror, secundum computationem juris Saxonici, per unum gradum longius removeretur, *Landr. lib. 1. art. 3. & lib. 2. tit. 20.*

Iure feu-
dali sal-
tem ute-
rinos.
d Ratio, quoniam cognati sunt, quippe non ab eodem patre, sed eadem matre nati ad cognatos vero neq; beneficium, neq; beneficij successio pertinet, *dict. tit. 11.*

Non etiā
consan-
guinos
exclu-
dunt.
e Ratio, quoniam consanguinitas est species agnationis, §. *vulgo Inst. de succes. cog. agnati* autem in feudo succedunt, *dict. tit. 11.* Ergo & consanguinei præsertim cum vinculum ex parte matris in feudo non consideretur. Unde licet in fratre ex utroque latere conjuncto, duæ qualitates concurrant, quia tamen altera ipsarum est impertinens, non auget succedendi effectum, *Geil. lib. 1. obs. 151.*

Quomo-
do iure
commu-
ni succe-
dant, si
eum fra-
trum so-
rorumq;
liberis
concur-
rant.
At si cum fratrum sororumque liberis concurrant, jure communi successio fit in stirpes a, & fratrum liberi, five masculi sint, five foeminae, cum fratribus defuncti ad hæreditatem admittuntur b, *authent. cessante. C. de legit. hered. num. 115. cap. 3.* Jure feudali soli masculi admittuntur, neque tamen omnes, sed hi tantum modo, qui

Quomo-
do iure feudali.

qui ex virili, *feud. 1. tit. 8. §. 1.* non ex
 foemineo sexu descendunt, *feud. 2. tit.*
u. sive soli sint, sive cum fratrum libe-
ris concurrant c, quo casu secundum
 jus commune successio etiam in stir-
 p s fit *d, feud. 1. tit. 1. §. 2. dict. tit. 8. §. 14.*
§. 1. feud. 2. dict. tit. 11.

a. Ratio, quoniam absurdum foret hæ- *Fratrum*
 redem plus juris potestatisve & commodi *liberi ju-*
 habere, quam ipse defunctus habuit, cujus *re com-*
 vicem repræsentat, *l. nemo plus, 120. l. hæ-* *muni ho-*
redem, 59. ff. de reg. jur. surrogatum enim sa- *die succe-*
 pit naturam sui sarrogantis, *§. fuerat. Inst. de dunt in-*
act. nec oportet ex qualitate vel numero *stirpes.*
 hæredum, præmortui, cohæredis, jus reli-
 quorum imminui, aut immutari, *l. 2. §. 1. ff.*
de V. O. Itaque successores quamvis nume-
 ro plures, unam tantum illam partem ca-
 pient, quam defunctus si vix flet pro suo
 capite erat accepturus, *v. 115. c. 3.*

b. Olim excludebantur, *l. 3. C. delegit. Iure an-*
 hared. Ratio, quoniam jus repræsentatio- *tiquo ex-*
 nis erat incognitum, & in sola descenden- *cludetã-*
 tium linea ex *l. 12. tabul. receptum, l. 3. C.*
de suis & legis. hared. Hodie cum in linea
 collateralis, saltem quoad fratrum, foro-
 rumq; liberos sit introductum, succedunt
 non modo si cum parentibus, *nu. 118. cap. 3.*
 sed etiam quando cum fratribus defuncti

concurrunt, n. 127. id quod approbatum in comitijs Spirensibus anno 1521.

Jure feudali excludunt paternos defuncti. Excludunt & jure Saxonico. Ratio.

An & jure primogenitura nepotes ex filio primogenito patris excludantur?

Sunt qui affirmantur.

Quid si cum patris defuncti concurrant? certum est illos excludi. Ratio quoniam ante diximus ipsum quoque patrem annumq; non admitti, nedum ejus fratres. Atq; hoc jure Saxonico non modo in feudibus, sed etiam allodialibus obtinet, const. 18. part. 3. Quid ita? quoniam hereditas descendit, potius, quam ascendit debetur, d. n. 118. §. sin autem. vers. illud. illos & naturæ & commune parentum votum vocat, l. scripto. ff. unde liberi. hos ordine turbato, ratio saltem miserationis admittit. l. nam et si. ff. de inoff. test. De jure primogenituræ quid dicendum, utrum nepotes ex filio primogenito, vel filij ex fratre primogenito patrem suum repræsentant atq; ita patrum suum excludant, merito hoc loco dubitaveris. Jus gentium hoc est, ut in regno primogenitus succedat, vel mos est plerisq; in locis, ut primogenitus filius patri, vel primogenitus frater, fratri succedat in allem. Ratio, ne in plures divisa hereditate ob inopiam rei familiaris, familiaris claritas obsolescat. Finge jam patrem esse mortuum, relicto nepote ex filio primogenito jam ante mortuo, & alio filio: vel mortuus est frater, relicto fratris primogeniti filio & alio fratre, uter succedet? Sunt qui existimant nepotis causam & jure & æquitate esse.

esse potiorē, *Mynf. cent. 3. obs. 23.* Verius videtur, filij esse potiorē. Nec obstat quod patris & filij sit eadem persona, *l. ult. C. de impub. substit. una caro, cap. contra dicimus, §. hac auctoritate 35. q. 3.* & eadem vox, §. *ei vero Inst. de inutil. stip.* Item quod nepos in locum filii succedat, *l. sine nepotes. ff. de collat. bon.* quoniam nepos intelligitur per speciem representationis succedere: atqui jus representationis hanc saltem vim habet, ut eo jure fretus, remotior cum proximiori in successione cōcurrat, cū tamen proximior hoc casu in totū excluderetur, quod excedit vigorē, finem & effectum representationis, non igitur succedet nepos. Deinde ubi proximitatis habetur ratio, ibi non potest attendi jus representationis, & vice versa, pugnant enim invicem. Atqui eadem est primogenitura, quæ proximitatis causa. Ergo cum primogenito defertur hereditas, representationi locus esse non potest, sed sicut ubi proximitas spectatur, eum vocamus, qui proximior fuerit mortis tempore, vel quo bonorum possessio petitur, *l. 1. ff. unde legitimi l. 3. ff. unde cognati.* Ita ubi primogenitura observatur, eum vocamus, qui moriente eo de cujus bonis agitur primogeniti gradum locumque tenuerit, non proximioris jam ante mortui filium. Hodie tamen plerisque in locis primogenitus in alium non vocatur, sed exiguum aliquod habet,

Verior est
negat.

Ratio af.

Ratio
negat.

Altera
ratio ne-
gat.

8 JURIS FEUDALIS

habet, uti videre licet in Guilhelmo Philippi Landgravij primogenito filio, qui præ cæteris fratribus præcipuam totius Hassiæ partem occupat.

Masculi ex fœmina non succedunt. Ratio dubit. Ratio decid. *d* Quæres forte cur non etiam masculi ex fœmina succedant: non enim minus idonei sunt ad tetvitiu, quod à vasallo exigitur præstandu, quam ex virili sexu nati. Respon. id fieri partim quia cognati sunt, ad quos feudi successio non pertinet; partim quia nec ipsorum mater succederet: non potest autem alicui id concedi, quod auctori ejus non licuit, *l. nemo 54. l. aliud 160. §. fin ff. de regulis jûr.* Hac ratione Guilhelmus comes de Nassavv & filius ejus principes Urania, non poterant succedere in comitatu *Ragenelbogen* / sed potior erat Landgravius Hassiæ tanquam agnatus, est enim feudum masculinum, in quo remotis fœminis, soli agnati eorumque liberi succedunt. Exclusa igitur Elisabetha matre Guilhelmi Comitis de Nassavv, exclusus est & ipse Guilhelmus una cum filio.

Fratrum liberis sint soli, succedunt in capita. Quod si soli fratrum liberi nullis parentibus nec fratribus superstitionibus extant, successio uti olim, *l. 1. in fin. ff. si pars hered. Ulpian. titul. 26. §. 2. Caus. titul. 8. §. 6. ita & nunc à in capite b fit,*

ta b fit. Atque hæc sententia quamvis
ab Accursio & Bart. c. oppugnata, ve- *Tam ju-*
 nior est (ut quæ plenissimum robur ac- *re com-*
 cepit per constitutionem Caroli V. in *muni.*
 comitijs Spirensibus anno 1529. pro-
 mulgatam (probata per *Mysing.*
cent. 3. obs. 94. Zafio lib. 1. respons. cap. 7. &
 defensa ab *Hotom illust. quest. c. 14. Ea-*
 dem & jure feudali obtinet d, *Cujac.*
lib. 2. feud tit. 11 Duar n. 14. Et servatur *Quam*
 etiam jure Saxonico in allodialibus, *feudali.*
Landr. lib. 1. art. 17. Et Saxo-
nico.

a Ratio quoniam quod jure veteri ob- *Tam ju-*
 tinuit, id jure novo non invenitur muta- *re novo,*
 tum, quod autem non mutatur, cur stare *quam*
 prohibetur? *l. sancimus & de testam. antiquo.*

b Ratio, quoniam novæ constitutiones *Non in*
 strictæ accipiendæ sunt. Cum ergo *nu. 118. stirpes.*
 tunc in stirpes velit fieri successione, quan-
 do fratrum liberi, cum fratribus defuncti
 concurrunt, *cap. 3. ibi sed & runc, &c.* conse-
 quens est, ut soli fratrum liberi in capita,
 non in stirpes succedant, maxime cum non
 jure representationis, sed jure proprio tan-
 quam pari gradu constituti, ad hæredita-
 tem vocentur.

c Et Sonsbecio, qui novissime in tracta-
 tu feudali *part. 9. num. 100.* his argumentis
 eundem

Refuta- tio arg. quibus probatur in stirpes succedere eundem confirmat. Primo quoniam jure representationis successio fit in stirpes, ad fratrum liberi jure representationis succedunt, & patrum five avunculum excludunt, *num. 118. ca. 3. vers. illud palam.* Ergo in stirpes, non in capita succedunt. Sed re-

- I. spondetur *in dict. vers.* agi de fratrum filijs, qui cum ascendentibus concurrunt, et nos de solis fratrum liberis agimus, quo casu successio jure proprio fit & per consequens in capita, non jure representationis, ergo
- II. nec in stirpes. Secundo, quia privilegium representationis fratrum filijs generaliter tribuitur, *dict. cap. 3. vers. hujusmodi.* Ergo ad eum casum quo fratrum filij cum patruo concurrunt, non videtur restringendum. Resp. intellectum hujus generalitatis meriendum ex praecedentibus ubi hujusmodi privilegium restringitur ad eum casum, de quo diximus, ideoque ad alium minime producendum. Tertio, quoniam praedictum privilegium solis fratrum sororumq; liberis praestatur, *d. v. hujusm.* Ergo nihil videtur referre soline sint, an cum fratribus defuncti concurrant. Resp. hoc non ita intelligendum, quasi gaudeant eo privilegio, cum soli sint, sed quod nulli aliae personae ex linea collateralis venienti, quam solis fratrum sororumque liberis competat *d. c. 3. v. nulli autem.* Quarto, quoniam post fratres & filios fratrum caeteri cognati succedunt in capita,

pita, d. c. 3. §. si vero. Ergo fratrum filij in stirpes. Res. quod de fratrum filijs ibi asseritur, hoc intelligendum juxta præcedētia: dixerat autem fratrum filios in stirpes succedere, non quando soli sunt, sed quando cum fratrib. defuncti concurrunt. Quinto, quoniam olim fratrum liberi succedebant in capita, l. 2. §. 2. ff. de suis & legit. har. Ergo ex d. d. 115. ne frustra videatur lata, hodie succedent in stirpes. Resp ut in stirpes succedant, id in n. 115. non inveniri expressum, ideoque nec præsupponendum. Non tamen ideo frustra est lata: olim siquidem fratres præferrebantur parentibus. l. ult. C. comm. de success. hodie ex d. num. æqualiter admittuntur. Olim frater excludebat fratris filium. §. si plures. Inst. de legit. agnat. success. hodie non ita d. n. c. 3. Quare prædictis argumentis non obstantib. uti approbata à Carolo V. ita & jure verior est altera sententia, quod scilicet in capita, non in stirpes succedant.

V.

Ratio, quoniam contrarium in consuetudinibus feudalibus proditum non est, servandum itaque jus commune juxta regulam traditam, feud. 2. tit. 1.

Jure feudali in idē in capita a succedū. Descendētes post

Post fratres fratrumque filios jure communi vocantur, qui gradu sunt proximiores, Authent. post fratres. C. de legit. hered. quemadmodum & jure feudali, feud. 2. tit. 11. §. 50. in fin. modo sus idque cedant.

fratres fratrumq; filios jure communi quomodo sus idque cedant.

are
an
ce-
lu-
oia
re-
ijs,
nos
afu
ens
go
um
ter
ad
uo
m.
ne-
di
de
ne
tū
e-
e-
e-
l-
ū
i-
ū
lli
fi-
a-
a,

Quomodo jure feudali.

idque secundum usum ab antiquis sapientibus constitutum ad fratres usque patruales, id est, ad quartum gradum, *feud. 1. tit. 8. §. 1.* quod primo obtinuit: post usque ad septimum *b, dict. §. 1.* & tandem in infinitum *c*, si feudum sit paternum, *feud. 1. tit. 1. §. 4. feud. 2. tit. 31. & 50. Mynscent. 4. observ. 95. Geil. lib. 2. observ. 150.* Et tantum dixisse sufficiat de descendentium & collateralium successione, ascendentes *d* enim uti diximus, quemadmodum & foeminae *e*, & vir & uxor *f* in feudo regulariter non succedunt.

Iure feudali *Col-* *laterales* *primus ad quartum usque gradum succedebat.* *Postea ad septimum. Tandem in infinitum.* *a* Ratio, quoniam post quartum gradum putabatur feudum non posse dici paternum, id tantum sic appellari, quod esset à patre vel avo profectum, patris enim appellatio-
ne ultra patrem solus avus venit, l. Iusta, ff. de verb. sign. ita fieri, ut fratres patruales succedant in feudum avitum, patruelis filius in feudum proavitum non succedat.

b Ratio, quoniam ad eum usque gradum parentes, vltiores majores appellantur, *l. 10. §. parentes ff. de grad.*

c Ratio, quoniam obtinuit tandem parentes, usque in infinitum appellari, etiam ultra

ultra
ita
fidei
d
taver
æqui
tos r
mera
nisi p
cura
que
inve
lisha
que
mult
raq. i
e
2. tit
feud
feud.
1. tit
ad ea
eo pa
feud.
titul.
feud
titul.
mina
aspir
tunc
10. &

ultra tritavum, l. 4. ff. de in jus vocando, atque
ita paulatim crescunt sententiæ juris, l.
fideicommissa, § si rem. ff. de leg. 3.

d. Nisi feudum, favore liberorum refu-
taverint, quo casu filio vivo patre mortuo, *Ascen-
dentes in
feudo
quando
succedat.*
æquius est, ad patrem potius, quã ad agna-
tos reverti. Atque ita pronunciatum in ca-
mera testante *Mynsing cent. 3. obser. 93.* Item
nisi pater contracta fiducia filium de feudo
curaverit investiri, *feud. 2. tit. 84.* Vel deni-
que nisi filius ob benemerita patris fuerit
investitus, nam & hoc casu filio sine mascu-
lis hæredibus mortuo, pater succedit, id-
que meritorum causa, quorum ratione
multa alias prohibita, permittuntur, *Ti-
raq. in l. si unquam C. de revoc. donat.*

e. Nisi ejus conditionis sit feudum, *feud. 2. tit. 11.* id est, nisi feudum sit foemineum, *Fœmine
quando
succedat.*
feud. 2. tit. 50. de quo fuerint investitæ,
feud. 1. tit. 8. §. fin. Vel nisi specialiter, *feud.
1. tit. 1. §. 3.* & nominatim dictum sit, ut
ad eas pertineat, *feud. 2. tit. 23. in fin.* aut
eo pacto, *feud. 2. titulo 2. §. fin.* eo tenore,
feud. 1. tit. 6. §. fin. tali conditione, *feud. 2.
tit. 26. & §. filij & lege datum, dict. tit. 26. §.
feudum,* ut ad foeminas transiret, *feud. 2.
tit. 51. §. 3.* ut descendentes masculi & fo-
minæ habere, *feud. 1. tit. 6. §. fin.* & ad id
aspirare possint, *feud. 2. tit. 104. in princip.*
tunc enim foeminae succedunt, *feud. 2. tit.
10. & sic per pactum succedunt, feud. 1. tit.*

*Quomo- 14. § f. in fi. Sed quo modo quæras, an filius
succedat. & filia simul? Et sane ita Obertus existi-
mat, feud. 2. tit. 51. § 3. inf. Secundum quod-
dam, succedit nepos ex filio solus, feud. 2.
tit. 50. id est secundum Gerhardū masculus
tantū, d. tit. 51. § 3. superstitite masculino ex eo
qui primus feudum acquisivit, fœminæ ex-
cluduntur, feud. 2. tit. 104. §. 1. relicto ma-
sculo ulterius non admittuntur feud. 1. tit.
6. §. 1. nō succedunt, donec masculis super-
est, feud. 2. tit. 17. succedunt autē filijs sive
matculis non existentibus, feud. 1. tit. 8. §. 1.
Atque hæc Gerhardi sententia obtinuit &
approbata est, feud. 2. tit. 104. §. fin. vers.
in cateris. exceptis quibusdam casibus, puta
si ita convenerit, ut fœminæ sicut masculi
in feudo succedant, feud. 2. tit. 104. § 1. huius
enim conventionis potestate simul suc-
cedunt tam ex mente, quàm ex verbis con-
trahentium. Item si feudum datum si ad
certum servitiū, quod non minus decenter
præstare possint, quam masculi, d. tit. 104. in
princ (potest enim dari ad certū servitium,
feud. 2. tit. 52. §. fin.) puta, ut comitentur do-
mini uxorem, feud. 2. tit. 2. § 2. id quod condi-
tionatum appellant, Gloss. & Dd. in d. §. fin.
Item cum feudum sic datum est, ut nullum
pro eo servitium fiat, feud. 2. tit. 104. in fin.
princ. id quod francum vulgò dicitur, We-
semb. hic. ca. 3. vel si conjuges ea lege investi-
tunt, ut descendens sive liberi id haberēt.*

*Et qui-
bus casu-
bus.*

nam

nam; si decedant, filio & filia, superstitibus, aut uterque ex eo matrimonio natus est, adest non. i. priori casu filius præfertur. Posteriori, ut si filium susceperit ex prima uxore, filiam ex secunda feudi de quo agitur societas, filia veniet in partem una cū fratre consanguineo, quia cū sit filius ex alijs nuptijs, non debet filiam excludere, quæ ex his nuptijs progenita est, in quibus feudū acquisiverunt, sed potius quia feudum est ex parte masculinum, ex parte muliebri, quisq; sibi partem sui parentis vindicabit, *Cujac. feud. tit. 2. §. quinetiam*. Deniq; succedunt fœminæ, si à domino beneficium patris sine hærede, masculo defuncti redemerint, *feud. 1. n. 24.* vel si per gratiam à domino feudum susceperint, *ibid.* Redemptio potior est successione, redemptione excluduntur agnati. Gratia potior est jure, gratia vocantur, qui jure non vocantur, *feud. 2. tit. 31.* Redemptio feudi quemadmodū censetur esse novum, non paternum, quia redemptione id habent non successione, redimitur modica pecunia, pro honore magis data, quam pretio, *feu. 2. tit. 15.* His & similib. casibus de quibus passim Dd. hic fœminæ succedūt. Inter quos & illud controversum, utrum fœmina semel exclusa perpetuo excludatur, *qua de re mel ex vide Zas part. 8. tit. de succes. feudi affir. Somsb. clusa, parte 9. negat. concludentem id quod etiam perpetuo mavult VVesemb. hic cap. 6. Zasium sequi excluda-*

videtur *Geil. lib. 2. obs. 148. Sonsb. Myns. sequitur. cent. 5. obs. 74.*

Nec maritus uxor nec uxor marito succedit in feudo.

f. Deficientibus cognatis vir uxori succedit ex edicto prætoris in alodem, in feudum maritus nullo modo succedit, feud. 1. tit. 15. ad maritum successio feudi non pertinet, feud. 2. tit. 13. nisi specialiter investitus fuerit, dict. tit. 15. Et quamvis conjuges de eodem feudo simul sint investiti, feud. 2. tit. 104. §. fin. etiam si uterque simul investitur, non tamen sibi succedunt, sed si unus ante alterum sine hærede moriatur, alterius pars domino acquiritur, feud. 2. tit. 85. ne scilicet feudum in alienam familiam transeat. Sic quoque si unus ex

Ratio.

Frater fratri non succedit in feudo novo.

Succedit quibusdam casibus.

I.

fratribus a domino feudum accepit, eo defuncto sine legitimo hærede, feud. 1. tit. 1. §. 3. id est, sine hærede masculino feud. 1. tit. 20. (hæredis enim appellatione in feudo masculos intelligimus, feud. 1. tit. 13.) frater in ejus feudum non succedit, feud. 1. d. tit. 1. §. 3. nec deficientis portio ad superfitem pertinet, etiam si simul, feud. 2. tit. 12. communiter, dict. §. 3. una investitura vel duabus fuerint investiti, feud. 1. tit. 8. §. fin. nisi specialiter, feud. 1. tit. 1. §. 3. & expressim dictum sit feud. 1. tit. 8. §. fin. atque per investituram a domino ordinatum feud. 1. tit. 20. id est, eo pacto investitura facta fuerit, feud. 2. tit. 12. ut frater fratri succedat, ut deficientis portio super-

Riti

titi accrescat, tunc enim per pactum frater
 succedit, non dominus. *feud. 1. tit. 14.*
§. fin. Succedit quoque, si sint universorum
 bonorum socij & ambo vel unus utriusque
 nomine domino sciente feudum acquisie-
 rit. (*feud. 1. tit. 20.*) Dixi universorum bo-
 norum. Ratio, quoniam licet paternam
 hereditatem habeant communem, nisi ta-
 men universorum bonorum sint socij, feu-
 dum feudive fructus non veniunt commu-
 nicandi, *l. cum duob. §. Papinianus. ff. pro*
socio. Dixi utriusque nomine. Ratio, quo-
 niam si unus suo nomine feudum acquisi-
 verit, non fit statim communis, sed quia de
 communi acquisivisse videtur, erit in com-
 mune redigendum, *l. 74. ff. pro socio. l. 4.*
C. com. utriusque jud. communicatio feudo,
 non feudum ipsum, sed fructus erunt com-
 munes: communicatur ergo fructus po-
 tius, quam ipsum jus feudi. Dixi domino
 sciente. Ratio, quoniam si nesciente do-
 mino feudum de communibus bonis fue-
 rit emptum, ut quia dominus putavit se
 uni tantum vendere, cum emerent ambo,
 vel unum emere sua pecunia, cum emeret
 communi quamvis feudum iudicio fami-
 liae eriscunda vel communi dividendo
 possit communicari, *l. 73. §. 1. ff. pro socio,*
 non tamen sibi invicem succedent, ne forte
 invitus dominus alium, quam quem vo-
 lucrir, sibi acquirat vassallum, *feud. 2. tit. 12.*

- succedent;igitur, si sciverit communi nomine pecuniave redimi, quoniam id ex tacita quadam conventionem permisisse intelligitur, *feud. 1. tit. 20.* Succedent denique si communibus armis & equis, quæ plerumque vasalli offerebant, a domino impetratum sit, *feud. 2. tit. 12.* si bello partum, *d. tit. 20. in fin.* vel si in simul steterint, *d. tit. 20.* id est, simul in casa sive domo communi habitaverint *d. tit. 12. §. c.* Atque hæcenus de causa efficiente, sequitur materia feudi.

DE MATERIA FEUDI.

CAP. VIII.

*Quæ res
in feudum
dari possunt.*

Materia feudi sunt res immobiles *a*, res, inquam, soli, quæque solo coherent, aut immobilibus annumerantur *feud. 2. tit. 1. in fin.* sive propriæ sunt, *feud. 2. tit. 3.* vere, ut allodium *b*, *feud. 2. tit. 54. in f.* vel quasi, ut feudum *c*, *feud. 2. tit. 34. §. 2.* sive alienæ *d*, *feud. 2. tit. 8.* sive communes *e*, *feud. 2. tit. 58. §. 1.* seculares, vel Ecclesiasticæ *f*, *feud. 2. tit. 35. in fin.*

*Quæ non
possunt.*

Res mobiles in feudum dari non possunt *g*, *feud. 2. tit. 1.* uti nec sacræ, religiosæ, & sanctæ *h*, & omnes denique,

que, quarum alienatio prohibita. *fend.*
 2. *titul. 3 §. 1. sive iudicio testatoris, arg.*
l. fin. Cod. de reb. alie non alien. sive lege,
 ut fundi dotalis, §. 1. *Inst. quibus alien.*
licet vel non : Bonorum adventitio-
 rum, *l. cum oportet. §. non autem C. de bo-*
nis qualib. & similibus.

a Sciendum hoc loco res vel esse corpo- *Res vel*
 rales, vel incorporales, *l. 1. ff. de rerum divis. sunt cor-*
 Corporales dici, quarum certū est corpus *porales*
 & certa substantia, ita ut videri & tangi *vel in-*
 possint. *d. l. 1. tradi & possideri, l. 3. ff. de acq. corpora-*
poss. Hæ vel sunt mobiles, vel immobiles, l. les.
 1. *ff. de rei vind. Mobiles, quæ moveri pos-* *Corpora-*
 sunt, idque à se, & dicuntur animales, *dict. les vel*
 1. 1. §. 1. *ff. de rei vind. alibi mobiles eo quod sunt mo-*
 se moveant. *l. 93. ff. de verb. significat. moven-* *biles vel*
 tibus opponuntur, *l. 2. ff. de suppel. legata, immobi-*
 earumque appellatione excepto servo *les.*
 omnia animalia comprehenduntur, *l. 3.*
 §. 13. *ff. de acquirend. poss. Vel ab alio, ut in ani-*
 males, id est, quæ anima carent, *d. §. 1. alibi*
 moventes appellantur, *dict. l. 93 & mobi-*
 libus atque immobilibus coniunguntur,
l. 30. C. de iure dotium. l. unica, §. cum autem.
 7. *Cod. de rei uxar. act. l. 2. §. 3. C. de quadr.*
prescript. quarum appellatione veniunt
fructus l. ultim. §. 2. ff. de req. reis, suppellex,
d. l. 2. ff. de suppel. leg. &c. Immobiles sunt,
 quæ

quæ moveri non possunt, (unde etiam im-
 mobilium possessor non satisdar. l. 15 ff.
 qui satisd. cog.) ut sunt res soli, puta fun-
 dus, l. 1. §. 3. ff. de vi & vi armata, quæque
 solo coherent, ut ædificium, dict. l. 1. §. 4.
 vel immobilibus annumerantur, veluti sa-
 laria stipendia sportula, &c. de quibus in l.
 14. C. de sacrosanct. Eccles. §. numer. 7. In-
 corporales sunt, quæ tangi non possunt, §.
 2. Instit. de reb. corp & incorp. nec tradi, l. 43.
 ff. de acquirend. rer. dom. nec possid. ri. l. 4. §.
 27 ff. de usucap. nec utucapil 14. ff. de servit.
 Res immobiles sive soli, quæque solo co-
 hærent, in feudum dari possunt, quoniam
 perpetuæ sunt, & u'ui esse possunt salva ea-
 rum substantia: fructuosæ quoque sunt,
 fundus fructuosus est, sunt & ædes, pro-
 pter utilitatem habitationis atque loca-
 tionis. In feudo transfertur usufructus,
 ut rei usufructus esse possit, perpetuam esse
 oportet fructuosam esse oportet. Possunt
 & aliæ in feudum dari, quæ etsi solo non
 coherent, inter immobilia tamen con-
 numerantur, id quod vulgò de camera aut
 de caneva appellatur, & consistit in curte
 domini, feud. 2. titul. 5. §. fin. nec est pro-
 prium feudum, quoniam morte dantis vel
 accipientis finitur, feud. 2. titulo 10. finitur
 etiam exhausto ærario vel cellarario sine
 culpa domini, feud. 2. titul. 58. Camera est
 ærarium, caneva cellarium. An & incor-
 porales?

*Res im-
 mobiles
 possunt
 in feudū
 dari.*

Ratio.

*Item quæ
 immobi-
 libus an-
 nume-
 rantur.*

pora
 cor
 mus
 mob
 mob
 Dice
 feud.
 feud
 vasal
 sit. 7.
 lium
 pora
 nulla
 43 §.
 dum
 poss
 non
 sessio
 est q
 intel
 usufr
 §. 1. §.
 ditio
 servi
 usuc
 usuc
 trad
 in l i
 coh
 emp
 num

porales? utique, quamvis enim rerum incorporalium propria sit species, uti diximus, attamen ubi mobilium saltem & immobilium fit mentio, incorporales, immobilium jure censentur, l. 2. C. de servit. Dices, possessio feudi transit ad vasallum, feud. 2. tit. 8. §. fin. dominus possessionem feudi tradere cogitur, feud. 2. tit. 26. atque vasallum in possessionem mittere, feud. 2. tit. 7. in fin. Atqui rerum saltem corporaliū possessio est, l. 3. ff. de acq. poss. incorporaliū nulla, l. 4. §. 27. ff. de usucap. nulla quoque traditio, nulla usucapio, l. 43. §. 1. ff. de acqu. rer. dom. Ergo nec feudum. Resp. rerum incorporaliū non est possessio mero jure, dict. §. 27. in fin. id est, non est vera possessio, est tamen quasi possessio, l. 23. §. 2. ff. ex quibus causis maiores, est quasi traditio: tradidisse usumfructum intelligitur, qui patitur uti frui, l. 3. ff. de usufruct. patientia pro traditione est, l. 11. §. 1. ff. de public. & usus servitutis pro traditione possessionis habetur, l. fin. ff. de servit. Denique non est possessio, non est usucapio per se, sed cum prædijs, l. 10. ff. de usucap. Tradito igitur prædio in feudum, traditæ etiam censentur servitutes, Bartol. in l. inter ff. de acqu. rer. dom. & omnia jura cohærentia, l. 47. 66. & 78. ff. de contr. empt. Etiam castra, Bald. feud. 1. tit. 4. §. 5. num. 4. Molendina, Molin. in consil. vet. Pa-

Atque
etiam res
incorporales.

Ratio
dubia.

Ratio
decid.

vis. §. 1. glos. §. 5. n. 4. Et venationes, *Molin. dist. loco n. 11. & 12. cum seqq.* An & piscis in aquis, & feræ in silvis? utique, dummodo perpetuitatis, & non custodiæ vel quotidiani usus causa ibi existant. *Molin. d. gloss. §. n. 17. 18. & 19.* Et tantum de rebus immobilibus: mobiles an possint in feudum dari, infra videbimus.

Allodiū *b* Allodium voco rem vere propriam, id est, pleno jure propriam, cujus plenam quis habet potestatem, § *fin Inst. de usufr.* cujus liberam in suos usus redigendi facultatem. *feud. 2. tit. 54.* Inde proprietas appellatur, *feud. 1. tit. 4. § 2 feud. 2. tit. 29.* Et proprium, *feud. 2. tit. 42.* Et jus proprii, *feud. 2. tit. 44.* Et hæreditas, *feud. 2. tit. 45.* Et patrimonium, *feud. 2. tit. 24. §. 2.*

Feudum *c* Feudum voco rem quasi propriam, tam domini, quam vasalli respectu. Domini, propter proprietatem quam retinet, *feud. 2. tit. 8. in fin.* Vasalli propter usum fructuum, quem in feudo consequitur, *feud. 2. tit. 23. in fin.* Usufructuarius enim domini appellatione continetur, *l. 8 in prin. ff. de rebus Auth. jud. poss. usufructus pars domini est, l. 4. ff. de usufr.* Et pars feudi, *l. qui usum fructum. ff. de verb. oblig. eo quod omnis fructus rei ad usufructuarium pertineat, l. 6. de usufr.* Uterque feudi, quod jam ante feudum est, investituram facere potest. Ille non simpliciter, nec pure (pare enim de alieno feudo fa-

do facta investitura non tenet feud. 1. titul. Sed quo-
 9.) sed sub conditione, scilicet quando sibi modo
 vel hæredi ejus fuerit apertum, feud. 2. tit.
 26. §. 2. puta post mortem prioris possessio-
 nis, dict. titul. 9. nec refert utrum consenti-
 ente eo vel ignorante hoc fiat, dummodo
 vivendi adhuc, nullum de feudo damnum
 contingat, feud. 1. titul. 27. §. 1. Vasallus quo-
 que de feudo quod habet, alium investire
 potest, ita tamen, ut det, sicut accepit, *but in ve-*
 feud. 2. titul. 48. non arctiori lege, feud. 2. *stituram*
 tit. 108. neque deteriori, sed eadem qua ha-
 rectoris, feud. 2. titul. 34. §. 2. puta personæ
 idoneæ, feud. 2. titul. 26. §. beneficium, & hæc Sed quo-
 redibus, non fœminis, sed masculis tan-
 tum, d. §. 2. modo?

d Ratio, quoniam is qui investituram Res alie-
 facit, saltem possessionem feudi tradere *na in*
 tenetur, feud. 2. titul. 26. §. si facta. dominium *feudum*
 transferre non item feud. 2. titul. 8. fin. Do-
 minium rei alienæ transferri non potest, *dari pos-*
 sunt. *l. traditio. ff. de acquirend. rer. dom.* possessio
 potest. Venditor non cogitur rem empro-
 ris facere, l. 25. ff. de contra. empt. nec da-
 re, id est, dominium rei venditæ trans-
 ferre, l. 75. in fin. ff. de verbor. obligatio. co-
 gitatur saltem præstare, id est, tradere, l. ex
 empt §. 2. ff. de act. empti, ideoque rem alic-
 nam vendere potest, l. 28. ff. de contrahen.
 empt. quæ si fuerit ablata (uti auferri po-
 test, d. l. 28.) id est jure advocata, l. 3. ff. de act.

empti & evicta, l. 16. ff. de evict. pro non tradita habetur, dict. l. 3. hinc de ev. ctione emptori datur actio, l. 1 ff. de evict. Datur & vasallo, nec distinguimus in eo, qui investituram fecit, sciverit ne vel ignoraverit rem esse alienam, feud. 2. tit. 8. d. distinguimus in vasallo: ignoranti datur actio de evictione, feud. 2. dict. tit. 8. quoniam nihil deliquisse censetur, l. 5. ff. de oblig. & actio. scienti non datur, feud. 2. tit. 80. 87. & 96. quoniam in acquirendo habuit malam fidem, dict. titulo 80. & delinquit, inhiando rei alienae, quam scit esse alienam, arg. l. 26. ff. de contrah. empt.

Item e Ratio, quoniam ante acceptum iudicium fam. ercisc. vel comm. divid. possunt & alio quovis modo alienari, l. portionem C. de donat. non post acceptum l. 1. C. com. divid. l. 13. & 14. ff. famil. ercisc. Sed quia communio plerunque discordias alit. l. 77. §. 20 ff. deleg. 2. & immensas saepe contentiones excitat, l. 26. ff. de serv. urb. praed. ne invitus in communiione manere cogatur, famil. ercisc. vasallo dabitur actio, l. fin. Cod. com. divid. cum & aliis actio nes in eum transeant omnes tam activae, quam passivae, sive enim agat, sive conveniatur, firmum est iudicium, feud. 2. tit. 26. §. si vasallus beneficio, quoniam agendi & excipiendi potestatem habet, feud. 2. tit. 43. rem à quolibet potest quasi vindi-

cat,

care, & si ab alio conveniatur, exceptionem opponere, *feud. 2. tit. 8.*

f Uti personarum, *feud. 2. tit. 91.* ita & *Et Eccle-*
reram hæc est distinctio. Personæ autem *siastica.*
ecclesiasticæ sive clerici ita demum feudū dare possunt, si antiquitus eorum consuetudo fuerit, *feud. 1. tit. 1.* quæ verba repetuntur, *dict. tit. 91.* id est, si antiquitus sunt solidi in feudum dare, *feud. 1. tit. 6.* Possunt & res scilicet quæ olim datæ, *feud. tit. 35.* quæve in feudum dari solitæ sunt, *dict. c. 8. extr. de feudis.* Atque hoc ideo, quoniam novi feudi investitura est alienatio, *feud. 2. tit. 3.* alienari autem res ecclesiasticæ non debent, *cap. nulli extr. de reb. eccl. non alie. antiqui feudi investitura non tam est alienatio, quam prioris renovatio, Duar. cap. 5. num. 6.* facilius ergo hæc, quàm illa permittitur.

g Ratio, quoniam dominium penes do- *Res mo-*
minum maneat necesse est, *feud. 2. tit. 8.* *biles in*
in fin & ut usufructus ad vasallum trans- *feudum*
eat, *dict. tit. 8.* atqui rei mobilis dominium *dari non*
ab usufructu separari non potest. Adhæc *possunt.*
vasallus perpetuo re uti debet, & quidem
salva ejus substantia, rei mobilis substan-
tia salva non permanet, sed utendo consu-
mitur. Ergo quemadmodum neq; natura-
li, neque civili ratione usufructus in rebus
mobilibus constitui potest, §. *constituitur*
Inst. usufructu, ita nec feudum, nec quidem.

præstita cautione usufructuaria, quoniam hæc dominium directum transfert, quod in feudis penes dominum remanere diximus.

Vti nec *b* Ratio, quoniam nullius in bonis sunt, *sacra re-* §. nullius *Inst. de rer. divis.* nec alicuius fieri *ligiosa* & possunt, l. quod nullius ff. de reg. jur. quia alienari non possunt, §. *sacra Inst. dict. titul.* In feudo, ut sit efficax, requirimus dominium à parte dantis, *feud. 2. titul. 8. §. fin.* usumfructum à parte accipientis. *feud. 2. tit. 23. in fin.* & rem alienari posse *feud. 2. tit. 3.*

DE FORMA FEVDI.

C A P. I X.

Quomo- **F**orma feudi in tribus potissimum consistit: in petitione scilicet investituræ, in investitura ipsa, & si elitaris sacramento. Petenda à investitura est, idque tam in novo, quàm antiquo feudo. In novo, intra quod tempus petatur, certo definitum non est *b*. In antiquo, ultra annum *c* & diem *d* petitio differri non potest. *feud. 1. titul. 22.* nec opus est citatione quemadmodum in feudo novo *e*, *feud. 2. titul. 24. §. primo* *fed*

do & *quibus* *modis* *feudum* *constituitur.*

sed vasallus ipse dominium requirere ac sese ultro, intra annum & diem ad fidelitatem offerre debet, *feud. 2. tit. 40.* transacto enim hoc spatio, *feud. 2. tit. 55. in fin. princ.* à tempore scientiæ computando, *feud. 2. tit. 9. §. 1.* nisi iusta causa inter venerit, *feud. 1. tit. 22.* id est, si non dolose per annum & diem steterit, *feud. 2. tit. 52. §. fin.* (dolus enim abest, si iusta causa intervenerit, *feud. 2. tit. 97.*) beneficium amittit, *feud. 2. tit. 24. in princ.* beneficium perdit, *feud. 2. tit. 40.* & ad dominum redit, *feud. 2. tit. 55. in fi. princ.*

a Ratio, quoniam petitio investituræ *In feudo* est signum reverentiæ, quam vasallus do- *antiquo* mino debet, *Iulius Clarus in §. feudum qu. vasallus* 49. Deinde quoniam in feudo præstanda *etiam* est fidelitas, id est iuramentum fidelitatis, *ultro in-* *feud. 2. tit. 4.* At iuramentum à defuncto *vestita-* præstitum, personam ipsius non egreditur *ram pe-* est enim personale, *Covar. in c. quamvis de tes. pactis in c.* ab hærede igitur, vasalli de novo præstandum, vel eo maxime, ne dubium reddatur jus domini, & vetustate temporis obscureretur.

In feudo b Expectandum igitur vasallo, donec
 novo, nō citetur, citatione facta, ut compareat &
 nisi cita petitionem faciat necesse est, quod si tribus
 vicibus citatus convenienti tempore inter-
 posito ad curiam venire reclamaverit. *feud.*
2. tit. 24. §. 1. hoc ipso feudum amittit,
feud. 2. tit. 12. Dominus quoque similiter
 ad curiam tribus edictis vocabitur, quæ
 dominum hortabitur verecunde possessio-
 nem vasallo restituere. Hortantur dicunt
Imp. in l. 9. C. de condict. ob causam l. 8. C. de li-
ber causa. Obertus feud. 2. tit. 12. competen-
 ter cogit, id est moderate. Hortationi igi-
 tur immittum est nonnihil necessitatis. Si
 non pareat dominus edictis interdiciturque
 curiæ sub eum vasallus ad majorem curiam
 vocabitur, & ad extremum in eadem contu-
 macia perseverantem poterit de præda-
 re, *dict. tit. 22 in fin.* id est grassari in eum im-
 pune, quasi omni fide solutus.

In feudo c Ita legendum putat *Cujac. dict. loco.*
antiquo Et sane ita legendum est, cogentibus mul-
petet in tis locis, qui alioqui adversarentur, *feud. 2.*
tra annū *tit. 24 §. 2. §. fin. 55. in fin. princ. & 97.* non
& diem. vero distinguendum cum *Wesembec. cap. 8.*
num 3. inter militem & paganum, quoniam
 non est apta distinctio hæc. militis enim
 nomine hisce libris nihil aliud quam vasal-
 lus significatur, & magis domino quam
 pagano opponitur, *feud. 2. tit. 26 § 2 feud. 1.*
tit. 22. in fin.

d Ratio

a Ratio, quoniam annus finitur eodem diemēsis quo incepit, puta dominus feudi mortuus est primo Octobris, qui si in annum computetur, finietur annus ultimo Septembris, sin minus, finietur primo Octobris. A que hæc computatio post longam controversiam videtur jure feudali obrinuisse, *Mynsing. centur. 5. ob. serv. 15.*

e Ratio diversitatis hæc est, quoniam in novo feudo ante investituram, vasallus nihil juris habet, at fidelitas ratione juris quod habet vasallus, præstanda est, quo quam diu carere vult, tam diu fidelitatem ut præster, non est onerandus. Aliud in feudo antiquo, in quo, cum non modo dominium, sed & possessio in novos successores continetur, merito ad servitium & fidelitatem ad dominij directi recognitionem offerre se debet, etiam non requisitus. *VVe. semb. ca. 8 n. 5.*

*Et sine
ulla citatio-
ne non po-
terat.*

Tantum de petitione investituræ.

Investitura vero alibi investitio appellata, *feud. 1. tit. 26. §. testes & titul. 28.* est cessio feudi, eaque propria, vel abusiva, *feud. 2. titul. 2.* & vel veteris vel novi beneficij, *feud. 2. tit. 3.* facta in scriptis, vel sine scriptis, *dict. tit.*

*Defini-
tio inve-
stitura.
Divisio.*

2 Propria feudi investitura est, *Propria*

G 5

Propria feudi investitura quid.

Quid abusiva sive impropria.

Quid veteris feudi investitura.

Quid novi. Causa efficiens investitura.

quando dominus vasallum vel alium ejus nomine in verum feudi possessionem iaducit, *feud. 2. titul. 2.* unde etiam investitura possessio dicitur, *d. titul. 2. in princ.* sumpto effectu pro causa. Impropria sive abusiva, quando hasta vel aliud corporeum, puta vexillum, baculus, gladius, virga, annulus, &c. à domino traditur, per hoc se investituram facere dicente *b. dict. tit.* Veteris feudi investitura est, quæ fit à successore *c* domini vel successore vasalli, *feud. 2. tit. 32.* mortuo scilicet domino vel vasallo. Novi ex qua primum formam suam & originem feudum accipit, *dicto titulo 32.* Instituram autem facit dominus immediate proximus, non domini dominus, *feud. secund. titulo 55. §. illud.* idque per se, vel per alium, puta cancellarium, administratorem, procuratorem, &c. *feud. 2. titul. 3. §. sed utrum.* Facit & *fœmin. d. dict. titul. 3. versic. fœmina.* Et omnes denique qui legitime honorum sitio-

EUND

rum habent administrationem, si-
 quidem feudum sit novum: nam quæ
 de veteri sit investitura, etiam à mino-
 re potest fieri *e. feud. 2. titul. 3. in prin-*
cip. Accipere investituram dicitur va-
 fallus, itidem per se, vel per alium. *feud.*
2. titul. 3. d. §. sed utrum puta gestorem
feud. 2. titul. 85. Nuncium *feud. 2. titul.*
58. §. item sciendum. Procuratorem
dict. §. sed utrum. Vel servum, *dict. ti-*
tul. 3. §. personam. Ita tamen ut id fiat *Forma.*
 coram paribus curiæ, *feud. 2. titulo*
2. nam sine paribus facta investitu-
 ra non valet *f. feud. 2. titulo 33. §. nec*
dicatur. dummodo feudum sit no-
 vum & seculare: antiquum enim
 coram extraneis *g. feud. 2. titul. 32. §.*
de veteri: Ecclesiasticum tam coram
 paribus quam extraneis *h* conferri
 potest, *feud. 1. titul. 26. §. hac omnia.*
 Porro investitura facta siquidem sit *Finis &*
 propria, vasallus utitur re & frui- *effectus*
 tur, *feud. 2. titulo 8. §. 1.* Quod si usus *propria*
 ei præcludatur, ut quia res sit evicta, *feudi*
 tum aliud feudum ejusdem boni- *investi-*
 tatis *turg.*

tatis seu quantitatis, *dict. tit. 8. in princ.*
 vel ejusdem æstimationis, *feud. 2. tit. 25.*
 restituendum est, aut pretium quod ex
 sententia judicis victori vasallus ex-
 solvit, refundendum, *dict. tit. 25. in*
verb. vel nummos. Sin autem investi-
 tura fuerit abusiva sive impropria, va-
 fallus ad traditionem rei feudalis agit,
feud. 2. tit. 26. §. si facta, & dominum
 tradere oportet *i. d. §. si facta,* atque
 vasallum in possessionem feudi mit-
 tere *k. feud. 1. tit. 4. in princ.* quod si
 differat, etiam omnem utilitatem, id
 est, interesse præstare cogitur *k. feud. 2.*
tit. 7. in fin.

Effectus
 impro-
 pria.

Investi-
 tura in
 scriptis
 quo mo-
 do fiat.

a Puta per publicum instrumentum quo
 calu quæritur an necessaria sit parium sub-
 scriptio sive confirmatio. Obertus confir-
 mationem exigit, *feud. 2. tit. 2.* Nec ob-
 stat *feud. 2. tit. 32.* quoniam animadvert-
 tendum est, nihil in eo titulo certò defi-
 niri, varias tantum opiniones referri. Quæ
 Gerhardo & Oberto tribuitur, eandem
 Obertus *in dict. tit. 2.* aperte exprimit.
 Aliorum alia fuit. Mediolanenses publicū
 instrumentum sufficere arbitrantur, quo-
 rum opinio verior videtur, quoniam pub-
 blice

publico instrumento creditur, donec contra-
rium probetur, *l. cum precibus, Cod. de pro-*
bat. l. generaliter. Cod. de non num. pec. l. opti-
mam. C. de contr. C. committ. sup. & quod per
instrumentum publicum apparet, id mani-
festum dicitur & evidens, *c. cum dilecti extra*
de donat.

Ratio, quoniam aliud est signum, aliud *Aliud*
res signata, qui gladium tradit vel hastam *est in ve-*
&c. per hoc se investituram facere dicens, *ram pos-*
signum, saltem possessionis tradit, non rem *sessionem*
signatam, id est, non ipsam possessionem. *mittere.*
Dices, cur non traditio hastæ aut gladij, *aliud si-*
aut scipionis, pro possessionis traditione *gnum lo-*
habetur, ut clavium, *l. clavibus. ff. de con-*
trah. empt. l. 2. C. de pericul. C. comm. rei ven-
dit. l. 1. Cod. de crimine expil. heredit. Respon. *dere.*
clavibus traditis non videri traditam pos- *Ratio*
sionem domus, nisi in re præsentis tradi- *dubit.*
tæ sint. Rei præsentia per se sola facit, ut *Ratio*
tradita ejus possessio videatur, apprehen- *decid.*
ditur enim non manibus tantum aut pe-
dibus, sed etiam oculis, quasi longis mani-
bus, *l. 1. §. pen. l. quod meo §. si venditor em.*
quarundam ff. de acquir. possess. leg. pecuniam
ff. de solut. Investitura igitur etiam si fiat
porrectis clavibus, hasta, vel simili instru-
mento, in re præsentis pro traditione posses-
sionis habebitur: sin minus, erit saltem si-
gnum & argumentum quoddam concess-
sionis in feudum.

6 Qua-

Quaestio Queritur hic, an successor cogatur ad
an suc- implere investituram factam à defuncto,
cessor co- qua in re Gerhardus & Obertus laicos à
gatur clericis censent esse preparandos. Investitu-
adimple ra quam fecit laicus, obligat successorem
re defun- ejus sine ulla distinctione, *feud. i. titul. 3. in*
cti in ve- *fin.* Ratio, quoniam in laicorum successoribus
stitura. regula juris nova à Just. proditi servat-
Successor tur, ut à successoribus obligationes incipiāt,
laici cogi- *L. unica C. ut act. ab hered.* In clericis, regula
tur. juris antiqui, ut à successoribus eorum non
Successor incipiant, *L. dudum C. Theod. de re scriptis* id-
clerici que ob diversam successorum qualita-
non itē. tem. Laicorum successores sunt universi
 juris defunctorum successores, clericorum
 successores ecclesiastici juris non defun-
 ctorum successores sunt. In clerico igitur
 distinguitur: aut enim de suis bonis in-
 vestituram fecit, aut de bonis ecclesiae. Si de
 suis, successor eam adimplere cogitur, *feud.*
2. tit. 35. in princ. Si de bonis ecclesiae, simili-
 ter cogitur adimplere, quatenus rei pro be-
 neficio investitae, id est, in feudum datae
 possessio apud clericum fuerit, *dist. titulo*
35. vers. cumque. Nec obstat, *feud. i. titul. 25.*
§. 1. quoniam (omissa opinione interpre-
 ratum ibi de alieno beneficio agi existimā-
 tium) hoc casu rursus distinguendum utrum
 rei, quam habuit, possessionē investito tra-
 diderit, aut non. Priori casu successor factū
 mutare non potest, id est, investituram
 ratam

Nisi de
suis bonis
investi-
turam
fecerit.
Ver eccle-
sia, quo-
rum pos-
sessionem
habuit.
Object.
Solut.

fatam habere cogitur: posteriori, exiāitur
 feudum, id est, facta investitura evanesceit,
 non tam ratione juris, quam ob constitu-
 tionem Lotharij cujus sit mentio, *feud. 1.*
titul. 9. in fin. qua voluit clericorum suc-
 cessores, id est, qui eis in functione Eccle-
 siastica successerunt, non usque adeo fa-
 ctis defunctorum obligari. Colore igitur
 aliquo assumpto facile mutabunt factum
 defuncti, maxime re integra, id est, nondū
 sequuta traditione. Quod si de alterius
 feudo fecerit investituram, id est, si rei Ec-
 clesiasticæ possessionem non habuit si qui-
 dem pure sit facta, non valet, *dict. titulo 35.*
versic. ubi vero feud. 1. titul. 9. Ratio, quo-
 niam viventi adhuc priori vasallo, nullum
 de feudo damnum inferendum est, *feud. 1.*
titul. 27. Si in diem, vel sub condicione:
 tum aut clericus ante priorem vasallum
 vita decessit, aut post. Si ante priorem,
 successor ejus non tenerur implere investi-
 turam, *feud. 1. titul. 3. 9. & 15. feud. 2. tit. 26.*
§. 2. & 35. versic. si tamen. Ratio, quo-
 niam obligatio, quæ non cæpit à defuncto,
 non potest incipere à successore. Non po-
 tuit autem incipere à defuncto, quam-
 diu vixit prior vasallus, quia investitura
 posterior habet in se conditionem, & tum
 demum capit effectum, cum feudum do-
 mino fuerit apertum, *feud. 2. tit. 26. §. 2.*
 Sin autem post priorem vasallum clericus
 deces-

*De alie-
 no feudo
 pure fa-
 cta inve-
 stitura
 non te-
 net.
 Tenet, si
 in diem
 vel sub
 conditio-
 ne facta
 sit.
 Quæsi
 mortuo
 investi-
 tore exti-
 terit, non
 obligatur
 successor.*

Obli- decesserit, jure cogitur successor eam ad-
gur si vi- implere, *feud. 1. tit. 3. feud. 2. tit. 35. versio*
vo eo ex- aut cum. Ratio, quoniam quæ à defuncto
iterit. cepit obligatio, ea in successorem ejus cõ-
 tinuatur: hoc casu cepit obligatio à de-
 functo, ut cui post mortem prioris vasalli feu-
 dum fuit apertum, non mirum igitur, si suc-
 cessor cogatur adimplere investituram.

Fœmina d Ratio dubit. quod novi investitura sit
eam no- alienatio: *feud. 2. tit. 3. fœminæ nihil po-*
vi quam terant alienare, ut quæerant in tutela per-
veteris petua, *Vlp. tit. 11. unde quibusdam placebat*
feudi in- veteris saltem, non novi beneficij investi-
vestituræ turam à fœmina fieri posse. At diversa opi-
facere nio obtinuit, *dict. tit. 3. §. fœminam.*

potest. e Ratio, quoniam veteris feudi investi-
Minor tura non est alienatio, sed feudi tantum
25. annis quedam recognitio. Et peti solet ita, ut
non no- quis intendat de suo recto feudo se inve-
vi, sed stiri debere, *feud. 2. tit. 20. §. 39. Rectum*
veteris autem feudum dicitur, feudum vetus, cui-
santum. jus possessio justa est, & ideo qui investitur
 de suo recto feudo, ei possessio tantum justa
 confirmatur. De hac re dicere poteris non
 esse beneficium sed injuriam, si quis eam
 non impetraverit, *l. 1. §. plane. ff. de aqua quot.*
Æstiva.

Feudis f Ratio, ne quid falsitatis excogitetur
novi in- in perniciem domini, alijs testibus inductis,
vestitura in perniciem domini, alijs testibus inductis,
facienda corruptis forte pecunia, vel odio, vel gra-
coram tia, *feud. 1. tit. 26. §. testes quæ in paribus*
paribus curiæ,
suria.

curia, quippe qui fidei vinculo arctiori do-
 mino tenentur obstricti, non sunt metu-
 enda vel suspicanda, *feud. 2. tit. 58. §. idcirco.*
 Deinde etiam ne inopes vasalli graviori-
 bus onerentur impensis, *Cujac. feud. 1. tit. 1.*
 §. *notandum* & ampliorum, probationum
 simul ac sumptuum oneribus divexentur,
feud. 2. titul. 88. Sed quid si pares tempore
 investituræ abfuerint, quid si dominus pa-
 res non habeat; tum etiam extranei ad-
 mittendi sunt, *feud. 1. tit. 26.* liberi interim,
feud. 2. titul. 58. §. 1. idonei, *feud. 2. titul. 2. §. 1.*
 ac meliores qui possunt, *dict. titul. 58. §. 1.*
 duo ad minimum, *feud. 2. titul. 26. §. 1.* Duobus
 pluralis enim locutio duorum numero
 contenta est, *feud. 2. titul. 58. §. primo.*
 Nec obstat, quod plures videantur exi-
 gendi, eadem ratione, qua pares quan-
 tum potest adhiberi volumus, ne quid
 falsitatis incurrat, *l. ultim. Cod. de fideicom-*
miss. quoniam parium qualitas omnem
 falsi suspicionem tollit: at his deficienti-
 bus, extranei videntur substituti, eorumq;
 personam & vicem representare. duobus
 igitur contenti sumus. Deficientibus in su-
 per extraneis testibus, per publicum in-
 strumentum sive breve testatum ut vocant,
feud. 1. titul. 2. & feud. 2. titul. 32.) aut in o-
 pia probationis emergente, per jus juran-
 dum res decideretur, *feud. 2. titul. 2. §. 1. in fin.*
 Jusjurandum autem modo auctori, modo

Vel ex-
 traneis
 si pares
 non ex-
 tent vel
 absint.

Duobus
 admini-
 mum.

Ratio
 dubit.

Ratio
 decia.

Deficienti-
 bus te-

stibus in-

vestitura
 publico

instru-
 mento

probari
 potest.

Vel jure-
 jurando.

reo, modo neutri defertur, prout iudici
visum fuerit. Actori incumbit probatio,
reo defensio. Probatio est testium ido-
neorum vel instrumentorum productio.
Defensio, est purgatio, quæ sit dato ju-
re jurando cum 12 juratoribus. Agit autem
vel dominus, vel Vasallus. Domino possi-
dente vasallus agit, possidente vasallo, do-
minus. Agente vasallo qui investituram ab-
legat & vacuam possessionem sibi a domi-
no tradi intendit, nec probante, investitu-
ram scilicet per pares aut publicum instru-
mentum, domini est defensio, i. domino
defertur jusjurandum, *feud. i. titul 2 in prin-
vers si autem. Dices, actore non probante,
reum absolvi, l. 4. Cod. de edendo. nec opus
esse defensione, l. 9 Cod. de except. absolvi
namque etiam si nihil præstiterit, dict. l. 4.
etiam si ejus res non sit, § commodum. Inst.
de interd. etiam si nullam justam causam te-
nendi habeat, l. fin. Cod. de rei vindic. Re-
spond. jure feudorum actore non probante
reum non continuo absolvi: nam sicut jure
civili actore defecto probationibus, non
ideo juxta statim reum absolvit, sed in
dubijs causis, ut omnem animo eximat
scrupulum, quandoque reo, quandoque
actori jusjurandum defert, l. 3. C. de rebus
cred. l. admonendi ff de jurejurand. Ita hoc
casu a domino unde petitur rem tradi ex
causa investituræ, etiam si actor deficiat*

Quod
quando-
que do-
mino
possiden-
ti defer-
tur.

Ratio
dubii.

Ratio
decid.

tur probationibus, exigitur, ut juret cum
 12. sacramentalibus. Itaque non potest
 hæc regula (Actore non probante reus ab-
 solvitur,) semper absolute usurpari. Imo
 potest, (inquires) actore enim non proban-
 te qui convenitur, etiamsi nihil præstite-
 rit obtinet, *feud. 2. titulo 33. versic. ubi nihil*
 & vasallo in probatione deficiente, qui
 convenitur, nullo præstito sacramento
 absolvitur, *dict. titulo 33. §. fin.* Absolvi-
 tur, inquam non ipso jure, sed officio ju-
 diciali, non ergo absque hoc accipiendum
 est, alioquin domino non probante & va-
 fallus absolveretur, *dict. titulo 33. §. in*
quibus, quod falsum, dict. §. fin. Agente
 domino possidente vasallo, qui investitu-
 ram allegat domino rem suam vindicanti
 incumbit onus probandi, eam se non jure
 feudi proprii, sed jure gastaldie, vel jure
 pignoris, vel quo alio jure cõcessisse, quod
 si probet, simpliciter cogitur vasallus rem
 restituere, *feud. 1. tit. 4. §. 3.* vel probare
 per testes aut breve testatum, id est, publi-
 cum instrumentum (juramento enim non
 creditur, id est, defensio ei non permitti-
 tur, *feud. 1. titulo. 11.*) pignore vel gastaldia
 posteriorem esse investituram, *feud. 1. ti-*
tulo 2. §. 1. titul. 4. §. 3. & 4. Domino au-
 tem non probante, defensio est rei hoc est,

Object.

Solvr.

Quam-
 doque
 vasallo
 possideti.

Quandoque etiam successorum eorum desertur.
 sessionem retineat: si non ita juraverit, domino jurant possessio restituitur, feud. 1. tit. 10. & 23. feud. 2. tit. 33. §. fin. Illud hoc loco notandum non modo actorem & reum sed etiam successores eorum jurejurando se defendere, diversimode tamen: illi enim de suo facto jurant abscise, puta se fecisse aut non fecisse investituram: hi de cōscientia, id est, se scire, nescire, credere aut non credere, feud. 2. tit. 33. versic. de facto quia iniquum est aliquem de alieno facto abscise jurare feud. 2. tit. 38 §. fin.

Veteris feudi investitura coram extraneis fieri potest.

Ecclesiastici, tam coram paribus quam extraneis.

Dominus vasallorem evadere cogitur.

g. Ratio, quoniam cum jus feudi notorium sit & antiquitus constitutum, probationem exacta & idonea prout in novo feudo non requiritur, non enim tam est nova investitura, quam veteris & antiquæ redintegratio.

h. Ratio, quoniam cum clericorum investiturae sint occultiores, & cum quosdam de feudo investiant, sæpe absente & sine præsentia suorum confratrum, id est, capituli hoc facere studeant; idcirco etiam extraneos admittimus d. §. hæc omnia.

i. Uritur enim Obertus dictione omnimodo feud. 2. tit. 7. in fin. quæ præcisam coactionem significat, Tiraq. in l. si unquam. in verb. revocatur. n. 7. C. de revoc. donat.

k. Ratio, quoniam investitura est contractus ultero citroque obligatorius, ex quo vasallus ad servitia præstanda obligatur & præcisè

precise compelli potest secundum doctrinam Bartol. in l. stipulationes non dividantur ff. de verb. obligat. Ergo & dominum vicissim vasallo obstringi, ad hoc ut rem ipsam de qua facta est investitura, precise ac necessario tradere cogatur, æquum est, quia contrahentium debet esse æqua conditio, l. si id quod ff. de per. & com. rei vend. Mynsing. cent. 4. obs. 61.

l. Sic & venditor ex sententia Martini quæ obtinuit, precise obligatur ad tradendum, §. 2. Inst. de donat. Unde Paulus r. sent. tit. 13. Si id quod emptum (inquit) neque tradatur, neque mancipetur, venditor cogi potest, ut tradat aut mancipet. Et nihilominus omne quod interest emptoris ob moram venditoris, in æstimationem venit, l. si sterilis. §. cum per venditorem. ff. de act. empt. Idemque in hærede receptum est, ut absque cogatur tradere, l. si domus, §. qui confitetur, & §. seq. quem etiam constat ex mora teneri in id quod interest.

Et ob-
mora et-
iam in-
teresse
prestare.

Post investituram præstanda fidelitas, feud. 2. tit. 4. §. 7. in fin. & tit. 20. sine qua feudum consistere non potest a, feud. 2. tit. 3. in fine. Fidelitas autem nihil aliud est, quam iurandum, quod à vasallo domino præstat, feud. 2. tit. 4. in fin. Divi-

Investi-
tura præ-
cedit fi-
delitatem.
Fidelitas
quid sit.
Quorua-
plex.

ditur in juratam & non juratam *b*,
Qua casu *Wesembec. hic cap. 8. num. 23.* Et præ-
sa effi- statur, domino, *dict. tit. 4.* vel hære-
ciens fi- dibus ejus *c*, *feud. 2. tit. 17. & 24.* à
delitatis. vasallo aut hæredibus *d*, *feud. 2. tit.*
26. §. omnes. nec modo ab ipsis, sed
 etiam per procuratorem, *feud. 2. tit.*
Que for- *3. Forma fidelitatis, feud. 2. tit. 5. 6.*
ma. *& 7.* proponitur & potissimum cir-
 ca vitam domini, famam *e* & bona *f*
 ejus versatur. Obligat autem non
 modo vasallum, sed & dominum *g*,
Quis ef *feud. 2. tit. 6. in fin.* Illum ad obedien-
fectus. tiam vel ad pœnam, quæ est perfidia
 & feudi amissio, *feud. 2. tit. 24.* Hunc,
 ut vasallum in possessionem mittat,
feud. 2. tit. 7. in fin.

Fidelita- *a* Ratio, quoniam feudum dicitur à fi-
tem va- de, unde qui fidem non præstat, aut præ-
fallus nõ stare recusat, hunc nec retinere, nec acci-
potest re- pere feudum posse consequens est, ducto
cusare. argumento ab etymo, de quo *dict. tit. 3. in*
fin. Atque hoc usque adeo verum, ut etiam
 Imperator, cui alioquin omne hominum
 genus fidelitatem debet eandem nisi præ-
 ster, feudo privetur, *feud. 2. tit. 100.* Aliud
 in Ecclesia, *feud. 2. tit. 101.* quoniam

Eccle-

Ecclesia cum sit cultrix & actrix iustitiæ, non patitur contra iusticiam vel fidelitatem quid fieri, *feud. 1. titul. 13.* Nec obstat, *Ratio* quod feudum etiam sine fidelitate confer- *dubit.* |
 ri possit, *feud. 2. tit. 3. in fin.* Item quod feuda sint, pro quibus fidelitas non præstatur, *Ratio* *feud. 2. titul. 24. §. 1. & 76.* quoniam fidelitatis nomine jus jurandum fidelitatis in- *decid.* |
 telligitur, *feud. 2. titul. 4.* hoc non semper vasalli præstant, quibusdam enim pactione remittitur, *dict. tit. 3. in fin. & titul. 47.* ubi vasallum per sacramentum vocat, qui iuravit fidelitatem, cui adversus est is, cui pactione remissa est fidelitas, non tamen ideo minus ex causa ingratitude feudum amittant, laudatione parium, *dict. titul. 76.* nulla ex causa feudum ipso jure amittitur, ne ob alienationem quidem sine cognitione & pronuntiatione parium, *feud. 2. titul. 74.* Potest igitur esse beneficium sine fidelitate, id est, sine juramento fidelitatis, at sine fide esse non potest, vide quæ diximus *supra c. 3.*

b Hæc divisio profuit ex ijs quæ jam ante dicta sunt, quia scilicet feuda reperiuntur, in quibus juramentum non præstatur, *d. tit. 76.*

Vni ex

c Omnibus ne vel uni? Sane si vnus sit dominus vasallus, plures unius feudi domini: feudo præstant inter dominos divisio, non nisi unam fidem, *da fideli-*
 litatem faciet: eamque cui ex dominis vo-
 tas.
 luerit,

luerit, omnibus tamen servitium præstiturus. *feud. 2. tit. 77.* Feudo inter dominos non diviso fidelitas non fiet ante divisionem, quoniam secundum jus feudi non debet quis duas fidelitates pro eodem feudo facere. *feud. 2. tit. 102.* pluresve dominos habere, *feud. 2. tit. 55. §. 1. in fin.* At si faceret unam partibus indivisis, non posset partibus divisis alteram defugere: vel etiam manente communione quisque quasi dominus fidelitatem jurari reddique sibi postularet, nec quies esset vasallo antequam singulis ita contra jus & naturam feudi satisfacisset, itaq; melius est expectari divisionem. Econtrario si plures sint vasalli unus dominus, donec illud indivisum possident, una fidelitas & unam servitium fieri debet. Si verò partitum fuerit, quot partes tot erunt fidelitates. *feud. 2. tit. 77.* Et constitutio Federici, Omnes, inquit, qui partem feudi habent, jam divisi vel dividendi, fidelitatem faciant, *feud. 2. tit. 55. §. 1.* quod si feudum ex divisione ad unum tantum pervenerit, ille tantum fidelitatem faciet. *feud. 2. tit. 26 §. omnes filij.*

Una, etiam si plures sint vasalli.

Nisi partitum fuerit feudum.

Mortuo vasallo præstanda ab hærede defuncto.

a Ratio dubitandi, quod juramentum defuncti etiam hæredes teneat, *num. 48.* quemadmodum & simplex promissio, *tot. tit. Cod. in ab hæred. act. incip.* unde de novo ab hæredibus non videretur exigendum. Ratio decidendi, quod in feudis personalia

onera

onera debeantur, quorum obligatio cum vasallo moritur, sicut reliquæ operarum promissiones *l. unica, §. ne autem, C. de cad. toll.* Extincta igitur operarum fidelitas sive iusjurandum, ab hæredibus denuo non sine causa exigitur & præstat.

e Ratio, quoniam vitæ comparatur, *l. Concessisti, ff. quod metus causa*, nec minori studio & cura, quam vita ipsa nobis cordi esse debet, *l. reprehendenda: C. de inst. & subst.* Unde crudelis censetur qui famam negligit, *c. non sunt audiendi, 11. q. 3.* quia inæstimabilis est, *l. si in duabus, ff. de reg. jur.* & omni commodo pecuniario præferenda, *l. Iulianus, ff. si quis omissa causa, & c.* graviorque amissione oculorum, *l. infamia, C. de decur.*

f Ratio, quoniam res sive bona & patrimonium sunt hominis substantia & vita, *l. advocati, ubi gloss. C. de advocat. divers. iud. facit texus in l. in pecudum, ff. de usuris, & id. eo paria sunt insidiari vitæ & bonis, Auth. quod maior, C. de rev. voc. donat.*

g Ratio, quoniam quam expectat feudem, eandem & vasallo præstare cogitur, *l. feud. 2. tit. 6. in fin.* nam quod quisque juris in aliud statuit, eodem & ipse uti debet, *l. feud. 2. tit. 33. §. in quibus, & c. tit. 1. ff. quod quisque iuris, & c.*

96 JURIS FEUDALIS
DE FINE ET EFFECTU
feudi.

CAP. X.

Finis feudi quemadmodum & effectus, idem fere, qui ceterorum contractuum, in quibus mutuum contrahitur synallagma *a*, & obligatio ultro citroque efficax. Conceditur namque feudum utriusque gratia *b*, tam domini quam vasalli. Domini, ut habeat vasallum, ad servitia obligatum, *feud. 2. tit. 23. in fin.* Vasalli, ut gaudeat beneficio eodemque fruatur, *dicto tit. 23. in fin.* Effectus autem partim in jure, quod utrique competit, partim in actione quæ inde datur, consistit. De jure, & quidem ipsius domini prius, postea de actione tractabimus. Jus itaque domini, quod habet in feudo hoc exigit, ut juret vasallus se fidelem fore. *feud. 2. tit. 6.* & omnia quæ fidelitatis juramento continentur servaturum. *feud. 2. tit. 7.* Dominum contra omnes *c* defensurum. *d, feud. 2. tit. 28. §. fin.*

Feudum utriusque gratia conceditur.

*Jus in feudo a-
liud do-
mini a
liud va-
salli.
Jus do-
mini
quid exi-*

§. *fin.* idque per se, vel per alium e, feud. 2. titul. 26. §. *si quis decesserit.* Præterea, ut vasallus servitia exhibeat, tam industrialia, quàm officialia. Illa requisitus f. feud. 2. titul. 26. §. *licet.* titulo 28. §. 1. & 37. §. *fin.* hæc etiam ultro g. Illa non fuis, sed domini sumptibus h, feud. 2. titul. 107. (nisi quatenus defructibus commode id fieri possit, *Zafius* parte 7. numero 24. quorum idcirco dimidiam unius anni partem præstando exonerari potest, feud. 2. titulo 55. §. *firmiter*) hæc verò simpliciter præstat. Itaque quamvis non admonitus, nec accusare dominum debet, feud. 2. titulo 24. §. *item si delator,* & titulo 33. §. *in quibus.* Nec famosam contra eundem actionem intentare i, feud. 2. titul. 22. *argument. l. cum nec patronus, Codice de injuriis.* Nec juramentum calumniæ ab eodem exigere, dict §. *in quibus.* Potest autem sine venia dominum in jus vocare k, *Julius Clarus* in §. *feudum,* *question. 25.*

Nec egentem alere tenetur, *Alvar. in §. licet, feud. 2. titul. 26.* multo minus ære alieno gravatum liberare *l. dict. §. licet* vel ob hanc causam carceri mancipatum redimere *m, Alvar. dict. loco.* Et tantum de jure domini. Jus vasalli, partim circa personam domini, partim circa rem ipsam, quæ in feudum est data consistit.

*Jus va-
salli qua-
lo sit, &
cujus ef-
ficacia.*

Circa personam domini, quoniam hunc evictionis nomine vasallus obligatum habet *n. feud. 2. titul. 8. §. 47.* Nec potest ab eodem accusari, *feud. 2. titul. 33. §. penult. ubi Gloss. in verbo accusare.* Injuria affici, *feud. 2. tit. 26. §. domino.* Vel feudo sine causa privari, *feud. 2. titul. 9. in fin. §. tit. 34. §. ex eadem.*

Circa rem, quoniam utile ejus dominium consequitur, *feud. 2. titul. 8.* Fructus omnes & utilitates suas facit *p. feud. 2. titul. 28.* Meliorationes deducit *q, dict. titul. 28. §. 6.* vasallus. & liberam administrandi sive fruendi potestatem habet *feud. 2. titul. 8.* Feudum

dum namque dividere potest r, feud.
 2. titul. 55. § praterca. Hypothecare s,
 Wurms. in pract. observ. tit. de feudis
 observat. 21. Locare t, feud. 2. titul. 9. §.
 donare Subinfeudare u, feud. 2. titul. 3.
 §. sed etiam vers. per feudum & titul. 9.
 in princ. vers. si vero. titul. 26. §. benefi-
 cium, tit. 34. §. similiter in princ. & titul.
 55. §. callidis à contrario sensu. Refutare
 x, feud. 2. tit. 38. Et repudiata hæreditate
 retinere y, feud. 2. titul. 45. De eodem
 transigere, feud. 2. titul. 26. §. si vasallus
 & compromittere z, feud. 2. titul. 34.
 & 46.

a Ut in emptione venditione, locatione In feudo
 conductione, dote, pignore, societate & si- mutuum
 m. libus l. Labeo. ff. de verb. sign. synala

b Quomadmodum & prædicti contra- gma con-
 ctus, quos sui lucri causa quisque celebrat, tinetur.
 l. actionum, ff. de obligat. & act. solet enim Feudum
 emptor viliori pretio comparandi, vendi datur &
 tor catori distrahendi votum gerere, l. 8. accipitur
 C. de rescind. vend. Unde etiam naturaliter commodi
 permissum contrahentibus se invicem de- causa.
 cipere, l. 16. §. idem Pomponius. ff. de minor.
 & circumscribere, emendo minoris quod
 sit pluris, & vendendo pluris, quod sit mi-
 noris, l. 22. ff. locati. sublata namque spe

quæstus friget mercatus, *vide Robert. 3 sent. cap. 12. in fin.*

Vasallus c Non tamen Imperatorem vel regem,
contra feud. 2. tit. 7. quoniã in omni fidelitatis ju-
Imper. ramento intelligitur exceptus feud. 2. tit. 55.
dominũ in fin. Non contra antiquiorem dominum,
defendit. feud. 2. tit. 28. § fin. nec contra patrem *d. §. fi.*
Ratio. ubi Cujac. verba illa (& patrem) existimant
Non con- delenda, patri enim fides, obsequium & ho-
trapa- nor jure naturali & civili debetur, domino
rem. jure civili tantũ. Non etiã contra se ipsum,
Ratio. quoniam in generali sermone persona lo-
Nec con- quentis non continetur, nec videtur con-
tra sei- sensisse in his, quæ sunt contra se ipsum, *l.*
psum. *Paulus & ibi Bart. ff. de pignor.* Nec contra
Ratio. patriam, quoniam cuique suavissima est. *l.*
Nec con- *qui habebat. ff. de leg. 3.* An ergo contra fra-
tra pa- trem & filium? utique, *d. §. fi.* quod quamvis
triam. videatur durum, tamen ita lex scripta est,
Ratio. ut in simili respondet *Ulpian. in l. prospexit. ff.*
Defendit qui est à quibus manumiss.
contra d Dummodo bellum sit justum: nam in
fratrem injusto, domino opem ferre non tenetur,
& filiũ. *feud. 2. tit. 28.* Ratio, quoniam fides ad fã i-
Ratio. nora non extenditur, *l. 7. §. si ob maleficium,*
Vbi & *ff. de pactis.* sed in mali promissis rescindit-
quando tur, *cap. in malis, 22. quæst. 4.* & in scelere
defen- præstare patrocinium defensionis, legi-
dat. bus & ipsi naturæ contrarium est, *l. per om-
 nes, C. de defensor. civitat. Geil. lib. 1. cap. 4 de
 pace pub.*

e Ratio

e Ratio, quoniam muneris sui vicarium dare potest, *feud. 2. tit. 55. §. firmiter, titul. 99. & 100. & quod quis per alium facit, per se ipsum fecisse intelligitur, c. qui facit de reg. jur. in 6.* *Defendit per se, vel per alium.*

f Ratio, quoniam probabiliter ignorare potest, an dominus sua opera indigeat, ideoque denuntiatione opus, *feud. 2. tit. 28. §. uti responsum in liberto, qui promissas operas, antiquam fuerint indictæ, præstare non cogitur, l. patronus, l. quoties, ff. de operis libert.* *Requisitus, si sint officia industrialia.*

g Ratio, quoniam proficiscuntur ex iure naturali & obligatione ad antidota, *l. sed et si, §. consuluit, ff. de petit. hered. præstanda* igitur etiam sine admonitione.

h Ratio dubitanda, quod libertus cui vasallus comparatur, *verbarius in topicis leg. suis sumptibus opera præster, l. suo victu, ff. de operis libert.* Ratio decidit, quod beneficium liberti, beneficio vasalli longe sit majus. Illud libertatem, quæ est res inæstimabilis, *l. libertas, ff. de reg. jur.* unde etiam grande & inæstimabile beneficium appellatur, *l. 1. ff. de oper. libert.* & summum præmium, *Terent. actus 1. scena 1.* hoc saltem usum fructum rei immobilis conferre, qui æstimari potest, majori igitur vinculo libertus patrono, quam vasallus domino obstringitur, *Mysing. cent. 4. obser.*

var. 91.

Famo. *i* Ratio, quoniam sicuti liberti persona
sam ad- patroni, ita & vasallo persona domini san-
versus cta semper & honesta videri debet, *l. liberti,*
domini ff. de obseq. libers.

actione *h* Ratio dubitandi, pender ex æquipara-
insenta. tioneliberi & vasalli. Constat autem li-
re ne- bertum si adversus patronum velit agere,
quit. ad veniam petendam obligari, *l. populi, C.*
Potest *ult. ff. de in jus vocando.* Ergo, &c. Ratio
tamen decidit quod argumentum à liberti ad va-
sine vo- sallum sæpe non procedat *Mynsing. d. loco*
nia in *ubi ne hoc casu.* quoniam vasallus non est
ius vo- de numero personarum que sine venia age-
care. re nequeunt, de quibus *in l. 2. cum seqq. ff. d.*
Ratio *tit.* Dices, omnes quibus reverentia præ-
dubit. standanda est, generaliter sine venia in jus vo-
Ratio cari non posse, *l. generaliter. ff. eod. at præstan-*
decid. da est domino, *feud. 2. tit. 2. in verbo reve-*
Object. *rentia.* Ergo, &c. Resp. alla verba, (Salva re-
 verentia) ad actionem famosam, quam
 vasallus ve bis honestis moderare debet,
 non ad citationem restringenda, uti tradit

Solut. *Geil. lib. singul. de pignorat. ca. 15. n. 4.* Et hanc
 sententiam secuti sunt domini Camerales
 in causa *der grosslegen* fratrum, contra
 Comitum de *Hanaw* *Mynsing. cent. 4. obser.*
 92. ubi refert in Academia Friburgensi,
 cum professorem Institutionum egisset,
 contrarium se defendisse in §. *pœnales, Instit.*
de act.

l. Ratio, quoniam nec filius æs alienum
 patris

patris persolvere cogitur, *l. si quis. §. pateris.* *Æs alienum do-*
f. de lib. agnosce. *mini sol-*

m Secus si ex alia causa, puta injusto bello captus sit, nam hoc casu captivum redimere cogitur, *Spec. tit. de feud. §. quoniam,* *cogitur.*
n. 97 ubi & alios refert, in quibus sumptum *Nec ob id*
 facere & contribuere vasallus tenetur, *carceri*
 quorum quatuor consuetudine recepti *man-*
 sunt. I. Peregrinationis transmarinæ. II. *patrum*
 maritandæ filix. III. inaugurationis & *redima-*
 quasitæ equestris dignitatis. IV. redem- *re.*
 ptionis.

n Si ignoraverit rem esse alienam, vel *Vasallus*
 alij oppignoratam, ignorantem enim non *demirū*
 scienti actio de evictione datur, *feud. 2. tit. 87. evictio-*
96. Cujac. feud. 2. tit. 8. *ni no-*
o Ratio, quoniam inter dominum & va- *mine ha-*
 fallum fides est reciproca; nec ulla fraus vel *bet obli-*
 malum ingenium intervenire debet, *feud. 2. gatam.*
tit. 52. §. fin. vel accipi potest, *feud. 2. tit. 97.* *Nec po-*
 Denique quibus casibus vasallus dominum, *test sine:*
 iisdem dominus etiam vasallo obstringitur *causa*
 & fidem exhibere tenetur, quod si non fe- *feudo*
 cerit, merito censetur malefidus, *feud. 2. privari.*
tit. 6. in fin.

p Ratio, quoniam vasallus est possessor *Fructus*
 rei & utilis dominus, *feud. 2. tit. §. fin. cu-*
 jus præcipuus effectus est fructus lucrari *cit.*
 & suos facere, *l. certum, C. de rei vind.* An
 autem ejus anni quo feudum domino aperit-
 ur fructus suos faciat, vel dividat & quo-

modo, quæstionis est, de qua *feud. 2. tit. 28. §. 3. 45. & 86. Cujac. feud. 4. titul. 30. Geil. lib. 2. observat. 154. num. 1.* Item an pecunia ex fructibus feudalibus durante tutela à tutoribus collecta, ad solum filium pertineat, vel filiabus etiam communicetur, *vide Myscenc 6. obs. 100.*

An & *q* Quid de incremento, rei feudalis dividendum, & ad quem pertineat, *vide Cujac. feud. 1. §. si quis, tit. 1.*

Feudum *r* Dices, divisio vicem emptionis obtinere, *l. 1. C. com utriusq. jud.* At emptio feudi non tenet, *feud. 2. tit. 55.* Ergo nec divisio. Resp. divisio licet vim emptionis obtineat, proprie tamen emptio non est, siquidem nihil extra familiam vasallorum alienat eoque domino non præjudicat. Quinimo vasalli invicem inter se feudum alienare possunt, *feud. 2. tit. 49. & 73.* Ergo multo magis dividere, tum quia divisio proprie alienatio non est, *l. voluntas, Cod. de fidei-commis.* tum etiam quia nemo in communiõne, quæ plerunque discordias alit, *l. si non sortem, §. si cautum, ff. de condict. indeb.* invitus manere cogitur, *l. cum pater, §. dulcissimus, ff. de leg. 2.* Atque hoc, si feudum sit parvum, si majoris momenti, ut puta Ducatus, Marchionatus, &c. quid obtineat, *vide Geylum lib. 2. obs. 153. & §. præterea, feud. 2. tit. 55. l.*

Hypo-
thesaria

f Ratio, quoniam per hypothecam, sic
ut

cut per pignus, possessio non transfertur. *l. si rem, §. proprie, ff. de pign. act.* Neque obstat quod hypotheca à pignore solo nominis sono differat, *l. 5. §. fin. ff. de pign.* quoniam hoc ad formulam duntaxat sive actionem hypothecariam referendum esse, vel ex inscriptione, *d. l. colligitur & patet ex §. item Serviana, Inst. de actionib.*

Ratio, quoniam locatio alienatio non est, *l. non solet, ff. locati*, nisi fiat ad longum tempus, quo casu emphyteusi comparatur, §. adeo *Inst. de locat. & conduct.* Hinc quemadmodum feudum in emphyteusin concedi non potest, ut est communis opinio, *feud. 2. titulo 55.* in verbo alienare, ita nec ad longum tempus locari, *feud. 2. tit. 9. §. donare.*

¶ Hisce interim tribus concurrentibus. *Subinfeudare.*
I. ut æquali det *feud. 2. tit. 34. §. 2.* II. ut eadem qua habuit lege & conditione det, *feud. 2. tit. 48. 89 & 108.* III. ut non in præjudicium domini det, *feud. 2. tit. 55. §. callidis.* Atque ita facta, subinfeudatio respectu vasalli tenet perpetuo, respectu domini quando vasallus vivit. resolutio enim jure datoris, resolvitur jus acceptoris, *l. lex vectigalis, ff. de pignor.*

¶ Ratio, quoniam feudum in favorem vasalli principaliter cõceditur, unde etiam beneficium appellatur sæpe, & benevolentia actio, *feud. 2. titulo 23.* favori autem profectio in-

se introducto quilibet renunciare potest, l. pen. C. de pactis. Ergo & feudum refutare.

*Repudiata
hereditate
retinere.*

7 Si si sit agnatus, nam filius sine beneficio repudiare, *dist. titul. 45.* vel absque feudo hereditatem recusare non potest, *feud. 2. titul. 51. §. 4. Mynsing. cent. 6. observ. 66* Ratio diversitatis est, quoniam agnato feudum debetur ex pacto & providentia primi acquirentis, *Geil. libr. 2. observ. 128. num. 19.* Filio ex successione, tanquam heredi debetur, ideoque sperare bona non potest, quoniam hereditas ex parte adiri non potest. l. 1. ff. de acquirend. hered. *Cujac. lib. 4. titulo 54.*

Et denique de feudo compromittere.

8 Hanc sententiam tenet *Duar. cap. 12. num. 11.* Julius Clarus contrariam tanquam magis communem amplectitur in §. feudum, q. 39. textus quibus de feudo compromissum admittebatur, per constitutionem Friderici, quæ alienationem quocumque modo factam prohibet, sublatos & correctos esse existimans.

Vasallo in feudo quid prohibetur.

Contrà non potest feudum sine consensu domini a alienare b, *feud. 2. titul. 52.* Donare c, *feud. 2. titul. 9. §. donare.* Nec in dotem d, *dicto §. donare.* Emphyteusin e, *Dd. in verbo alienare, feud. 2. titul. 55.* Usumfructum f, *Dd. dicto loco.* vel in solutum dare g. Item non

non potest legare *h, d. §. donare*. Oppi-
gnorare *i, ibid. Permutare k, Alvar. feu.*
2 tit. 55. nu. 16. Prælegare *l. Gest. feud. 2.*
obser. 154. n. 13. Vendere *m, dict. §. dona-*
re. Vel alio quovis modo distrahere *n,*
feud. 2. tit. 55:

a Vel agnatorum, si feudum sit pater. *Vasallus*
num. Ratio, quoniam ad hos beneficium *sine do-*
quandoque est reversurum, *feud. 2. tit. 39. ut* *mini eos*
de quorum præjudicio agitur, eorundem *sensu*
merito consensus requiratur. argument. *l.*
nam ita. ff. de adopt.

b Ratio, ne vires Imperij debilitentur, & *Non po-*
milites omnibus bonis exuti, servitia do- *test feu-*
minorum suorum subterfugiant, *feud. 2. dum ali-*
titul. 52. Servitia enim coherent feudis & *onare.*
ob id Cornelio Tacito vasalli dicuntur co-
mites, quasi dominium in bello comitari
cogantur.

c Ratio, quoniam donatio est alienatio. *Donare,*
Donari id dicitur, quod sit accipientis, *l. 1.*
ff. de donat. & cujus dominium transfertur.
l. 9. ff. eod.

d Ergo pater pro filia feudum in dotem
dare non potest, *dict. §. donare.* Nec obstat, *In dotē.*
quod ipsa pro se dare possit, *feud. 2. tit. 13.* *Object.*
§. 117. quia filia pro se ipsam in dotem da-
tio, id est, si feudum quod ei obvenit ex
conventionem (alioqui feudi est incapax)
mulier

Solut.

101 JURIS FEUDALIS

mulier in dotem det, alienatio non est: nam quamvis constante matrimonio dos sit in bonis mariti, mulieris tamen jure naturali permanet, l. quamvis, ff. de jur. dot. l. in rebus, Cod. eodem, l. Lucius, §. item, ff. ad municip. At patris in dotem datio, alienatio est, efficiatur enim dos proprium patrimonium filiae, l. pater, ff. ad l. Falcid. l. 2. ff. de collat. bonor. l. denique §. ergo ff. de minor. merito igitur prohibita. Hanc sententiam tanquam veriore in camera obtinuisse, refert Myrsing. centur. 4. observat. 84.

Emphy- e Ratio, quoniam datio in emphyteusis
teusis. est alienatio n. 7. & 120.

Usum- f Ratio, quoniam & hoc nihil aliud est
fructuum. quam alienare, l. si. C. de reb. alie. non alien.

Vel inso- g Ratio, quoniam datio in solutum quo
lutum que alienatio est, l. 1. C. de fundo dotali.

dare. h Ratio, quoniam nulla de feudis in re-
Non le- stamento potest fieri ordinatio, feud. 2. tit.
gara. 8. legata autem non nisi in testamento re-
linqui possunt, §. praterea Inst. de fideicom-
hered.

Oppigno- i Ratio, quoniam sublato medio quo
rare. ad extremum pervenitur, & ipsam extre-
mum sublato censetur, l. scimus, §. fin. Co-
dice de inoffic. test. sublata igitur oppigno-
ratione per quam ad alienationem perve-
nitur, tot. tit. ff. & Cod. de dist. pign. tollitur &
ipsa alienatio.

Ratio,

Et Ratio, quoniam permutatio, quam Permutatio
Gerhardus cambium appellat, *feud. 1. tit. 1. c. 1.*
4. §. cum autem Et tit. 22. §. 1. a cambire,
quod est permutare, *Alciat. lib. 2. parer. c. 45.*
vicina est emptioni & venditioni, *l. 2. ff. de
verborum permut.* Unde Sabiniani permuta-
tione rerum empt. & vendit. contrahi vo-
luerunt, *l. 1. de contrah. empt.* quod tamen
Proculiani, quorum sententia obtinuit,
improbarunt, ut docet *Iust. Instit. de empt. &
vendit.*

l Dices, cur ego toties hisce libris, seu *Prælegat.*
dum legitur uni obvenisse, *feud. 1. titul. 14. re.*
feud. 2. tit. 50. Et §. 2. Respondeo hoc *Solut.*
de divisione liberorum facta inter se, non *Object.*
de electione patris intelligendam. Liberi
præsertim feuda non magna inter se divi-
dere possunt, *feud. 2. tit. 55. §. præterea du-
catum,* at pater unum ex liberis eligere, eiq;
feudum prælegare non potest, tum quia
æqualiter debent succedere *feud. 1. tit. 8.*
tum etiam quia agnatis vel liberis illud re-
servare debet exempto lucrorum nuptia-
lium, quæ superstes conjux servat liberis
communibus, nulla electione concessa, *n.*
2. & 22. Neque obstat, quod jus parronatus
uni ex liberis possit assignari, *l. 1. ff. de ad-
sig. libertis l. unum ex familia. ff. de leg. 2.*
quamvis omnibus debeatur, *l. ut jusjurandi*
§. si liberti. ff. de oper. libert. quoniam cum
omnis in testamento de feudis facta dispo-
sitiō

litio non teneat, *feud. l. tit. 8. jus civile* quo supra adductum argumentum depro-
mitur, non potest nec debet attendi, alia
ita demum servandum, quando jure feudi
aliud expressum non est, *feud. 2. tit. 1.*

Vendere. *m* Ratio, quoniam et si improprie alio-
natum ff. de verb. sig. attamen generali alie-
nationis significatione etiam venditio ve-

Objectio. *n* Dices vasallo plus juris in feu-
do, quam usufructuario in usufructu com-
petere, uti diximus supra cap. 3. at qui usufru-
ctuario vel ipse re uti potest: vel alij eam

Solut. vendere l. 12. §. 2. ff. de usufr. Ergo, &c. Resp.
usufructuarium non jus usufructus (nam
hoc cedendo extraneo nihil agit, § fin. Inst.
dict. tit.) sed perceptionem ejus & utilita-
tem alienare posse, l. 66. ff. de jure dor. Idem
vasallo conceditur: fructus vendere, di-
strahere, vel alienare potest, *Wesembac hic.*
cap. 1. n. 6. at feudum, id est, ipsum jus feu-
di alienare non potest, quemadmodum
nec in vicem legis commissoria dare, *feud.*
1. tit. 27.

**Vel quo-
vis modo
distrahe-
re.** *n* Ratio, quoniam alienationis vocabu-
lum generale est, l. alienationis, ff. de verb.
distrahe. sign. & omnem actum comprehendit, per
quem dominium transfertur, l. 1. C. de
fundo. dotali.

Hactenus de jure feudi, nunc de
actione quæ inde promanat, dicen-
dum,

dum, & in primis, quæ datur, cui ad-
 versus quem, coram quo, quo ordi-
 ne, & ad quid datur, videndum. Da-
 tur itaque nomine feudi directa &
 utilis rei vindicatio. Directa domino
 datur *a*, vel adversus possidentem ut
 rem feudalem, ut feudalem restituat
feud. 2. titul. 2. § 1. in verb. (rem suam
 petat) vel adversus vassallum, ut ser-
 vitia exhibeat aut feudum ob felo-
 niam commissum reddat, *Alvar. in Ad quid.*
cap. unico feud. 2. tit. 24. §. 1. In eun-
 dem finem & conditio causa *b* data
 causa non secuta domino *c* datur,
feud. 1. titul. 21. An & interdicta pos-
sessoria? ita sentit Baro libro 4. de bene-
ficijs cap. 7. Duar. d hic cap. 19. nu-
mero 6. Utilis rei vindicatio vassallo
 datur, *feud. 2. titul. 8. §. 1. adversus do-*
 minum ut vel feudum renovetur, si
 sit antiquum, vel si novum, ut in pos-
 sessionem ejus mittatur, *feud. 2. titul.*
26. §. si facta. Idem adversus posses-
 sorem quemcunque datur, ut servi-
 tute prædio feudali debitam præster,

*Quæ
 actio no-
 mine
 feudi de-
 tur.*

*Cui de-
 tur.*

*Adver-
 sus quæ.*

Ad quid.

*Quæ va-
 sallo de-
 tur.*

*Adver-
 sus quæ.*

Ad quid.

feud. 2. titulo 8 §. 1. Datus & præscriptis
 verbis actio, ut feudum si quod con-
 cessum fuerit evictum, aliud ejusdem
 bonitatis restituatur, *feud. 2. titul. 8. ubi*
Cujac. Dantur & interdicta, tam ad-
 versus extraneum g, *Menoch. de Re-*
cup. possess. remed. 3. Et in 1. *remed re-*
cuper. possess. numero 9. quam adver-
 sus dominum h, *Andreas de Iser-*
nia feud. secund. titulo 55. vers. ex his vi-
detur cum seq. Destituito denique alijs
 actionibus & condictio ex lege da-
 tur, *lex unica, ubi Bartol. ff. de con-*
dict. ex leg. qua ad omnia agere po-
 test, quæ in feudum cuique tribuun-
 tur, *Duar. cap. 18. num. 7. Wesemb. c. 17-*
num. 8. Porro omnis actio, quæ feudi
 nomine competit, vel coram Imper-
 atore intentatur, vel coram paribus
 curia, vel domino, vel iudice aut ar-
 bitro. Coram Imperatore, quando
 contentio est de feudo regali, ut puta
 de ducatu, marchionatu vel comita-
 tu, *feud. 1. titul. 18.* Coram paribus
 curia l. quando contentio est inter
 domi-

Vbi de-
 cur &
 coram
 quo.

dominum & vasallum *m* de feudo nō regali *feud. 1. tit. 21. ibi per laudamentum, id est iudicium feud. 1. titul. 22. §. final.* Coram domino *n*, si de feudo non regali inter ipsos vasallos *o* contentio sit, *feud. 2. titul. 55. §. fin.* Coram iudice vel arbitro, si pares non sint, vel dominus suspectus sit, *feud. 2. tit. 15.* Item si vasallus asserat esse suum allodium vel ab alio dependere, *feud. 2. titul. 27. §. si duo §. si tres.* Quod ad formam huius iudicij attinet, constat id eodem modo quo & cetera peragi: citationem fieri, libellum offerri, litem contestari, inducias dari, probationes adduci, sententiam proferri, prolata sententia appellari *feud. 2. titul. 22. §. f.* Et denique totum iudicarium ordinem observari *p* nam cum nihil in consuetudinibus feudorum, specialiter hac de re statutum, ad jus commune erit recurrendum, *feud. 2. tit. 1.*

Quomodo
datur.

Directio
rei.

* Ratio, quoniam dominiū, quod apud

vindicta domini. dominum permanet, est causa & mater huius actionis, *Id. in §. 1. Inst. de act.*

no datur. *b* Causa significat hoc loco finem, & ob causam dari dicitur, quod ob finem aliquē

Datur. datur. Feudum datur vasallo ob causam, id est, finem, cum scilicet, ut servitia exhibeat, *dict. tit. 13. in fin.*

Et conditio. *e* Dices, conditio domino non datur, nisi adversus furem, §. *sic itaque Inst. de act.*

Ratio dubit. At is qui feudum à vasallo petit, dominum se esse contendit, conditionem ergo non habebit. Resp. quemadmodum odio furum receptum, ut conditione teneantur, ita quoq; & odio vasallorum, qui feloniam commiserunt, statutum jure feudali, ut teneantur conditione, idque non tam ex contractu, quam ex æquo & bono, *l. in summa. §. quod ob rem. ff. de cond. indeb. & ex naturali æquitate, l. 3. §. sed et si. ff. de cond. causa data, &c.*

An Et in verdicta possessoria? ita sentiunt. *Veritas est non dari.* *d* Moti hac ratione, quod dominus civiliter, vasallus naturaliter possideat, falsa quoniam assertio hæc juri civili repugnat. Duo enim non possunt eandem rem in solidum possidere, nec civiliter simul nec naturaliter: nec unus civiliter, alter naturaliter: nec unus juste, alter injuste. Atq; id rejecta Sabinianorum, obtinuit ex Proculianorum sententia, de qua vide *Cujac. lib. 9. obser. 33. Gothof. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acq. poss.*

e Quem

• *Quomodo* & *emphyteuticario*, *Utilis rei*
l. 1. ff. si ager. vectig. quoniam utile habent *vindica-*
 dominium, *tio va-*

f Ratio, quoniam *vasalli* *suceffor* *actua-*
lem habet *possessionē*, *petitq;* *solum* *sibi* *re-*
novari *investituram*, *Duar. hic. c. 18. n. 3.* *tur.*
fallo da-

g Hanc *sententiam* *Academia* *Franco-*
fordiensis *decidendo* *probavit* *tomo* *terto* *et* *inter-*
variorum *consil. conf. 21.* *ubi* *additur*, *eandem* *dicta.*

in *supremo* *judicio* *Camerae* *observari*, *nec*
mirum: *nam* *si* *usufructuario* *dantur*, *l. 3 §.*
fin. ff. de vi et vi armata l. ult. ff. uti possideris,
qui *revera* *non* *possidet*, *sed* *videtur* *saltem*
possidere *l. naturaliter. ff. de acq. possess. Cujas.*
lib. 9. obser. 33. *utique* *&* *vasallo* *non* *poterunt*
denegari, *qui* *non* *modo* *non* *possidet*,
sed *etiam* *utilem* *in* *rem* *habet* *actionem*,
feud. 2. tit. 8 §. 1.

h Non *obstat* *quod* *liberto* *adversus* *pa-*
tronum *non* *detur* *interdictum* *unde* *vi*, *l. dubis.*
1. §. 43. ff. de vi et vi armata, *quoniam* *à* *li-*
berto *ad* *vasallum*, *non* *semper* *procedit* *ar-*
gumentum, *vide* *Everhardum* *in* *loco* *à* *liberto*
ad *vasallum*. *Et* *licet* *interdictum* *hoc* *atro-*
citatem *facinoris* *in* *se* *contineat*, *dict. §. 43.*
quæ *vasallo*, *cui* *reverentia* *præ* *standa*, *feud.*
2. tit. 22. *non* *temere* *videtur* *objicienda*,
et *tamen* *quando* *dominus* *non* *habet* *va-*
sallum *ut* *vasallum*, *nec* *vasallus* *dominum*
habebit *ut* *dominum*, *arg. et esto subjectus 95.*
distinct.

Atque ita, cum Henricus Dux Lau-
 venburgensis & Fridericus, quem Impe-
 rator investierat, inter se de ducatu Saxo-
 niæ contenderent, & Henricus à consilio
 Basiliensi, Fridericus ab Imperatore Sigis-
 mundo rem vellet definiri, rescripsit, Im-
 perator ad consilium Basiliense hoc modo:
 Feudalis contentio per dominum feudi ac
 pares curiæ terminanda est, quæ epistola
 extat tertio consiliorum tomo. Nam quã-
 vis Camera per modum contractus ex or-
 dinatione camerae concurrentem cum Im-
 peratore habeat jurisdictionem, & ipsum
 Imperatorem repræsentet, sigillo ejus utatur
 & processus sub ipsius nomine decer-
 nat: at tamen & hodie solus Imperator de
 ducatu, Marchionatu & comitatu imperij
 cognoscit, propterea quod hic casus *in or-
 dinat. cam. parte 2. tit. 7.* soli Imperatori sit
 reservatus.

*Coram
 Impera-
 tore de
 feudo a-
 gitur si
 sit rega-
 le.*

*Pares cu-
 ria qui
 cantur.* k Pares curiæ, qui & pars curtis, *feud.*
2. §. 1. tit. 4. §. 46. & pares domus, *feud.*
1. tit. 12. & pares de dōmo, *feud. 1. tit. 26. §.*
1. Item compares & convasalli dicuntur,
 sunt, qui ab eodem domino, eademve do-
 mo feuda tenent, *Cujac. feud. 1. tit. 1. §. no-*
tandum.

*Curia
 quid.
 Corã ju-
 dice ordi-* l Curiam five curtem dixere pro domo,
 castra, palatio, prætorio, *Cujac. dict. loco.*
 m Qui revera vasallus est: nam si domi-
 nus feudi vasallum adversarium esse neget,
 vcl

vel rem feudalem esse non constat, tum con-
 ram iudice ordinario controversia erit diri-
 menda, Atque ita conclusum in camera re-
 stante *Mynsing. cent. 1. obser. 99. & cent. 5. ob-*
ser. 75.

n Quo invito in alterius iurisdictione,
 nec expresse nec tacite consentire possunt,
Geil. lib. 1. obs. 40 num. 6.

o Quos constat ejusdem domini esse va-
 fallos, nam si uterque se vasallum esse con-
 tendat, domini non est cognitio, *c. ceterum*
extra de judic. sed ad pares curiæ spectat,
feud. 2. tit. 46.

*Coram
 domino
 quando.*

p Forma igitur exercendi iudicij ea-
 dem, quamvis nonnulla specialia maxime
 circa juramentum & probationes occur-
 rant, ut puta iudex præstat juramentum,
 quod velit ex æquo & bono iudicare *num.*

9. Pares curiæ non præstant, *Mynsing. cent.*

4. obs. 89 Jure civili deferens juramentum
 prius de calumnia jurare cogitur, *l. 34. §.*

*In quibus
 iudicium
 feudale
 à com-
 muni
 differat.*

4. ff. de iurejur. Jure feudali non cogitur,

feud. 2. tit. 33. §. 1. Jure civili utraque pars ju-

rat se non calumniandi animo litem con-

testari, *l. 2. C. de iur. propter cal. &c.* Jure feu-

dali non item, *Hartm lib. 2. pract. obs. tit. de*

feudis obser. 46. Circa probationes hoc spe-

ciale, quod jure civili mulier testis esse

possit, *l. ex eo ff. de testib. & extranei om-*

nes qui non prohibentur, ad minimum

verò duo *l. ubi ff. dict. titul.* Jure feudali nec

mulier

118 JURIS FEUDALIS

mulier admittitur, *feud. 2. tit. 32. nec extra-*
nei, sed soli pares curiæ, feud. 2. tit. 58. §.
idcirco (dummodo feudum sit novum, feud.
2. tit. 32. antiquam enim quibuscunque re-
libus probatur, Geil. lib. 2. obser. 50. num. 5.)
nec duo, sed quinque, feud. 2. tit. 57.

DE CONTRARIIS

feudi.

C A P. XI.

*Quibus
 modis
 feudum
 extin-
 guatur
 vel amit-
 tatur.*

Contraria sunt modi, quibus vel
 extinguitur feudum, vel amit-
 titur. Extinguitur sine ipsius vasalli
 culpa, utputa religionis ingressu *a*
feud. 2. tit. 26. §. qui clericus. Vnio
corporis b, feud. 1. tit. 6. inf. Præscri-
ptione c. arg. feud. 2. tit. 26. §. si quis. Re-
futatione d, feud. 2. tit. 9. 14. & 38.
 Interitu rei *e, arg. l. 1. Cod. de jure emphy.*
 Et denique morte, si videlicet vasal-
 lus sine hæredibus masculis vel agna-
 tis moriatur *f. feud. 1. tit. 13. feud. 2. ti-*

Feudum titulo 9.

extingui- a Ratio, quoniam definit esse miles se-
tur reli- culi, qui factus est miles Christi, *feud. 2.*
tionis in- tit. 21. milites enim Christi servire debent
gressu. Christo, milites seculi, seculo *feud. 2. tit. 109.*
 b Puta

b Puta si quis sit mutus & surdus, cæcus, *Vitio*
 claudus, vel aliter imperfectus, quoniam *corporis,*
 hi debito servitio non sufficiunt, *feud. 2. tit.*
itulo 36.

c Ratio, quoniam cum præscriptione *Præscri-*
 acquiratur, *feud. 2. tit. 26. §. si quis,* conse- *ptione.*
 quens est, ut & eodem modo amittatur, *l.*
nihil tam ff. de reg. jur.

d Ratio, quoniam vasallus non tam pro- *Refuta-*
 pter personam, quam ob rem obligatur, *tione.*
 quam si velit refutare, amplius non tenebitur,
 etiamsi dominum offendere non debeat,
 manent enim etiam post refutationem
 dominici juris scintillæ quædam ac

reliquiæ, *feud. 2. tit. 38.* Dices feudum est *Ratio*
 contractus, quia ultero citroq; dominus & *dub.*
 vasallus sibi invicem obligatur, ille ad rem *I.*
 tradendam, *feud. 2. tit. 26. §. 6.* hic ad ser-
 vitia præstanda, *feud. 2. tit. 23. in fin.* Atqui

contractus unius dissensu solvi non potest
l. sicut. C. de oblig. & act. Ergo nec feudum *Ratio*
 refutari. Resp. feudum non tam esse con- *decid.*
 tractum, quam jus, quod per contractum
 constituitur, uti diximus *supra ca 3.* quod-

que in favorem vasalli conceditur, est enim
 benevola actio tribuens gaudium capien-
 ti, *feud. 2. tit. 23. in fin.* nec prætextu pe-
 cuniæ, sed amore domini acquiritur, *feud.*
1. tit. 27. poterit igitur refutari. l. pen. C. de
actis. id quod intrepide tenendum censet
Mynsing cent. 5. observat. 65. Nec obstat

- Obiect.** quod dominus vasallum refutare non possit nisi certis cognitisque causis: unde nec contra vasallum dominum, cum contrariorum eadem sit disciplina *l. ult. C. de indicta viduit.* quoniam ejusmodi argumentum, cum non eadem hoc casu contrariorum sit ratio, parum obest: feudo namq; à vasallo refutato, dominus nihil damni facit, cum in re sua plenam potestatem recipiat, *feud. 2. titul. 54.* nec ei difficile sit, alium vasallum acquirere. Vasallo autem eripi feudum, sine damno & fraude non potest, facilius ergo refutatio, quam feudi privatio permittitur. Dices vasallum domino obstringi juramento & quidem honesto, *feud. 2. tit. 7.* omne autem juramentum in violabiliter esse custodiendum, *auth sacramenta. C. si adversus vendit.* nec unquam nisi vergat in perniciem æternæ salutis retractandum, *c. cum contingat extra de jurejur.* Responsio vasallum juramento obstringi quamdiu possidet: feudo igitur, cujus intuitu præstatur, refutato, non adstringitur, & quia jure permittente refutavit, pejerasse multo minus intelligitur, *l. ult. ff. qui satisfacere cogan.* An autem huic refutationi agnati debeant consentire, quaeritur. Et sane ita plerique interpretes sentiunt, falso: quoniam licet vasallus sine agnatorum consensu nec deteriorare feudum possit *feud. 2. tit. 8. §. 1.* nec alienare *feud. 2. tit. 55* attamen in manus domi-
- Ratio dub.**
- II.**
- Ratio decid.**
- Questio.**

domini refutare potest, quia priori casu *Refusum* agnari habent jus *refusum* feud. 1. tit. 5. tio *fer-* §. 1. feu. 2. tit. 39. posteriori non habent. Nam *rentia* uti privilegiatus privilegio suo adversus quorum-
privilegiatum non utitur, ita nec *refusum* dam *in-* adversus *refusum* jure *refusum*, est enim *terpre-* *refusum* privilegium. Nec obstat feud. 2. *sum.* tit. 49. quia non loquitur de refutatione *Object.* in manus domini, sed de refutatione facta *Solut.* feudatario ab agnato, qui feudi successione spectabat. Deinde eam esse efficacissimam docet, si omnino, id est, in rem & generaliter facta sit, licet non consentientibus alijs agnaris.

e Ratio, quoniam vasallus respectu rei obligatur. extineta igitur re, extinguitur & *Interdictis* obligatio, arg. l. cum principalis de regul. jur. *rei.* Extingui potest incendio, chasmate aut terræ motu, l. 15. §. 2. ff. locati. Item inundatione, l. qui universas §. item l. Interdictum §. quod ex naufragio ff. de acq. possess. vel calamitate belli, l. cum unus §. fin. ff. de bonis auhent. que morte *jud. possid.* *te.*

f Ratio, quoniam hoc casu ad dominum *Quibus* revertitur dict. tit. 13. feud. 1. *modis*

Quibus modis feudum amittatur, *feudum* certa regula aut rotunda definitione *amitti-* comprehendendi non potest: sed quo- *tur certe* modo vasallus, quam humiliter, *definiri* quam devotè, quam benigne, quam *non po-* *test.*

fideliter erga dominum suum se debeat habere, potius ex naturalibus & bonis curiarum consuetudinibus percipi, quam lege aut scripto declarari potest, *feud. 2. tit. 23. Et tit. 24. §. illud.*

Regulariter ob culpam amitti tur feudum.

Culpa duplex.

Vasallus culpam committit in dominum.

Regulariter autem amittitur ob culpam *a, feud. 1. tit. 21. & 22. §. fin. quæ vel in committendo consistit, vel in omittendo. Si in committendo b, nihil refert in dominum eam vasallus commiserit, in alium, vel in se met ipsum. In dominum, ut puta si delator ejus exiterit, feud. 1. titulo 17. feud. 2. tit. 5. 6. Et 24. §. item si delator. Secreta manifestaverit, d, feud. 1. tit. 17. Sponsæ vel uxoris e vel filix pudicitiam attentaverit, feud. 1. tit. 5. §. item si fidelis, tit. 17. Et 21. §. si quis, feud. 2. tit. 24. §. rursus 38 vers. Et ideo Et tit. 57. Castrum oppugnauerit, feud. 1. tit. 5. Inimicis amicitias copulaverit f, feud. 2. titulo 57. Vel morti ejus sive vitæ veneno g, vel gladio insidiatus fuerit, feud. 2. tit. 24. §. porro. Item si do;*

si domino impias manus ingesserit, feud. 2. titulo. 24. Graves vel inhonestas injurias intulerit ibidem. Insidiatus fuerit, feud. 1. titulo. 5. feud. 2. titulo. 5. §. si voluerit & titulo. 57. Item si dominum assilierit, feud. 1. titulo. 5. & 17. feud. 2. titulo. 24. §. porro. Testimonium in eam dixerit, feud. 2. titulo. 33. §. fin. vel inhonestis factis atque indecentibus machinationibus offenderit, feud. 2. titulo. 57. in alium culpam committit, si fratrem, nepotem vel filium occiderit, feud. 1. titulo. 3. feud. 2. titulo. 24. §. 3. & titulo. 37. In seipsum, si incetas atque nefarias nuptias contraxerit, feud. 2. titulo. 26. Vel se ipsum interficere voluerit, dict. tit. 26.

Non sine culpa feud. 1. tit. 7. nam quod legitime acquisitum semel, id sine culpa auferri non debet, l. id quod ff. de regul. jur. Ob culpam ignoratam & iustam causam, feud. 1. titulo. 22. nec tamen simpliciter & ipso jure, sed causa prius cognita atque ita per sententiam iudicis, Geil de pace. pub. lib. 2. cap. 3. nam quoties causa cognitio requiritur, toties processu & sententia opus est, l. de.

unoquoque ff. de re iudicata l. observare §. ubi decretum ff. de offic. procons.

*Amit-
tit ob
culpam
commis-
sionis.* b Præus ergo de delictis commissionis, quoniam omittis censentur graviora, Gest. de pace publ. lib 2 c. 6.

*Domini
scilicet
deseren-
do.* c Id est accusatur, l. sacculus de ferre ff. de iure fisci. Ergo qui dominum suum accusat vel defect, feudo privatatur, modò uti adjicit Obertus in dict. §. item si delator, per huiusmodi delationem grave dispendium sustinerit.

*Secreta
ejus ma-
nifestan-
da.* d Ratio, quoniam juramento promittit, quæ sibi commissa à domino, ea se non revelaturum, feud. 2. t. 7. revelando igitur & manifestando, præterquam quod fiat perjurus, etiam feudo privatatur, nec immerito, siquidem revelatores secretorum semper odio sunt habiti, unde Paulus scribit transfugas ad hostes, vel conciliorum renunciatores aut vivos exuri aut furca suspendi debere, l. si quis aliquid §. i. ff. de injuriis.

*Vxoris
vel filia
domini
pudi-
ciam at-
tentan-
do.* e Ratio, quoniam uxoris injuria maritum tangit, §. patitur Inst. de Injur. at non potest vxori major injuria inferri, quam thori & pudicitie violatio, ut quæ meretricis similis est, l. isti ff. quod metum causa.

*Cum in
amicitiã
copulan-
da.* f Ratio, quoniam cum inimicis domini amicitiam contrahendo suspectum se facit & præsumitur inimicus factus, l. liberi in verb. vel inimicis Cod. de inoff. test. nam cum quibus alicui amicitia est, consuetudo vel fami-

familiaritas, ijs similis censetur, *l. eum qui C. de epif. & cler.*

g Malo, quoniam & medicamenta venena sunt, & ob id Cajus monet, eum qui venenum dicit adijcere debere, utrum de malo an de bono veneno sentiat, *l. qui venenum. ff. de verb. sig.*

h Ultra, requisitus enim à iudice & ad testificandem vocatus, honeste se excusare debet, allegando sub amissione feudi id consuetudinibus feudalibus non permitti, quod si tum sub comminatione pœnæ ad perhibendum testimonium cogatur, retinet feudum, *Alvar feud. 2. titul 24. in dict. s. item si delator.*

i Summa, quid si fratrem domini? feudum non amittit, quoniam in dominum directo non delinquit. Dices, ille qui fratrem suum interficit, multo minus delinquit in dominum, ergo multo minus est feudo privandus. Resp. hoc casu parricidium committi. *l. 1. ff. ad. l. Pomp. de parric.* illo homicidium. Parricidium homicidio gravius est, id quod vel ex diversitate suppliciorum constat. homicida capite plectitur *l. 3. § pen. C. ad l. Cor. de sic.* Parricida insuitur culeo cum cane, gallo gallinacco, vipera & simia & in mare vel amnem projicitur, ut omnium elementorum usu vivus carere incipiat, & cœlum ei superstiti & terra mortuo auferatur, *§. A. l. in Inst. de pub. iud.* Equum igitur ac vana

Testimonium contra eum perhibendo.

Proprii fratrem decidendo. Quæstio. Ratio dubii. Ratio decid.

infamis persona, quæ parricidio se polluit, in curia domini amplius versetur, non eundem feudum domino aperiri, sicut si incesto in dominum deliquisset, sed in parricide proximos agnatos transferri. Idem est, si aliud quodcunque parricidij genus commiserit, *feud. 2. titulo. 24. §. denique*, nec modo si occiderit fratrem, sed etiam si occidendum curaverit *feud. 2. tit. 38*. Sic qui sororem suam vitavit, privatur feudo, *Zafius part. 10. de feudi amissionum. 29.* qui, sororem domini non item, nisi in domo domini & in capillo fuerit, *feud. 1. tit. 5. feud. 2. tit. 24. §. 1*. Diversitatis ratio eadem hic, quæ superius, quia scilicet incestus gravior est stupro.

Quate-
nus o-
mitten-
do vasal-
lus cul-
pam cõ-
mittat.

Omittendo, culpa ut plurimum in ipsum dominum committitur, ut puta si vassallus tribus vicibus citatus, domino fidelitatem præstare recusa-
verit *a*, *feud. 2. tit. 22. & 24. §. 1*. Ser-
vitiū denegaverit *b*, *feud. 2. tit. 24. §. sed non est alia tit. 40. 54. & 55*. Vel
viginti annis non præstiterit, *feud. 1. tit. 21. feud. 2. tit. 26. §. etsi vassallus & licet tit. 28. §. 1. & 37. §. fin.* Justitiam
facere neglexerit *c*, *feud. 2. tit. 6. in verb. honest. tit. 24. §. 2. versic. illud. 27.*

§. 23.

§ 2. Et tit. 55. in fin. & imminens periculum non denuntiaverit *d*, feud. 2. tit. 7. 24. tit. 27. §. licet 28. §. ad hoc. Et 39. §. fin. Item si in prælio constitutum dimiserit *e*, feud. 1. tit. 5. 17. Et 21. feud. 2. tit. 24. §. 2. Et tit. 28. 57. Et 107. Non adjuverit, feud. 2. tit. 28. 34. Et tit. 55. §. firmiter. At more non liberaverit *f*, feud. 2. tit. 39. §. fin. Et carceri inclusum non redemerit *g*, feud. 2. tit. 24. §. illud. Item si feudum fuerit inficiatus *h*, feud. 2. tit. 26. §. vassallus, Et tit. 34. §. fin. in fin. Vel investituram ejus mortuo domino ab hærede intra annum & diem non petierit *i*, feud. 2. tit. 24. Deniq; si alienaverit *k*, feud. 2. tit. 55. §. callidis, vel deterius reddiderit *l*, Zasius part. 7. n. 54. His & similibus causis feudum amittitur, quibus adjungere licet justas exheredationis causas, item ingratitudinis & repudij, quibus matrimonia recte contracta solvuntur, vel donationes jure perfectæ, revocantur, feud. tit. 24. §. predictis modis. Item alias

L. 5

Amittitur feudum etiam ex causis: justæ exheredationis, revocationis de donationis, repudij, atque alij quæ plurimæ.

vel similes, vel graviores. Nam quia natura novas deproperat edere formas, multis modis contingere potest. ut aliæ emergant, quib. videatur juste feudum adimi posse. Ideoque iudex solers & discretus & æquitati obsecundare sollicitus cuncta subtiliter dispensans, provideat, si qua fuerit antiquioribus causis similis seu major: ut proinde sciat, utrum beneficium sit amittendum, an nihilominus retinendum, *feud. 2. tit. 24. §. sed quia*, dummodo & hoc non ignoret, proniores nos esse debere ad absolvendum quàm ad condemnandum, *feud. 2. tit. 28.*

Dominus itidem ex iisdem causis proprietate privatur. §. ad hoc. Ad extremum & illud hoc loco observandum, sicuti vasallus, ex supra memoratis causis feudo privatur, ita ad dominum ex iisdem causis proprietate resolutati n, *feud. 2. tit. 26. §. domino*, & *titul. 47.* ut puta si sine consensu vasalli feudum in alium transtulerit, *feud. 2. tit. 55. §. preterea.* Iustitiam eidem non fecerit, *feud. 2. tit. 22.* Vel intra annum & diem invē-

Vasallus feudum amittit.

quia investituram petentem non investie- rit culpa-
rit, gloss. in §. fin. feud. 2. tit. 3. & simili- omisso-
bus. nis, ut
puta fi-
delium

a Quo casu feudo privatur, nisi tale sit, ut pro eo jus jurandum fidelitatis fieri non debeat, feud. 2. tit. 24. §. 1. Interdum enim, quamvis fides debeat, juramentum tamen fidelitatis non debetur, feud. 2. tit. 3. in fin. §. iii. 76.

b Quid si servire voluerit, nec tamen potuerit? sufficit voluisse, licet non servierit, Cujac feud. 1. tit. 20. non enim est in culpa, absque culpa vel dolo, feud. 2. tit. 97. nemi- ni feudum auferendum, feud. 1. tit. 21. Por- ro nulla est justior beneficii amittendi causa, quam hæc ipsa: nam qui servitium denegat, ad quod præstandum juramento se astrinxit, feud. 2. tit. 7. uti fidem fallit, ita eandem non est quod exspectet. Fallere fi- dem grave quid est, l. 1. ff. de const. pec. servar- e juri naturali conveniens, l. 1. ff. de pa- ctis, at tamen frangenti frangenda est, non servanda, l. cum proponas, Cod. de trans- act.

Servitium
denegandi
do.
Ratio.

c Id est, si vassallus in curia sua (potest enim fieri ut propriam curiam habeat) do- mino jus reddere noluerit: vel si electus inter pares iudex, causæ feudali operam dare noluerit, vel ex bono & æquo non indicaverit, vel denique si feudi nomine in-
Judic

Instituti-
non fa-
ciendo.

*Quid
proprie
sit justitiam non
facere.*

judicium à domino juris sui experiendū causa vocatus, edictis nō obtemperaverit: nam etiam si feudi amittendi iusta alia causa non fuerit; attamen contumacia ipsius damno possessionis, & feudi plectitur. Atque hæc verior videtur verborum istorum interpretatio, authorisque sententiæ magis consentanea, cum dicat se id alio libello scripssisse, *dict. §. illud.* scripsit autem prioris libelli *titul. ult. id. feud. 2. titul. 22. in fin.* ubi è contrario etiam dominum, qui justitiam facere, id est; de jure suo experiri & in judicium venire noluerit, denominatione feudi mulctari & direptioni subijci demonstravit.

*Periculum non
denunciando:
Ratio:
Dominum in
prelio de
serendo.*

Quæstio.

Resolutio

d. Cùm sciret domino imminere: constat enim consentientem & facientem æquali pœna affici, *l. non ideo C. de accusat.*

e Ratio; quoniam in eum finem feudalis vasallis dantur, ut, si quando necessitas postulet, servitia militaria exhibeant: atque tum maxime necessitas id exigat, quando dominus in acie adversus hostem est constitutus, Ergo, &c.

f Quæritur hîc, an domini vitam suam debeat anteponere, & videtur dicendum quòd sic, *l. i. ff. ad S. C. Syllanian.* ubi sub pœna capitis servi dominorum suorum custodiam præstant: Sed non recte vasalli conferuntur cum servis; sunt enim liberæ conditionis & rectius conferantur cum
liber-

libertis. Vide Everhard. in Topicis legal. *E carcere*

g Cum potuerit, d. §. illud. Ratio, quoniã non liber
carcer mala mansio dicitur, l. item apud. 15. rando.

§. questionis 41. ff. de injurijs. & injuriam in-
fert, d. tit. 24 §. denique, ubi Baldus, at domi-
ni injuriam vasallus propulsare tenetur,
feud. 2. tit. 7.

Sic & jure civili multæ passim inficia Feudum
tionis proditæ sunt. pœnæ. Neganti fide infician-
jussionem beneficium divi Adriani dene. do.

gatur, l. si dubitet, 10. §. ita ædemum, ff. de fide-
jus. Propriam scripturam, exceptio non
numeratæ pecuniæ, authent. contra Cod. de
non num. pec. Neganti damnum, pœna in
duplum infligitur, l. inde Neratius 23. §. 10 ff.
ad l. Aquiliam, quemadmodum & in depo-
sito tumultus, ruinæ, naufragij & incendij
causa, l. 1. ff. depositi & legato ad pias causas
relicto, §. fin. Inst. de oblig. qua ex quasi contra-
ctu, &c.

i Hanc amittendi feudi causam Ober-Investi-
tus de Otto primam appellat, feud. 2. titul. turam
24. id est, præcipuam & principalem, quam non pe-
vis vasallus, si justa causa excusetur, ob tendo.

eandem feudum non perdat, feud. 1. titul. Ratio
21. feud. 2. titul. 97. Justa autem causa est, *supr.*
si quis vel valetudine vel tempestate, vel vi *cap. 9.*
fluminis prohibitus, investituram petere *adducta*
non potuit, argument. l. 2. §. 3. ff. si quis cant.
leg 20. ff. de procurat. leg. sape. ff. de spons.
vel si capitales inimicitie inter venerint,
l. 8.

l. 8. in fin. l. 14. § 43. in fin. ff. de procurat. vel infantia, l. 7. ff. dict. tit. vel iusta absentia, l. 9. l. 29. ff. eodem.

Alienando etiam.

k Ratio, quoniam alienando feudum, dominum videtur contemnere, *feud. 2. tit. 24. §. 2. § 3.* ejusque conditionem reddere deteriorem, *feud. 2. tit. 55.* Olim de alienatione feudi multæ & diversæ dabantur sententiæ, *feud. 2. titulo 9. §. 1.* Nam juxta consuetudinem Mediolanensium poterat totum alienari, *feud. 1. tit. 13.* hanc Gerhardus irrationabilem appellat, *ibidem.* Obertus, pravam, *feud. 2. tit. 9.* Alij censuerunt per libellum vel pignoris dationem posse pro parte transferri, *dict. tit. 13.* idque in privatum, non in ecclesiam. Vasallo sine hæredibus mortuo, ad dominum potest redire. Ecclesia nunquam moritur. Ecclesia cultrix & auctrix justitiæ, non patitur contra justitiam aliquid fieri, in se vel in alium. Privatus sæpe obviat justitiæ, *dict. tit. 13.* Hanc consuetudinem Gerhardus *d. loco* justum usum appellat. Obertus bonam, *d. tit. 9. §. fin.* poterat enim dominus jure ~~etiam~~ uti intra annum, si sciebat alienationem esse factam, si ignorabat intra 30. annos, refuso interim æquali pretio, *feud. 2. dict. titulo 9.* Eandem abrogavit Lotharius *dict. tit. 13.* & novam edidit, *d. tit. 9.* qua constituit nullam partem feudi sine domini consensu alienari posse, *feu. 2. tit. 52.*

Atque

Atque hoc post Lotarium probavit Fridericus, *feud. 2. titul. 55.* non solum alienationes in futurum prohibens, uti Lotharius, sed etiam jam ante factas nullius temporis præscriptione obstante, rescindens *d. tit. 55. nullidis*, hodie igitur si quis post constitutionem Lotharij, feudum sine consensu domini alienaverit, vel totum amittet, quatenus totum: vel partem, quatenus partem alienavit, *feud. 2. tit. 38.* nisi in agnatum *Quibus* proximum transtulerit, *feud. 2. tit. 3. §. 1. casibus* hujusmodi enim alienatio, potius refuta *feudum* tio est, quam alienatio. Vel nisi ea lege *possit a-* ceperit, ut cui dederit, feudum haberet, *lienara.* *feud. 2. titul. 48.* Vel denique nisi omnia bona sua, nulla feudi habita mentione alienaverit, *feud. 2. tit. 51.* Sed quid si recuperaverit alienatum? non poterit in pristinum feudi statum recidere, *feud. 2. titul. 44.* quoniam, jus per alienationem domino semel acquisitum, nova acquisitione eidem adimi non potest.

Ratio, quoniam proprietas ad eum *Atque* non pertinet: nec enim nudum domini *deterio-* nomen retinet is, qui feudum con- *randa.* cedit, sed etiam dominium, id est, proprietatem. Est igitur dominus cum re, non sine re, non potest autem invito domino, dominijs causa deterior fieri. Usufructuarius proprietatis causam deteriorem facere non debet, meliorem facere potest, *l. 13. §. 4. ff. de usufr.*

usufr. Usus, actus feudi ad vasallum trans-
sit, *feud. 2. tit. 23.* proprietatis igitur cau-
sam vasallus meliorem, non deteriore
faciet, *feud. 2. tit. 8. §. 1.* Usufructuarius,
ob deteriorationem rei privatur usufru-
ctu, *Authent. quirem. C. de sacrosanct. Eccles.*
Ergo & vasallus privabitur.

m. Habitabit interim ratione personarum:
finget enim vasallum remotum esse, vel pro-
pinquum, *feud. 2. tit. 28. §. 1.* Item causa-
rum: nonnunquam enim etiamsi à fide
nonnihil videatur recessisse, non tamen
ideo feudum amittet, ut puta si perjurij
periculo dominium non liberaverit, *feud.*
2. titulo 26 ff licet & tit. 29. §. fin. vel etiam si
quod in rem domini erat, celaverit, *dict.*
tit. 26. §. 3. Nec enim omnia quæ in rem
sunt domini indicare domino vasallus de-
bet, sed ea tantum, quæ ad domini vitam,
existimationem & patrimonij grandem
jacturam spectant, *feud. 2. tit. 24. §. 2.*

Quibus Ratio, quoniam eadem fide dominus
vasallus vasallo, qua vasallus domino, obstringitur,
feudo, ex sunt enim correlativa, quorum eadem
ijdem disciplina, *l. fin. C. indict. viduit.* Hinc est,
causis et quod dicatur conjux & amicus vasalli,
jam do- *feud. 2. tit. 58.* Item perfidus, malefidus &
minus perjurus, si fidem fallat, *feud. 2. tit. 6. in fin.*
proprie- quodque ex omni feloniam, qua vasallus feu-
sate pri- do, etiam proprietate privetur, *feud. 2. titul.*
vatut. *26. §. domino & tit. 47.*

AD

AD QVEM AMISSVM
feudum revertatur.

C. A. P. XII.

Repetenda hoc loco superiori ca-
 pite adducta distinctio, utrum
 scilicet ob culpam vasalli amissum
 sit feudum, vel sine culpa, id quod
 proprie extinctum appellamus. Si *Extin-*
 sine culpa, ut puta ob vitium corpo- *-tum*
 ris: tum indistincte l beris & descen- *feudum*
 dentibus cedit, si extrent, *feud. 1. titul.*
6. §. mutus ubi Dd. deficiente port-
atur.
 generatione, ad dominum redit *a*,
Wesembec. hic cap. 16. Si ob religio-
 nis ingressum, ut puta monachismo,
 vel clericatu: siquidem sit novum,
 ad dominum, *feud. 2. titul. 21.* si anti-
 quum, ad agnatos *b* devolvitur, *dict.*
tit. 21. Quod si ob culpam, nihil in-
 terest, vtrum committendo vel omit- *Amis-*
 tendo, sed utrum in dominum vel *sum*
 alium admissa sit, refert. Si in domi- *quando.*
 num, ad eundem revertitur *c*, five *que ad*
 novum sit, five antiquum *d. feud. 2. dominu.*

M

AD

tit. 24. §. fin. Idem est, si vassallus sine consensu domini feudum alienaverit & sciens *f. feud. 2. tit. 24. §. fin. in fin.* Vel intra annum & diem investituram non petierit *g. feud. 2. tit. 55. in fin. princip.* Si in alium ut quia fratrem suum interfecerit, vel aliud grande crimen (quod parricidij appellatione contineatur) commiserit, tum ad agnatos *h. transmittitur. feud. 2. tit. 31. dum modo ad eos pertineat, feud. 2. tit. 26. §. si vassallus culpam, id est, dum modo sit paternum feud. 2. tit. 24. §. fin. Et tit. 37.*

*Vitio corporis ex-
tinctum feudum
quomodo ad domi-
num red-
eat.* a Ipso jure, id est, jure stricto. Ratio, quoniam mutus, surdus, cæcus, vel aliter imperfectus debito servitio non sufficit, *feud. 2. tit. 36.* Si tamen feudum fuerit paternum, quo ablato esuriturus sit, tum ei relinquendum est, unde tueri se & educere possit, quæ sententiam pietatis ratio extorsit, *feud. 1. tit. 6. §. 2.* Atque hoc vult Gerhardus, quando inquit, mutum, surdum, &c.

Extinctum feudum paternum retinere, d. tit. 36.
religionis ingressu, ad ecclesiam. b Non ad Ecclesiam, ad quam devolvuntur bona allodialia, *num. 76. Et 123 c. 38.* Ratio, quoniam qui clericus efficitur, aut votam religionis assumit, hoc ipso feudum.

dum amittit, *feud. 2. titul. 26. §. qui cleri-* *non de-*
cus, nec enim domino servire potest, qui volueris.
 miles Christi effectus, *feud. 2. tit. 36.*
 nec debet beneficium pertinere ad eum,
 qui officium gerere nequit, *feud. 2. titul.*
21. Atque hoc procedit etiamsi habitum,
 quem assumpsit denuo post posuerit, *feud.*
2. titul. 30. Nec obstat, *feud. 2. titul. 40. §.* *Object.*
fin. quoniam loquitur de feudo, quod initio concessum est clerico & Ecclesie: nos *Solut.*
 loquimur de feudo initio militi concessio,
 atque hoc dicimus clericatu vel monachismo amitti, nam cui datum est, is esse desijt, & servanda est semper lex & origo prima. Nec sane quod receptum sit, vasallum alium pro se vicarium dare, qui domino seruiat, ideo dicemus, clericatu vel monachismo feudum non amitti, quia feudi initium & constitutio aliud suadet, & temere vasallus vicarium servitium suæ operæ supponere, utique semper non potest.

c Ratio, ut vel hanc habeat suæ injuriæ *Culpa in-*
 ultionem, *feud. 2. tit. 24. §. fin.* ipsi enim *dominū*
 facta est injuria, ergo & pœna commissa, *comissa,*
Authent. qui rem. C. de sacrosanct. Eccles. feudum
 pœna si quidem delicto commensuratur, *ad domi-*
Authent. omnes, C. com. de success. cap. felicitis num re-
de pœnis in 6. Geil. libr. 2. de pace publ. cap. 6. dit.
num. 2.

d Ratio, quoniam ab initio tacite id actū *Sive*
 M 2 *delin-*

*quando eam va-
fallus eõ
miserit..* intelligitur, & sub ea conditione feudum
a vasallo concessum, ut si quando graviter
dominum offenderet, ad ipsum non agna-
tos revertetur, *Duar. in tract. feud. c. 17.*
Potest tamen dici, vivente vasallo qui in-
dominum deliquit, ad dominum pertinere,
feud. 2. tit. 78. Item donec aliquis mascu-
lus ex eo superest, *feud. 2. tit. 93.* quod si si-
ne hærede decesserit, beneficium quod pa-
ternum est, agnatus vel hæres ejus sine ullo
obstaculo & temporis præscriptione à
quocunque possidente vindicabit, *feud. 2.
tit. 83.*

*Sive a-
lienatio.*

e Ratio, quoniam feudum amissum ex
causa ingratitude, perfidiæ, contemptus,
contumaciæ regulariter ad dominum re-
dit, quem vasallus offendit. Dominum
contemnit alienando feudum, *feud. 2. tit.
24. §. fin. in fin.* hinc est, quod feudum alie-
natum dicatur ad dominum pertinere, *d.
§. fin.* & domino aperiri, ad quemcunque
pervenerit, *feud. 2. tit. 44.* & ad domi-
num reverti, *feud. 2. tit. 38. libere, feud.
2. tit. 55. in prin. princip. & jure, feud. 2. tit. 5.
§. fin.* Communiter tamen placuit, feu-
dum alienatum si quidem fuerit paternum,
ad filios vel agnatos pertinere, *Geil. libr. 2.
observat. 50. num. 11. Hartman. Pistor. quest.
17. parte 2. Zafre parte 10. numer. 94.* Ratio-
ne unius delictum alijs obfit, & succeden-
di, spem auferat ijs, qui à delinquente cau-
sam

sam non habent, *Zafius dict. loco.* Atq; hoc
 etiam usu servatur, testante *Wesemb. hic cap.*
 16. Sed quærat hic aliquis, quomodo feu-
 dum alienatum revocetur? Resp à filijs vi-
 vente adhuc vasallo, refuso interim pretio
 ab agnatis post obitum ejus, nullo refuso
 pretio revocari. Quid ita? quoniam cum
 filij hoc sentiant commodi, ut non exspe-
 ctata morte patris alienationem revocent,
 rursum in eo gravantur, ut pretium red-
 dant: agnati vero, quia mortem alienantis
 expectare coguntur, ut qui jure successio-
 nis vocantur, *feud. 2. titul. 11.* ideo restitutio-
 ne pretij non sunt onerandi, nam qui in u-
 no gravatur, eundem in altero relevari æ-
 quum est, *l. secundum. ff. de regul. jur. vide Myr-
 sing. cent. 4. obs. 85;*

f Dico sciens, nam quod dicitur, feudum
 alienatione aperiri domino, intelligendum
 est, cum à scientibus beneficium aliena-
 tur, *feud. 2. titul. 42.* Quod si vasallus feu-
 dum alienaverit ignorans, non domino sed
 ipsi vasallo restituendum est, *feud. 2. titul.*
26. §. si vasallus feudum. Ignorans enim
 est extra culpam, ignorans nihil deliquit-
 se, nihil contraxit, censetur, *l. 5. ff. de ob-*
lig. & act. ignorantem paritur, non scientem,
l. 29. ff. mandati. Ignoranti emptori da-
 tur de evictione actio, *feud. 2. titul. 8.* non
 scienti, *l. si fundum, C. de evict. feud. 2. titul.*
 80. Vasallus amittit feudum quod fraudat.

lenter abnegavit, *feud. 2. tit. 34. § fin.* id est quod sciens abnegavit, *dict. §. vasallus feudum*, ignorati vero subvenitur *dict. §. subvenitur*, et dubitantes respondententi *dict. §. si*: Nec obstat, quod dubitans neget, *l. si quis instrumentum ff. ad L. Aquil.* quoniam negat inscienter, pro errante igitur & ignorante habetur, *l. ult. C. de condit. indeb. l. 2. si quis ordo in bon. poss. ser.* Ergo non pro inficiatore.

Sive investituram non petendo. g Ratio, quoniam hæredem domini infra legitimum tempus non adeundo, investituram non petendo, nec fidelitatem pollicendo tanquam ingratus existens, amittit feudum *feud. 2. titulo 24.* diximus autem ex causa ingratitude, contemptus, &c. amissum feudum, domino aperiiri.

Culpa in alium commissa ad agnatos redit non ad liberos. Ratio dubit. h Sive proximos, *feud. 2. tit. 24. § fin.* id est, agnatos proximiores, *feud. 2. tit. 37.* Non ad filium neque descendentes ejus, *feud. 2. tit. 26. §. si vasallus ad culpam.* filius nullatenus ad id aspirabit, *feud. 2. dict. tit. 31.* Ratio dub. quod filijs existentibus, vel ex filio negotibus cæteri removeantur agnati, *feud. 2. tit. 11.* prima siquidem in successione causa liberorum est, §. 1. *Instit. de hered. qua ab intest.* Item quod pœna suos teneat authores, *l. sancimus. C. de pœnis*, quod noxa suum caput sequatur, *l. 1. §. si apud ff. de pos.* Et denique quod crimen vel pœna paterna nullam maculam filio infi-

infringere possit, quisque enim ex suo admisso
 foorti subijcitur, nec alieni criminis suc-
 cessor constituitur, *l. crimen ff. de pœnis.*
 Ratio decid. quod eadem hoc casu in libe-
 ris, quæ in crimine læsæ majestatis me-
 tuantur paterni sceleris exempla, magis
 quam in agnatis, qui non ex eo, sed ex su-
 periori parente descendunt: magni autem
 interest domini, ut vasallos habeat probos,
 indolis & stirpis bonæ, *Cujac. feud. 3. titul. 2.*
 Deinde etiam nullius esse momenti priva-
 tio ejusmodi, si iterum in stirpem ejus re-
 direr, qui amisisset, *wesemb.*

*Ratio de-
cid.*

hic cap. 16.

Deo laus & gloria.

AUREA

Witte

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

A
L

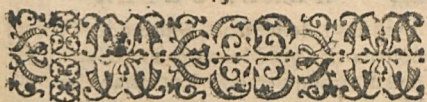
In

Ca

mo
pe
lab
&
ne
pe
di
fes
fes
Pa

AUREA BULLA
CAROLI QUARTI
ROMANORUM
IMPERATORIS.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis feliciter, Amen.

Ingras scripta. LL. Noniberg. a sidenti

Carolus Quartus divina favente clementia, *by omni h. p. r. i.*
Romanorum Imperator, semper Augustus, & *Scipio h. t. t. e.*
Bohemia Rex, ad perpetuam rei memoriam. *sunt usq. d. caput r. i. a. b.*

MNE regnum in seipsum *co. n. Met. Anno 1558.*
divisum desolabitur, nam Principes eius facti sunt socij furum;
ob quod Dominus miscuit in medio eorum spiritum vertiginis, ut palpent in meridie sicut in tenebris, & candelabra eorum movit de loco suo, ut ceci sint, & duces cæcorum, & qui ambulant in tenebris, offendunt, & cæci mente, scelera perpetrant, quæ in divisionem contingunt; dic superbia, quomodo in Lucifero regnasset, si divisionem auxiliatricem nõ habuisset? dic Satan invidie, quomodo Adam de Paradyso eiecisset, nisi cum ab obedientia

N

divisisses? de luxuria, quomodo Trojam destruxisses, nisi Helenam à viro suo divisisses? dicira, quomodo Romanam Rempubli-
cam destruxisses, nisi in divisione Pompejum & Julium savientibus gladjs, ad in-
restina prælia concitasses? tu quidem invi-
dia, Christianum Imperium à Deo, ad in-
star sanctæ & individuæ Trinitatis, fide,
spe, & charitate, virtutibus Theologicis
roboratum, cujus fundamentum super
Christianissimo regno foeliciter stabilitur,
antiquo veneno, quod velut serpens in pal-
mites Imperiales, & membra ejus propin-
quiora impio scelere vomisti, ut concussis
solumnis totum ædificium ruinæ subijce-
res, divisionem inter septem Electores Sa-
cri Imperij, per quos (velut septem cande-
labra lucentia in unitate spiritus septiformis)
sacrum illuminari debet Imperium,
multoties posuisti.

Sane cum ex officio, quo Cæsarea di-
gnitate potimur futuris divisionum, &
diffusionum periculis inter Electores ip-
sos, de quorum numero (ut ex Bohemiæ)
esse dignoscimur, ratione duplici, tam ex
Imperio, quam electionis jure quo fungi-
mur, occurrere teneamur; infra scriptas le-
ges ad unitatem inter Electores fovendam,
& electionem unanimem inducendam, ac
detestandæ divisioni prædictæ, varijsque
periculis ex ea sequentibus aditum præ-
cludendæ.

du
rin
Prin
Secu
tum
Civi
Maj
infig
tion
nicu
fanc
S
refin
non
nost
sun

D
certa
pote
que
fus
perat
cipes
juxta
nem
Prin

cludendum in solemnī curia nostra Nurnbergensi, assidentibus nobis omnibus Principibus, Electoribus Ecclesiasticis, & secularibus, ac aliorum Principum, Comitum, Baronum, Procerum, Nobilium, & Civitatum multitudine numerosa in solio Majestatis Cæsareæ Imperialibus insulis, insignijs, & diademate, decorati deliberatione prævia, de Imperiali potestatis plenitudine edidimus, statuimus, & duximus sanciendas, &c.

Sub Anno Domini Millesimo, Trecentesimo, Quinquagesimo sexto, indictione nona, quarto Idus Ianuarij, regnorum nostrorum anno decimo, Imperij verò secundo.

C A P. I. *ad d. 13. de salvo condicta
Electorum aut coronæ nuncijs
præstando agit.*

QVALIS ESSE DEBEAT *præstando agit.*
conductus Electorum *ad d. 13. ad d. 14. quando
et per quem Electores
cui obsequent ad Electionem
novi Imperatoris.*
quibus.

DEcernimus, & præsentī edicto Imperiali perpetuò valituro sancimus, ex certa scientia, & de Imperiali plenitudine potestatis, ut quotiescūque, & quantocumque futuris temporibus necessitas, sive casus electionis Regis Romanorum in Imperatorem promovendi emerferit, & Principes Electores ad electionem huiusmodi juxta antiquam laudabilem consuetudinem habuerint, proficisci; unusquisque Princeps Elector, si & quando super hoc

fuerit requisitus, quoslibet Principes Electores suos, vel ipsorum nuncios, quos ad electionem ipsam transmiserint, per terras, territoria, & loca sua, & etiam ultra, sicut longius poterit, conducere teneatur, & eis absque dolo prestare conductum versus civitatem, in qua talis electio fuerit celebranda, & ab illa etiam redeundo; sub poena perjurij ac perditionis (pro & illa duntaxat vice) suae vocis, quam in electione huiusmodi fuerat habiturus: quas quidem poenas eos, vel eum, qui in prestando memoratum conductum, rebelles seu rebellem, negligentes, seu negligentem sepebuerint, eo ipso decernimus incidisse.

Statuimus in super, & mandamus vniuersis alijs principibus feuda, à Sacro imperio Romanorum tenentibus, quocumque nomine censeantur, nec non Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Nobilibus & Ignobilibus, Civibus & communitatibus castrorum, civitatum & locorum Sacri Imperij uniuersis, ut eodem tempore, dum videlicet Regis Romanorum in Imperatorem promovendi electio celebranda occurrerit, vnumquemque Principem Electorem ab ipsis, vel eorum aliquo conductum huiusmodi postulantem, vel ejusdem nuncios, quos ad electionem ipsam direxerit, ut praefertur per territoria sua, & alias quantum possunt remotius absque dolo, mo-

lo, modo procedenti conducant; si qui ve-
 rō huic nostræ constitutioni cōtraire præ-
 sumperint, subscriptas ipso facto pœnas
 incurrant: Omnes quidem Principes &
 Comites, Barones, Nobiles, milites, Cli-
 entes, ac universi Nobiles contrarium fa-
 cientes, reatum perjurij, & privationem
 omnium feudorum, quæ à Sacro Romano
 Imperio, & quibuscunque alijs obtinent,
 & etiam omnium possessionum suarum
 à quocunque habitarum, incurrant; Om-
 nes quoq; cives, & communitates contra
 præmissa facere præsumentes, similiter sint
 perjuri; & nihilominus universis suis ju-ri-
 bus, libertatibus, privilegijs, & gratijs, a sa-
 cro obtentis Imperio, sint omnino priva-
 ti, & cum personis, & bonis suis omnibus
 bannum & proscriptionem Imperialiam
 incurrant, & eisdem ipso facto ex nunc,
 prout ex tunc, omni jure privamus; dein-
 cept, cuiuslibet hominum auctoritate pro-
 pria, & sine iudicio, seu invocatione Ma-
 gistratus cuiuslibet, impunè licebit eos in-
 vadere, nullamque pœnam propter hoc in-
 vadens, ipsos debebit ab Imperio, seu quo-
 vis alio formidare, præsertim cum contra
 Remp. ac Sacri Imperij statum ac dignita-
 tem, ac etiam contra honorem proprium,
 & salutem tantæ rei temerarij neglectores,
 tanquam rebelles inobedientes, & perfidi
 infideliter, & perversè agere convincantur.

*descriptio
Banni.*

decernentes insuper . & mandantes , ut omnium civitatum cives , & communia jam dictis Principibus Electoribus , & eorum cuilibet hoc poscenti , eorumq; nuncijs victualia in communi pretio , atq; cusu pro suis , seu nunciorum prædictorum , hominumque suorum necessitatibus , dum ad prædictam civitatem causa celebranda electionis prædictæ accesserint , & etiam dum accesserint ab eadem vendere seu vendi facere teneantur , nullam in præmissis fraudem quomodolibet adhibendo , alioquin contrarium facientes , pœnas illas volumus ipso facto incurrere , quas in præcedentibus contra cives & communitates duximus promulgandas :

Quisquis insuper ex Principibus , Comitibus , Baronibus , Militibus , Clientibus , Nobilibus seu Ignobilibus , Civibus seu Communitatibus civitatum , Principi Electori , ad electionem de Rege Romanorum celebrandam eunti , vel ab ipsa denuò redeunti , hostiles custodias tendere , seu insidias parare præsumpsit , aut ipsos , vel eorum aliquem in sua , vel suorum personis , aut rebus invadere vel turbare , seu ipsorum , vel alicujus eorum nuncios antedictos , sive conductum petierint , sive etiam non duxerint exigendum , hunc unà cum universis malitiæ suæ complicibus , ipso facto supradictas pœnas decrevimus incurrisse .

currisse, ita videlicet, quod quævis persona
pœnam incidat, siue pœnas quas juxta præ-
missa pro qualitate personarum duximus
infigendas.

3. Si vero aliquis Princeps Elector, cum
aliquo suo coelectore inimicitias gereret,
& inter eos quæcunque contentio, contro-
versia seu dissensio verteretur, ijs nequa-
quam obstantibus, alter alterum, vel alte-
rius nuncios ad electionem hujusmodi de-
stinandos præmissis modo conducere fit
astrictus sub pœna perjurijs, ac perditio-
nis (ea vice duntaxat) suæ vocis in electio-
ne ut superius est expressum.

4. Si qui vero alij Principes, Comites, Ba-
rones, Milites, Clientes, Nobiles ac Igno-
biles, cives vel communia civitatum, cum
aliquo Principe Electore, vel pluribus ex
eisdem adversam gererent voluntatem,
seu quavis discordia inter ipsos ad invicem,
vel guerra, siue dissensio verteretur, nihil-
ominus omni contradictione, & dolo ces-
santibus, Principi Electori, vel Principibus,
seu ejas, vel ipsorum nuncijs ad electio-
nem hujusmodi destinandis, & redeunti-
bus ab eadem talem debeant præstare con-
ductum, prout singuli pœnas jam dictas,
per nos videlicet in se latas, voluerint evi-
tare, quas eos qui secus fecerint, incurrisse
decernimus eo ipso.

5. Ad præmissorum autem omnium fir-

70 AUREA BULLA

mitatem & certitudinem ampliorem jubemus & volumus, ut universi Principes Electores, & cæteri principes, nec non Comes, Barones, Nobiles, civitates, seu ipsarum communitates, & præmissa omnia litteris & juramentis suis firmare, & ad eam bona fide, ac sine dolo implenda efficaciter se debeant obligare; quicumque vero litteras hujusmodi dare renuerit, pœnas illas ipso facto incidat, quas pro personarum conditione, per præmissa singulis diximus infligendas.

6. Si quis autem Princeps Elector alius, vel Princeps cujuscunque conditionis, aut status feudum vel feuda, à Sacro tenens Imperio, aut Comes, Baro, vel Nobilis, seu successores talium vel hæredes, supra & infra, scriptas Imperiales nostras constitutiones & leges adimplere noluerint, aut eis contraire præsumpserint, siquidem talis Princeps, Electo extiterit, ex tunc cæteri sui coelectores à suo ipsum deinceps excludant consortio, ipseque voce electionis, & aliorum Principum Electorum loco & dignitate careat, atque jure, nec investiatum de feudis, quæ à Sacro Imperio nifus fuerit obtinere; alius vero Princeps, aut vir nobilis (vt præfertur) in has nostras leges committens, similiter non investiatum de feudis, quæ à Sacro Imperio, vel alias obtinet à quocunque, & nihilo-

minus

minus omnes præmissas pœnas suam concernentes personam incidat eo ipso.

7. Quamvis autem universos Principes, Comites, Barones, Nobiles, Milites, Clientes, Civitates quoque & Communitates illarum ad præstandum cuilibet Principi Electori, vel ejus nuncijs præfatum conductum (vt prædicitur) indistincte volumus, & decernimus obligari; nihilominus eorum cuilibet singulares conductus & conductores, pro regionum & locorum adjacentia, cuilibet magis aptos duximus designandos, ut statim per sequentia plenius apparebit.

8. Primo namque Regem Bohemiæ, Sacri Imperij Archipincernam, conducent Archiepiscopus Moguntinus, Bambergensis, & Herbipolensis Episcopi; Burggravij Nurenbergenses, item illi de Hoenloe, & Wertheym, de Brunech, & de Hanau item civitates Nurnburg, Rotenburg, & Windsheym.

9. Deinde Archiepiscopum Coloniensem, Sacri Imperij per Italiam Archicancellarium, conducent & conducere tenebuntur Moguntinensis, & Treverensis Archiepiscopi; Comes Palatinus Rheni, Landgravius Hassiæ; item de Katzenellenbogen, de Nassavv, de Dietz, Comites; item de Isenburg, de Westerburg, de Runckel, de Limpurg & Falckensteyn; item

372 AUREA BULLA

civitates Wetzlar, Geylhausen & Fridberg.
 ¶ Item Archiepiscopatum Treverensem,
 Sacri Imperij per Galliam, & regnum Arc-
 latense Archicancellarium, conducent
 Archiepiscopus Moguntinensis, Comes,
 Palatinus Rheni, item de Spanheym, &
 Feldentz, Comites; item Rugraven, Wil-
 degraven, de Nassau, de Isenburg, &
 Westerburg, de Runckel, de Limburg,
 & Dierz, de Katzenellenbogen, de Epen-
 steyn, de Falckensteyn, item civitas Mo-
 guntinensis.

¶ Deinde Comitem Palatini Rheni, Sa-
 cri Imperij Archidapiferum, conducere
 debet Archiepiscopus Moguntinensis.

Ducum vero Saxoniz, Sacri Imperij
 Archimarescicum, tenebitur conducere
 Rex Bohemiz, Moguntinensis, & Magde-
 burgenfis Archiepiscopi; item Bambur-
 genfis, & Herbipolenfis Episcopi; Marchio
 Misnenfis Landgravius Hassiz, item Ful-
 denfis, & Hersfeldensis Abbates; Burg-
 gravij Nurenbergenses, item illi de Hohē-
 loch, de Wertheym, de Braneck, de
 Hanau, de Falckensteyn, item civitates
 Erfordia, Mülhausen, Nurenberg, Roten-
 burg, & Windesheym.

¶ Et hi omnes proxime nominati, Mar-
 chionem Brandenburgensem, Sacri Impe-
 rij Archicamerarium, similiter conducere
 tenebuntur.

Volu-

13 Volumus autem & expresse statuimus, ut unusquisque Princeps Elector, qui talem voluerit habere conductum, his à quibus ipsum postulare decreverit, hoc ipsum adeo tempestive, viamque qua fuerit transfurus, insinuet, & talem conductum exposcat, ut illi, qui ad eundem hujusmodi impendendum deputati, & qui fuerint requisiti, ad hoc oportune se valeant, & commode preparare.

14 Præmissas verò constitutiones, circa materiam conductus editas, ita sane debere intelligi declaramus, ut unusquisque superior nominatus, vel forsitan non expressis, à quo in casu præmissis conductum requiri conigerit, ad præstandum ipsum per suas duntaxat terras & territoria, ac etiam ultra, quanto potest remotius, absque dolo, sub pœnis contentis superius, est astrictus.

15 Præterea statuimus & ordinamus, ut Archiepiscopus Moguntinensis qui fuerit pro tempore, singulis Principibus Coelectoribus suis Ecclesiasticis, & Secularibus, electionem eandem per suos nuncios patentibus debeat litteris intimare, in quibus quidem litteris talis dies & terminus exprimatur, infra quem eadem litteræ ad singulos eosdem Principes verisimiliter possint pervenire.

16 Hujusmodi verò litteræ continebant,

ut à die in literis ipsiſ expressa, infra tres menses continuos, omnes & singuli Principes Electores, Franckfort super Mogatum constituti esse debeant, vel suos Legales ad eundem terminum, atque locum nuncios destinare, cum plena & omnimoda potestate, suisque parentibus literis, majori cujuslibet sigillo eorum signatis, ad eligendum Romanorum Regem in Cæsarem promovendum.

17 Qualiter autem, & sub qua forma tales litteræ confici debeant, & quæ in eis solemnitas debeat immutabiliter observari, & in qua forma & modo Principes Electores nuncios suos ad electionem hujusmodi destinandos, ad potestatem, mandatum, seu procuratoria ordinare debuerint, ad finem præsentis libri scriptum invenitur clarius, & expressum; & eandem formam illic traditam, mandamus, & de Imperiali potestatis plenitudine usquequaque decernimus observari.

18 Cum autem ad hoc perventum fuerit, quod de Imperatoris, vel Regis Romanorum obitu in dicecesi Moguntinensi contingerit, extunc infra unum mensem à die noticiæ obitus hujusmodi continue numerandum, singulis Principibus Electoribus obitum ipsum & intimationem, de quibus præmittitur per Archiepiscopum Moguntinensem jubemus, & decernimus, suis

fuis patentibus literis declarari; quod si idem Archiepiscopus in executione, & intimatione huiusmodi negligens, aut remissus fortasse existeret, extunc ijdem Principes modo proprio etiam non vocati pro fidei suæ virtute (qua sacrum prosequi tenentur Imperium) post hæc infra tres menses sicut in constitutione supra proxime posita continetur, in civitate Franckfort sæpe dicta conveniant, electuri Regem Romanorum in Cæsarem promovendum.

19 Debet autem unusquisque Princeps Elector, vel sui nunciij prædictam civitatem Franckfort cum ducentis equitibus tantummodo præfatæ electionis tempore introire, in quorum numero quinquaginta tantum armatos, vel pauciores introducere secum poterit, sed non plures.

20 Princeps verò Elector, ad Electionem huiusmodi vocatus & requisitus, & ad ipsam non veniens, vel Legales nuncios cum literis patentibus, sigillo suo majori sigillatis, plenamque & liberam, ac omnimodam potestatem continentibus, ad eligendum Romanorum Regem, futurum Imperatorem non dirigens, aut veniens, aut huiusmodi nuncios fortasse transmittens, si postea Princeps ipse, aut prædicti nunciij, à prædicto electionis loco recederent, Rege Romanorum futuro Cæsare non electo,

sto, nec ad præmissa procuratore legitime substituto, solemner & relicta electionis voce, seu jure quod in eadem electione habuit, & tali modo deseruit, careat ea vice.

Et Injurgimus autem civibus de Franckfort & mandamus, vt ipsi universos Principes Electores in genere, & quemlibet eorum in specie, ab invasione alterius, si quid inter eos ad veritatis emergeret, & etiam ab omni homine, cum omnibus eorum hominibus, quos ipsi, & eorum quilibet in præfatis ducentorum suorum equorum numero, ad præfatam duxerint civitatem, in virtute juramenti, quod super hoc ipsos ad sancta præstare statuimus Evangelia, fidei studio & solerti diligentia protegant, & defendant; alioquin perjurij reatum incurrant, & nihilominus omnia jura sua, libertates, privilegia, gratias & indulta, quæ à sacro obtinere noscuntur Imperio, omnino amittant; bannum quoque Imperiale eum personis, & bonis suis omnibus incidant eo ipso; & liceat ex tunc omni homini auctoritate propria, ac sine judicio cives eosdem, quos eo casu ex nunc, prout ex tunc omni jure privamus, tanquam proditores infideles, & rebelles Imperij impune invadere, ita quod invadentes hujusmodi poenam, quamcunq; à Sacro Imperio, vel quovis alio nequaquam debeant formidare.

Cives

Cives insuper antedicti de Franckfort, per omne tempus illud, quo super electione sepe dicta tractari, & agi contigerit, neminem præfatam civitatem cujuscunque dignitatis, conditionis, vel status extiterit, intromittant; vel intrare quovis modo permittant; Principibus Electoribus, vel eorum nuncijs, & Procuratoribus antedictis duntaxat exceptis, quorum quilibet cum ducentis equis debeat (vt prædicatur) intromitti.

Si vero post ipsorum Principum Electorum introitum, seu in ipsorum præsentia, in præfata civitate aliquem reperiri contigerit, illius exitum cives ipsi debebunt absque mora, & cum effectu protinus ordinare, sub omnibus pœnis contra ipsos superius promulgatis, & etiam in virtute juramenti, quod cives ipsi de Franckfort super eo virtute præsentis constitutionis præstare debebunt ad sancta Dei Evangelia, vt in præcedentibus est expressum.

CAP. II.

DE ELECTIONE ROMANI

Regis.

Postquam autem sepe dicti Electores seu nuncij, civitatem Franckfort ingressi fuerint, statim subsequenti diluculo in Ecclesia Sancti Bartholomæi Apostoli, ibi demum electionem

*In templo Bartholo-
mæi
1. Nihil can-
tatur ad Sp. S.
2. Nomen
tum prædica-
tum ab electo,
ibi
3. Ad
dem electionem
perdunt. 4. Ele-
ctus omnia jura
privilegia etc. qsi
mat.*

*Macobserua
tum sicut tot
3516 non cum
Fran sigl.
Galliarum Reg*

dem in omnium ipsorum praesentia Missam de sancto Spiritu faciant decantari, ad finem, ut ipse sanctus Spiritus corda ipsorum illustret, & eorum sensibus lumen suae virtutis infundat, quatenus ipsi suo suffulti praesidio, hominem istum bonum, & utilem eligere valeant in Regem Romanorum, futurum Caesarem, ac pro salute populi Christiani expedientem.

1. Peracta quoque Missa huiusmodi, omnes illi Electores, seu nuncij accedent ad altare, in quo Missa eadem extitit celebrata, ubi Principes Electores Ecclesiastici coram Evangelio Beati Joannis: In principio erat verbum, quod illicante ipsos poni debet, manus suas pectori cum reverentia superponant: Seculares vero Principes Electores, dictum Evangelium corporaliter manibus suis tangant; qui omnes cum tota sua familia tunc ibi debent inermes assistere: Archiepiscopus Moguntinensis formam juramenti eis dabit, & una cum ipsis & ipsi, vel absentium nuncij una cum eo juramentum praestabunt, vulgari-ter in hunc modum.

2. Ego M. Archiepiscopus Moguntinensis, Sacri Imperij per Germaniam Archicancellarius, ac Princeps Elector, juro ad haec sancta Dei Evangelia hic praesentialiter coram me posita, quod ego per fidem, qua ego Deo, & Sacro Romano Imperio sum
astri-

aftrictus, fecundum omnem discretionem & intellectum meum, cum Dei ad jutorio eligere volo temporale caput populo Christiano, id est, Regem Romanorum in Casarem promovendum, qui ad hoc existat idoneus, in quantum discretio, & sensus mei me dirigunt, & secundum fidem prædictâ, vocemque meam, & votum, seu electionem præfatam, dabo absque omni pacto, stipendio, pretio, seu promisso, vel quocunq; modo talia valeant appellari, sic me Deus adjuvet, & omnes sancti.

3 Præstito denique per electores seu nuncios in forma, & modo prædictis hujusmodi juramento, ad electionem procedant, nec à modo de jam dicta civitate Franckfort separentur, nisi prius major pars ipsorum temporale caput mundo elegerit, seu populo Christiano Regem videlicet Romanorum in Casarem promovendum.

4 Quod si facere distulerint infra triginta dies, à die præstiti juramenti præfati continue numerandos, ex tunc transactis eisdem triginta diebus à modo panem manducent & aquam, & nullatenus civitatem exeant antedictam, nisi prius per ipsos, vel majorem partem ipsorum, rector seu temporale caput fidelium electum fuerit ut præfertur.

5 Postquam autem in eodem loco ipsi,

vel pars eorum major numero elegeris, talis electio perinde haberi & reputari debet, ac si forte ab ipsis omnibus nemine discrepante concorditer celebrata.

6. Sique per tempus aliquod morari, abesse, & tardare contingeret aliquem de Electoribus, seu nuncijs antedictis, dum tamen veniret antequam prædicta esset electio celebrata, hunc ad electionem, istam, in eo statu admitti debere decernimus, in quo ipsa adventus sui tempore consistebat.

7. Et quia de antiqua, approbata, & laudabili consuetudine, tam inconvulsa, quam immutabiliter semper extitit hæcenus observatum, ideoque & nos constituimus, & de electione Imperiali decernimus plenitudine potestatis, quod is qui modo præmissis in regem Romanorum electus fuerit, peracta statim electione hujusmodi, priusquam in aliquibus causis alijs, sive negotijs virtute Sacri Imperij administrat, universis & singulis Principibus Electoribus Ecclesiasticis, & Secularibus, qui propinquiora Sacri Imperii membra esse noscuntur, omnia ipsorum privilegia, litteras, jura, libertates, cõcessiones, antiquas consuetudines, & etiam dignitates, & quicquid ipsi ab Imperio usque in diem electionis suæ obtinuerunt & possederunt, absque dilatione & contradictione confirmare & appro-

*Capitulatio
nis decerni
tio.*

CAROLI IV. IMPER. 767

approbare debeat, per suas literas & sigilla; ipsiq; præmissa omnia innovare, postquam Imperialibus infulis fuerit coronatus.

8. Confirmationem autem hujusmodi, electus ipse cuilibet Principi Electori in specie, primo, suo regali nomine faciet, & deinde sub Imperiali titulo innovabit; & in his ipsos Principes omnes in genere, & quemlibet eorum in specie nullatenus impedire, sed potius absque dolo gratiosè ^{generosè} tenebitur promoverè.

9. In casu denique quo tres Principes Electores, præsentès seu absentium nuncios, quartum ex se, seu eorum consortio, videlicet, Principem Electorem præsentem, vel absentem in Regem Romanorum elegerint, vocem illius electi, si præsens ad fuerit, aut nunciorum ipsius, si eum abesse contigerit, plenum vigorem habere, & eligentium augere numerum, partemque majorem decernimus constituere ad instar cæterorum Principum Electorum.

DE SESSIONE TREVI-
virensis Colonienfis & Moguntini
Archiepiscoporum.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Tri-
nitatis feliciter, Amen.

Carolus Quartus, divina favente clementia
Romanorum Imperator, semper Augustus &
Bohemia Rex, ad perpetuam rei memoriam.

Trevirensis in linea Diemtrali

verum impe-
ratoris locum
est facere

Negotia in
Trevir
itorio et
cellariatu

Imp:

Colpn. ad
astram in
suis atheni-
teritoris
cancellari-
atu ad de-
traon Mogun-
tiaq. de
Arax.

ECOR, & gloria Sacrosancti
Romani Imperij, & honor
Cæsareus, & Republicæ gra-
ta compendia venerabilium &
illustrium Principum Electorum concor-
di voluntate foventur, qui velut colum-
nz proceres sacrum adificium circum-
spectæ prudentiæ solerti pietate susten-
tant, quorum præsidio dextra Imperia-
tis potentia roboratur, & quando mu-
tui favoris ampliori benignitate stringun-
tur, tanto uberioris pacis, & tranquillita-
tis commoda feliciter profluunt populo
Christiano; ut igitur inter venerabiles Mo-
guntinensem, Coloniensem, necnon Tre-
virensensem Archiepiscopos, Sacri Imperij
Principes Electores, omnium litium, & sus-
picionum mala, quem & qui de priorita-
te, seu

te, seu dignitate sessionum suarum in curijs Imperialibus, & Regalibus suboriri valerent in posterum, perpetuis in antea temporibus amputentur, & ipsi in cordis & animorum quæta conditione manentes, & de oportunitatibus Sacri Imperij concordii favore, & virtuosæ dilectionis studio convenientius meditari valeant, pro consolatione populi Christiani habita deliberatione cum omnibus Principibus Electoribus, tam Ecclesiasticis, quam Secularibus, & de ipsorum consilio decernimus, & de Imperiali potestatis plenitudine hæc edictali legi perpetuo vultura sancimus, quod supradicti venerabiles Archiepiscopi, Treverensis videlicet, ex opposito & lineari directione ver^o Imperatoris faciem; Moguntinensis vero in suis diocesi & provincia, & extra provinciam suam in toto Archicancellariatu suo Germanico, provincia Colonien^{si} duntaxat excepta; & demum Colonien^{sis} in suis diocesi & provincia, & extra provinciam suam in tota Italia & Gallia, in dextero latere Romanorum Cæsaris sedere possint, valeant, & debeant, in omnibus publicis actibus Imperialibus, puta, iudicijs, collationibus feudorū, & in refectionibus mensarū, ac etiam in concilijs, & in omnibus alijs agendis, propter quæ contingit seu contingeret eos pro honore, seu utilitate Imperiali tractandis;

Trier
Mogunt
Sollay

mutuo convenire; & hanc modum sessionis sub omni eo ordine, sicut expressatur Superius, ad prædictorum Colonienfis, Treverensis, & Moguntinensis Archiepiscoporum successores, perpetuo extendi volumus, ut nullo unquam tempore super his quævis dubietas generetur.

CAP. IV.

DE PRINCIPIBUS ELECTO-

ribus in communi.

Rex de emil. post Maxima
nia a dextro latere
sequitur Comes Palat. Rheni.

A. Vindob. A. Mogunt. alt. Colon. Rhen. Saxon. post. March. Duce.
STatuimus in super, ut quotiescunq; Imperialem curiam ex nunc in antea celebrari contigerit, in qualibet sessione, videbitur, tam in consilio, quam in curia, quam in mensa, & locis alijs quibuscunque, ubi Imperatorem, vel Regem Romanorum cum Principibus Electoribus sedere contigerit, a dextero latere Imperatoris vel Regis Romanorum immediate post Archiepiscopum Moguntinensem, vel Coloniensem, illum videlicet quem tunc temporis pro qualitate locorum, & varietate provinciarum juxta privilegij sui tenorem dicto lateri dextro Imperatoris affidere contigerit. Rex Bohemæ (cum sit Princeps coronatus & unctus) primum; & post eum continuo Comes Palatinus Rheni, secundum sedendi locum debet obtinere, ad sinistram vero partem immediate post illum,

Mogunt. ov. cat. electores. collige. Rheni. & Palat. Saxon. & March. Duce. gant. Præsent. a. qua. la. an. des. mar. ing. ac. pont. it. Pol. em. Bobens. Civ. b. m. Pal. Sazo.

illum, quem ex prædictis Archiepiscopis in latere sinistro sedere contigerit, primatum locum dux Saxoniz, & post eum Marchio Brandeburgensis alterum obtinebit.

1. Cæterum, quotiens & quando deinceps Sacrum vacare contingeret Imperium, ex tunc Moguntinensis Archiepiscopus potestatem habebit (sicut potestatem habuisse dignoscitur ab antiquo) cæteros Principes ante dictos, suos in dicta electione confortes, literatorie convocandi.

2. Quibus omnibus, seu his qui potuerint, & voluerint interesse, in electionis terminis invicem congregatis, dictus Archiepiscopus Moguntinensis, & non alter eorundem electorum suorum vota singulariter habebit inquirere, ordine subsequenti.

3. Primo quidem interrogabit à Treverensi Archiepiscopo, cui primam vocem competere declaramus, sicut invenimus hæctenus competisse; secundo, à Coloniensi Archiepiscopo, cui competit dignitas, nec non officium Romanorum Regi primum diadema regium imponendi; tertio, à Rege Bohemiz, qui inter Electores Laicos ex Regiz dignitatis fastigio jure, & merito obtinebit primatum; quarto, à Comite Palatino Rheni; quinto, à Duce Saxoniz; sexto, à Marchione Brandeburgensi; horum omnium vota præmissio jam ordine dictus Archiepiscopus Moguntinen-

is

his perquiret, quo facto, dicti Principes sui
confortes ipsum vice versa requirunt, ut &
ipse intentionem suam exprimat, & ipsis
aperiat votum suum.

Præterea, in celebratione Imperialis cu-
riæ, Marchio Brandeburgensis aquam la-
vandis Imperatoris, vel Regis Romanor-
um manibus ministrabit; primum verò
potum Rex Bohemiæ, quem tamen sub
regali corona juxta privilegiorum regni
sui continentiam, nisi libera voluntate
voluerit, non tenebitur ministrare, Comes
etiam Palatinus Rheni cibum afferre tene-
bitur; Dux Saxonie Marschalcatus offi-
cium exercebit, ut solitum est fieri ab anti-
quo.

CAP. V.

DE IVRE COMITIS PALA- tini Rheni, & etiam Saxonie.

Ducis.

Quotiens insuper (vt præmittitur) Sa-
crum vacare continget Imperium, il-
lustris Comes Palatinus Rheni, Sacri Im-
perij Archidapifer, ad manus futuri Regis
Romanorum in partibus Rheni, & Sue-
viæ, & in jure Franeonio ratione principa-
tus, seu comitatus Palatini privilegio, esse
debet provisor ipfius imperij, eum pote-
state, judicia exercendi, & ad beneficia Ec-
clesiastica præsentandi, recolligendi redi-
tus.

tus & proventus, & investiendi de feudis, juramenta fidelitatis, vice & nomine Sacri Imperij recipiendi; quæ tamen per Regem Romanorum postea electum, suo tempore omnia innovari, & de novo sibi ipsa juramenta præstari debebunt; feudis Principum duntaxat exceptis, & illis que non Lehen vulgariter appellantur, quorum investituram, & collationem soli Imperatori, vel Regi Romanorum specialiter reservamus; ipse tamen Comes Palatinus omne genus alienationis, seu obligationis rerum Imperialium, hujusmodi provisionis tempore expresse sibi noverit interdictum.

*salubro
Boni*

Eodem jure provisionis, Illustrem Ducem Saxonie Sacri Imperij Archimarscalcum frui volumus, in illis locis, ubi Saxonica jura servantur, sub omnibus modis & conditionibus, sicut superius est expressum.

Et quamvis Imperator, sive Rex Romanorum super causis, pro quibus impetratus fuerit, habeat (sicut ex consuetudine introductum dicitur) coram Comite Palatino Rhene Sacri Imperij Archidapifero Electore Principe respondere, illud tamen judicium Comes ipse Palatinus non alibi præterquam in Imperiali curia, ubi Imperator, seu Romanorum Rex præsens extiterit, poterit exercere.

CAP. VI.

DE COMPARATIONE PRINCIPUM Electorum ad alios principes communes.

Decernimus ut in celebratione Imperialis curiæ quotiescunque illam deinceps perpetuo celebrari contigerit, anted. Sti Principes Electores Ecclesiastici, & Seculares, juxta præscriptum ordinem atque modum à dextris, & sinistris immutabiliter teneant loca sua, eisq; vel eorum alicui in quibuscunque actibus ad curiam ipsam spectantibus, eundo, sedendo, vel stando, nullus Princeps alius, cujuscunque status, dignitatis, præminentia, vel conditionis existat, ullatenus præferatur, eo signanter expresso, quod nominatim Rex Bohemiæ in celebratione curiarum hujusmodi in omnibus & singulis actibus antedictis quemcunque Regem alium, quacunq; etiam singulari dignitatis prærogativa fulgentem, quem quovis calu veni-
 re, vel adesse forte contingeret, immutabiliter antecessat.

CAP.

In nomine sanctæ & individuae Tri-
nitatis feliciter, Amen.

*Carolus Quartus divina favente clementia,
Romanorum Imperator, semper Augustus,
& Bohemia Rex, ad perpetuam rei memo-
riam.*

INTER sollicitudines illas in-
numeras quibus pro felici sta-
tu Sacri Imperij cui auctore
Domino feliciter præsidemus
cor nostrum quotidie fatigatur, ad hoc
præcipue meditatio nostra dirigitur, qua-
liter desiderata, & salubris semper unio in-
ter sacri imperij principes Electores jugi-
ter vigeat, & eorum corda in sinceræ cha-
ritatis concordia conserventur, quorū pro-
vidētia suo tempore orbi fluctuandi, tanto
celerius, tantoq; facilius subvenietur, quā-
tò inter eos nullus error surreplerit, & pu-
rior fuerit charitas custodita, obscuritate
succisa, & jure cujuslibet dilucide declara-
to, sane generaliter longe lateque est pu-
blicum, & quasi per totum orbem notoriū
& manifestum, Illustres, Regem Bohemiæ,
nec non Comitem Palatinum Rheni, Ducē
Saxonix, & Marchionē Brandeburgensem

virtute regni, & Principatuū suorum in electione Regis Romanorum in Cæsarem Promovendi cum cæteris Principibus Ecclesiasticis suis coelectoribus, jus, vocem, & locum habere, & una cum ipsis censeri, & esse veros & legitimos Sacri Imperij Principes Electores.

1. Ne inter eorundem Principum secularium Electorum filios super jure, voce, & potestate præfata futuris temporibus scandalorum, & dissensionum possit materia suscitari, & sic bonum commune periculosis dilationibus impediri futuris, auctore Deo cupientes periculis salubriter obviare.

2. Statuimus & Imperiali auctoritate præsentis lege perpetuis temporibus valitura decernimus, ut postquam iidem Principes Electores Seculares, & eorum quilibet esse desierint, jus, vox, & potestas electionis hujusmodi ad filium suum primogenitum, legitimum, laicum; illo verò non existente, ad ejusdem primogeniti primogenitum, similiter laicum, libere & sine contradictione cujuspiam devolvatur.

3. Si verò primogenitus huiusmodi absque heredibus masculis, legitimis, laicis, ab hac luce migraret, virtute præsentis Imperialis edicti, jus, vox, & potestas electionis prædictæ, ad seniore[m] fratrem laicum per veram paternam lineam descendentem, & deinceps ad illius primogenitum laicum devolvatur.

† Et talis successio in primogenitis, & heredibus Principum eorundem, in jure, voce, & potestate præmissis, perpetuis temporibus observetur.

§ Ea tamen conditione & modo, ut si Principem Electorem, seu ejus primogenitum, aut filium seniore laicum mori, & heredes masculos, & legitimos, laicos, defectum ætatis patientes, relinquere contingerit, tunc frater senior ejusdem primogeniti, tutor eorum, & administrator existat, donec senior ex eis legitimam ætatem attigerit, quam in Principe Electore xviii. annos completos censi volumus, & statuimus perpetuo haberi; quam dum attigerit, jus, vocem, & potestatem, & omnia ab ipsis dependentia, tutor ipse sibi totaliter cū officio teneatur protinus assignare.

¶ Si vero aliquem ex hujusmodi principibus eorum Imperio Sacro vacare contingeret, tunc Imperator, seu Rex Romanorum qui pro tempore fuerit, de ipso providere debet & poterit, tanquam de re ad se, & Imperium legitime devoluta.

§ Salvis tamen semper privilegijs, juribus, & consuetudinibus regni nostri Bohemiz super electione Regis in casu vacationis per regnicolas, qui jus habent eligendi Regem Bohemiz faciendi juxta continentiam eorundem privilegiorum & observatam consuetudinem diuturnam.

divis Romanorum Imperatoribus, five Regibus obtentorum, quibus ex hujusmodi sanctione Imperiali in nullo præjudicare volumus; imo, ipsa decernimus nunc & perpetuis futuris temporibus in omni suo tenore, & forma indubiam tenere roboris firmitatem.

C A P. VIII

DE REGIS BOHEMIÆ REGNI
colarum eius immunitate.

CVM per divos Romanorum Imperatores, & Reges prædecessores nostros, illustribus Bohemiæ Regibus & prædecessoribus nostris, nec non regno Bohemiæ, ejusdem regni coronæ, olim concessum sit in regno eodem, à tempore cujus contrarij hodie non existit memoria, consuetudine laudabili, inconvulse servata, diuturnitate temporum, & præscripta moribus utentium, sine contractionis, aut interruptionis obstaculo introductum, quòd nullus Princeps, Baro, Nobilis, Miles, Client, Civis, Burgensis, seu rusticus, nulla denique persona ejusdem regni, & pertinentiarum ejusdem ubicunque existentium, cujuscunque status, dignitatis præminentia, vel conditionis existat, ad cujuscunque actoris instantiam, extra regnum ipsum ad quodcunque tribunal, seu alterius, præterquam
Regis

fabjace

Regis Bohemiæ, & regalis curiæ suæ judicium citare poterint, sive trahi, nec vocari debeat perpetuis in antea temporibus, sive possit; ideo privilegium, consuetudinem, & indultum hujusmodi, auctoritate Imperiali, & de Imperiali potestatis plenitudine ex certa scientia innovantes, & etiam confirmantes, hac præsentis nostræ constitutione Imperiali perpetuis temporibus valitura statuimus, ut si contra privilegium consuetudinem, vel indultum præfatum quispiam prædictorum, puta, Princeps, Baro, Nobilis, Miles, Client, Civis, Burgensis, seu Rusticus, aut alia quæcunque persona præmissa, ad quodcunque tribunal extra regnum prædictum Bohemiæ, in quacunque causa, criminali, civili, vel mixta, seu super quocunque negotio citatus fuerit quocunque tempore, vel citatus comparere, vel in judicio respondere minime teneatur; & quod si adversus hujusmodi non comparentes, vel non comparentem, à quocunque Judice, cujuscunque auctoritatis existat, extra regnum ipsum Bohemiæ constituro, judicialiter procedi, processus fieri, seu sententias interlocutorias, vel definitivas, unam vel plures, in quibuscunque prænominatis causis sive negotijs quovis modo fieri, vel promulgari cõtingeret, auctoritate præmissa, de plenitudine insuper antedictæ imperatoris potestatis, citationes, præcepta, processus,

& sententias hujusmodi, nec non executiones, & omnia quæ ex eis, vel aliquo ipsorum quomodolibet sequi attentari possent, vel fieri, irritamus penitus & cassamus.

¶ Adijcientes expresse, & edicto Imperiali perpetuo valituro, eadem auctoritate, & de præmissæ potestatis plenitudine decernentes, ut quemadmodum in prædicto regno Bohemiæ, à tempore cujus contrarij non habetur memoria jugiter observatum extitit, ita nulli prorsus Principi, Baroni, Nobili, Militi, Clienti, Civi, Burgensi, seu Rustico, nulli demum personæ, seu incolæ regni Bohemiæ sæpe dicti, cujuscunque status, præminentia, dignitatis, vel conditionis existat, vel extiterit, à quibuscunque processibus, sententijs interlocutorijs, vel diffinitivis, sive præceptis Regis Bohemiæ, aut quorumlibet suorum judicium, nec non executionibus eorundem contra se in regali judicio, seu coram Regis regni, seu prædictorum Judicum tribunalibus factis, aut latis habitis, vel ferendis in antea, seu fiendis, liceat ad quodcunque aliud judicium appellare; provocationes quoque seu appellationes hujusmodi, si quas contra hoc interponi contigerit, eo ipso viribus non subsistant, & appellantes ipsi poenam perditionis causarum ipso facto tenoverint incurrisse.

CAP. IX.

DE AURI, ARGENTI, ET ALIARUM SPECIERUM MINERIS.

Præsenti constitutione in perpetuum
 valitura statuimus, & de certa scientia
 declaramus, quod successores nostri Bohemix
 Reges, nec non universi; & singuli Prin-
 cipes Electores Ecclesiastici, & Seculares,
 qui perpetuo fuerint, universas auri & ar-
 genti fodinas, atque mineras stanni, cupri,
 ferri, plumbi, & alterius cujuscunque ge-
 neris metalli, ac etiam salis, tam inventas
 quam inveniendas in posterum, quibuscunq;
 temporibus in regno prædicto, ac terris &
 pertinentijs eidem regno subjectis, nec
 non supradicti Principes in principatibus,
 terris dominijs, & pertinentijs suis, tenere
 juste possint & legitime possidere, cum
 omnibus juribus (nullo prorsus excepto)
 pro ut possunt, seu consueverunt talia pos-
 sideri; nec Judæos habere, rellonia, in præte-
 rito statuta & indulta percipere; quodque
 progenitores nostri (Reges Bohemix fer-
 me) ipsiq; Principes Electores, ac progeni-
 tores, & prædecessores eorum legitime
 poterunt, usque in præsens, sicut hoc anti-
 qua, laudabili, & approbata consuetudine,
 diuturnique ac longissimi temporis
 cursu præscripto noscitur
 observatum.

STatuimus præterea, ut Regi Bohemiarum
 Successori nostro, qui fuerit pro tempore,
 sicut constat ab antiquo Illustribus Bohemiarum
 Regibus nostris prædecessoribus licuisse,
 & in possessione pacifica, continuè ipsos
 fuisse juris subsequenti, videlicet, monetas
 auri, & argenti, in omni loco, & parte
 regni sui, & subjectarum sibi terrarum,
 & pertinentiarum omnium, ubi Rex ipse
 decreverit, sibiq; placuerit, cudi, face-
 re, & mandare sub omni modo, & forma,
 in regno ipso Bohemiarum, in his, ad hæc usq;
 tempora observatis; quodq; futuris perpetuo
 Bohemiarum Regibus hæc nostra Imperiali
 constitutione, & gratia perpetuo valituris,
 à quibuscunq; Principibus, Magnatibus,
 Comitibus, ac personis alijs quascunq;
 terras, castra, possessiones, prædia, sive bona,
 liceat emere, comparare, seu in donum, sive
 donationem, ex quacunque causa, aut obligare,
 recipere sub talium terrarum, castrorum,
 possessionum, prædiorum, seu bonorum
 conditione consueta, ut videlicet propria
 recipiantur, vel comparentur ut propria,
 libera velut libera, & ea quæ dependent
 in feudum, similiter emanent in feudum,
 seu comparata taliter teneantur; ita tamen,
 quod ipsi Reges Bohemiarum, de
 ijs

ijs quæ hoc modo comparaverint vel receperint, & Regno Bohemiæ duxerint applicanda, ad pristina & consuetæ jura, de talibus sacro explananda, & reddenda imperio sint astricti.

Presentem nihilominus constitutionem & gratiam virtute præsentis legis nostræ imperialis ad universos Principes Electores, tam Ecclesiasticos, quàm Seculares successores, & legitimos hæredes ipsorum plenè extendi volumus, sub omnibus modis, & conditionibus ut præfertur.

CAP. XI.

DE IMMUNITATE PRINCIPUM ELECTORUM.

Statuimus etiã ut nulli Comites, Barones, Nobiles, Feudales, Vasalli, Castrenses, Milites, Clientes, Cives, Burgenses, nullæque personæ Moguntinensi, Treverensi, & Colonienfi Ecclesijs subjecti vel subjectæ, cujuscunq; status, conditionis, vel dignitatis existant, ad cujuscunq; actoris instantiam extra territorium, & terminos, ac limites earundem Ecclesiarum, & pertinentiarum suarum ad quodcunq; aliud tribunal, seu cujuscunq; alterius, præterquam Archiepiscoporum Moguntinensis, Treverensis, & Colonienfis, & judicium suorum Judicum citari poterunt temporibus

ribus retroactis, vel trahi seu vocari debent, perpetuis in antea temporibus sive possint, sicut in præteritis invenimus temporibus observatum.

1. Quod si contra præsens edictum nostrum, prædictos Ecclesiarum Treverensis, Moguntinensis, seu Coloniensis subditos, vel eorum aliquem seu aliquos, ad cujuscunq; instantiam, seu ad cujuscunq; tribunal, pro quacunque causa, criminali, civili, vel mixta, seu quocunque negotio, extra territorium, limites, seu terminos dictarum Ecclesiarum, vel alicujus earum citari contingeret, comparere, vel respondere minime teneantur, & citatio, & processus, & sententiæ interlocutoriæ, vel diffinitivæ contra non venientes à talibus judicijs extraneis latae vel factæ, fiendæ vel ferendæ, nec non præcepta, & præmissorum executiones, & omnia quæ ex eis, vel aliquo eorum quomodolibet sequi, attentari possent, vel fieri, irrita decernimus eo ipso.

2. Adjicientes expresse, quod nulli Comiti, Baroni, Nobili, Feudali, Vasallo, Castrensi, Maliti, Clienti, Civi Rustico, nulli demum personæ Ecclesijs hujusmodi subjectæ, seu ejus incolæ, cujuscunq; status, dignitatis, vel conditionis existant, à processibus, sententijs interlocutorijs, & diffinitivis, sive præceptis Archiepiscoporum & Ecclesiarum hujusmodi, vel suorum officia.

ficiatorum temporalium, aut executionibus eorundem contra se in Archiepiscopali, seu officiatorum prædictorum iudicio factis aut latis habitis vel ferendis, in antea seu fiendis, ad quodcunque tribunal aliud liceat appellare, quamdiu in Archiepiscoporum prædictorum, & suorum iudicio querelantibus, non fuerit iustitia denegata, appellationes contra hoc factas non recipi statuimus, cassasque & irritas nunciamus.

3 In defectum verò iustitiæ, prædictis omnibus ad Imperialem duntaxat curiam & tribunal, seu iudicis immediate in Imperiali curia pro tempore præsentis audientiam; & etiam eo casu non ad quemvis alium iudicem, sive ordinatum, sive etiam delegatum, his quibus denegata fuerit iustitia, liceat appellare. Quicquid verò contra præmissa factum fuerit, sit irritum eo ipso.

4 Eandem constitutionem virtute præsentis legis nostræ Imperialis, ad illustrem Comitem Palatinum Rheni, Ducem Saxoniarum, & Marchionem Brandenburgensem Principes, Electores, seculares, sive laicos, successores, hæredes, & subditos eorum plenissime extendi volumus sub omnibus modis & conditionibus, ut præfertur.

DE CONGREGATIONE PRIN-
cipum Electorum.

In nomine sanctæ & individuæ Tri-
nitatis feliciter Amen.

*Carolus Quartus divina favente clementia,
Romanorum Imperator, semper Augustus,
& Bohemia Rex, ad perpetuam rei memo-
riam.*

INter illas multiplices Reipublicæ cu-
ras, quibus assidue mens nostra distrahi-
tur, multa consideratione necessarium
fore, prospexit nostra sublimitas, ut Sa-
cri Imperij principes Electores ad tractan-
dum de ipsius Imperij, orbisque salute fre-
quentius solito congregentur, qui solidæ
bases Imperij, & columnæ immobiles,
quemadmodum per longinquas ad invi-
cem terrarum consistant distantias, ita de
incumbentibus regionum sibi cognitarum
defectibus referre simul & conferre nove-
runt, sanisque providentiæ suæ consilijs
non ignorant accommodatis talium re-
formationibus operam salubriter dare.

Hinc est, quod in solemni curia nostra
in Nurenberg, cum venerabilibus Eccle-
siasticis, & illustribus secularibus Princi-
pibus Electoribus, & multis alijs Princi-
pibus Electoribus, & multis alijs Princi-
bus

bus & proceribus per nostram celsitudinem celebrata, habita cum eisdem Principibus Electoribus deliberatione, & de ipsorum consilio, pro bono & salute communi, cum dictis Principibus Electoribus tam Ecclesiasticis, quam Secularibus duximus ordinandum, quod iidem Principes Electores de cætero per singulos annos semel, transactis a festo Resurrectionis dominicae quatuor septimanis continue numerandis, in aliqua civitatum Sacri Imperij personaliter congregentur, & ad idem tempus proxime affuturum, seu anno præsentis colloquium seu curia, & congregatio huiusmodi in civitate nostra Imperiali Mentensi, per nos, & eosdem Principes celebretur, ac tunc, & deinceps, die quolibet congregationis huiusmodi locus per nos quo sequenti anno conveniant, ipsorum consilio statuatur, hæc nostra ordinatione, ad nostrum, & ipsorum duntaxat beneplacitum duratura, qua durante, ipsos sub nostro Imperiali conductu recipimus, ad dictam curiam accedendo, stando, ac etiam recedendo.

Præterea, ne tractatus communis salutis, & pacis, per tractum, & moram solatij, seu excessivam frequentiam convivij retardetur, ut aliquando fieri est consuetum, concordi voluntate duximus ordinandum, ut deinceps curia seu congregatione præfata

N.
Eullerger
al. Säger

fata durante, generales omnium Principum celebrare alicui non liceat inuitatas, particulares vero quæ agendorum expeditionem non impediunt, cum moderamine sint permiffa,

CAP. XIII.

DE REVOCATIONE

Privilegiorum.

PRæterea statuimus & hoc Imperiali perpetuo sancimus edicto, quod uniuersa privilegia, & litteræ quibuscunque personis, cujuscunque status, præeminentiæ, vel dignitatis existant, seu civitatum, oppidorum, & quorumlibet locorum uniuersitatibus super quibuscunque juribus, gratijs, immunitatibus, consuetudinibus, seu rebus alijs, etiam proprio motu, seu alias à nobis vel recolendæ memoriæ, diuis Romanorum Imperatoribus, & Regibus, prædecessoribus nostris, sub quibuscunque verborum tenoribus concessa & concessæ, seu à nobis vel successoribus nostris Romanorum Imperatoribus & Regibus, futuris temporibus concedenda, seu etiam concedendæ, non debeant aut possint libertatibus, jurisdictionibus, juribus, & honoribus, seu dominijs Principum Electorum Sacri Imperij Ecclesiasticorum, & Secularium, aut alicujus ipsorū in aliquo penitus derogare;

gare;

gare; etiam si in talibus privilegijs & litteris quarumlibet personarum cujuscunque præminentia, dignitatis, aut status extiterint, ut præfertur, seu universitatum hujusmodi expresse cautum sit, vel fuerit in futurum, quod revocabilia, seu revocabiles esse non debeant, nisi de ipsis, & toto in eis comprehenso tenore in tali revocatione fieret de verbo ad verbum, seriatim mentio specialis, hujusmodi namque privilegia & litteras, si & in quantum libertatibus, jurisdictionibus, juribus & honoribus, seu dominijs, quæ superius exprimentur dictorum Principum Electorum, aut alicujus ipsorum derogare, vel obviare censetur in aliquo, quo ad hoc revocamus ex certa scientia & cassamus, revocataque & revocatas intelligi, reputari, & haberi decernimus de plenitudine imperatoris potestatis.

CAP. XIV.

DE HIS QUIBUS UT INDIGNIS
auferuntur bona feudalia.

IN plerisque partibus vasalli, & feudatarii dominorum feuda, seu beneficia, quæ à dominis in ipsis obtinent, intempestive, verbaliter, & in fraude renunciant, seu resignant eadem, & facta renunciatione hujusmodi, dominos ipsos malitiose diffidant, suasq; inimicitias eis denunciant, da-

Q

mna ipsis subsequenter gravia inferendo, & beneficia, seu feuda sic relicta prætextu guerræ seu inimicitiarum iterum invadunt, & occupant, & detinent occupata; ea propter præsentis constitutione in perpetuum valitura sancimus, quod talis resignatio, seu renunciatio haberi debeat pro non facta, nisi libere & realiter facta fuerit per eodem, ita quod possessio beneficiorum, & feudorum huiusmodi dominis ipsis corporaliter & realiter assignetur, in tantum quod nullo unquam tempore diffidentes ipsi in bonis, feudis, seu beneficijs resignatis, dominos ipsos perturbent per se, aut alios, aut molestant, nec ad hoc, consilium præstent, auxilium, vel favorem; contrarium faciens, seu dominos suos in beneficijs & feudis resignatis, vel non resignatis invadens quomodolibet, perturbans, vel damna ipsis inferens, seu consilium, auxilium, præstans talia facientibus, vel favorem, feuda & beneficia huiusmodi, eo ipso amittat, infamis existat, & banno Imperiali subjiciat, & nullus ad feuda, vel beneficia huiusmodi pateat ei, de cætero quocunque tempore aditus, vel regressus, nec de novo concedi sibi valeant ullo modo, & facta eis contra hoc illorum concessio, seu investitura sequuta, viribus non subsistat; postremo omnes pœnas prædictas illos vel illum, qui prædicta resignatione non facta,

contra

contra dominos suos fraudulenter agentes, vel agens, scienter eos invaserint, vel invaserit, diffidatione quacunque prævia vel omiffa, vigore præsentis sanctionis incurtere, decernimus ipfo facto.

CAP. XV.

DE CONSPIRATORIBVS.

DErestandas præterea, & facris legibus reprobatas conspirationes & conventiculas, seu colligationes illicitas in civitatibus, & extra, vel inter civitatem & civitatem, inter personam & personam, seu inter personam & civitatem, prætextu parentele, seu receptionis in cives, vel alterius ejuscunq; coloris conjurationes, insuper confederationes & pacta, nec non & consuetudinem circa hujusmodi introductam (quam censemus potius corruptelam) reprobamus, damnamus, & ex certa scientia irritamus, quas civitates, seu personæ, ejuscunq; dignitatis, seu conditionis, aut status, sive inter se, sive cum alijs absq; auctoritate dominorum, quorum subditi vel ministeriales, seu in quorum districtu consistunt, eisdem dominis nominatim non exceptis, fecerint hætenus, & facere præsumpserint in futuro, sicut per sacras divorum Augustorum prædecessorum nostrorum leges prohibitas non ambigitur, &c.

cassatas, illis confederationibus & legibus duntaxat exceptis, quas Principes, & civitates, ac alij super generali pace provinciarum atque terrarum inter se formasse noscunt, illas enim nostræ declarationi specialiter reservantes, in suo decernimus vigore manere, donec de his aliud duxerimus ordinandum.

1. Personam singularem, quæ de cetero contra tenorem præsentis constitutionis, & legis nostræ antiquæ super hoc editæ confederationes, colligationes, conspirationes, & pacti hujusmodi inire præsumpserit, ultra pœnam legis ejusdem, notam infamæ, & pœnam decem librarum auri, civitatem vero, vel universitatem in hanc legem nostram similiter committentem, centum librarum auri, nec non amissionis & privationis libertatum, & privilegiorum imperialium, pœnas incurrere decernimus eo ipso, mediate pœnæ hujusmodi pecuniariæ fisco imperiali, reliqua vero domino districtus, in cujus præjudicium factæ fuerint applicanda.

CAP. XVI.

DE PFALBURGERIS.

CÆterum, quia nonnulli cives & subditi Principum, Baronum, & aliorum hominum (sicut frequens ad nos querela perduxit)

duxit) jugum originariae subjectionis quaerentes abijcere (imo ausu temerario contemnentes, in aliarum civitatum cives saepe recipi se procurant, & frequentius in praeterito procurarunt, & nihilominus in priorum dominorum, quos tali fraude praesumpserunt, vel praesumunt deserere, terris, civitatibus, oppidis, & villis corporaliter residentes civitatum, ad quas hoc modo se transferunt, libertatibus gaudere, & ab eis defensari contendunt, qui in partibus Alamaniae Pfalburgerij consueverunt vulgariter appellari: quoniam autem patronari non debent alicui fraus & dolus, de imperatoriae potestatis plenitudine omnium Principum Electorum Ecclesiasticorum, & Secularium sano accedente consilio, ex certa scientia statuimus, & praesenti lege perpetuo valitura sancimus, quod praedicti cives & subditi, eis quibus subsunt, taliter illudentes, in omnibus terris, locis, & provinciis Sacri Imperij a praesenti die in posterum, civitatum in quarum cives, qui tuli fraude recipi se procurant, vel haecenus procurarunt juribus, & libertatibus, in nullo potiantur, nisi ad huiusmodi civitates corporaliter, & realiter transeuntes, ibique larem fouentes, continuo, vere, & non ficte residentiam facientes, debita onera & municipalia subeant in eisdem; si qui vero contra praesentis nostrae legis tenorem re-

cepti sint, vel fuerint, in futurum, illorum
 receptio omni careat firmitate, & recepti,
 cuiuscunq; dignitatis, conditionis, aut sta-
 tus existant, in nullo casu penitus, sive causa
 civitatum, ad quas recipi se procurant, ju-
 ribus aut libertatibus gaudeant, quomo-
 dolibet vel fruantur, non obstantibus qui-
 buscunq; juribus, privilegijs, vel consuetu-
 dinibus observatis, quandoq; tempore
 & obtentis, quas & quæ, in quantum præ-
 senti nostræ legi obveniant, præsentibus ex-
 cetera scientia revocamus de prædictæ im-
 perialis plenitudine potestatis, omnique
 carere decernimus robore firmitatis.

1. Circa præmissa omnia Principum, do-
 minorum, & aliorum hominum, quos ta-
 liter deserere contingit, vel contingeret in po-
 sterum juribus circa personas, & bona sub-
 ditorum quorumcunq;, ipsos sæpe dicto
 modo deserentium, semper salvis; hos ni-
 hilominus qui sæpe dictos cives, & subdi-
 tos alienos recipere contra præsentis legis
 dispositionem præsumperint, vel recipere
 in præterito præsumperunt, si eos omnino
 non dimiserint infra mensem post intima-
 tionem præsentium eis factam, centum
 marcas auri puri pro transgressione hu-
 jusmodi totiens, quotiens deinceps factum
 fuerit incurrere decernentes, quarum me-
 dietas imperiali fisco nostro, reliqua vero
 dominis illorum, qui recepti fuerint irre-
 missibiliter applicetur.

CAP.

CAP. XVII.

DE DIFFIDATIONIBVS.

EOS qui de cætero adversus aliquos certam diffidationis causam se habere fingentes, ipsos in locis, ubi domicilia nō obtinent, aut ea communiter nō inhabitant, intempestive diffidant, declaramus damna; quęcunque per incendia, spolia, vel rapinas diffidatis ipsis cum honore suo inferre non posse.

Inhelo'

Et quia patrocinari non debent alicui fraus & dolus, presenti cōstitutione in perpetuum valitura sancimus, diffidationes hujusmodi quibuscunq; dominis aut personis, cum quibus aliqui fuerint in societate, familiaritate, vel honesta, quavis amicitia conversati, sic factas vel fiendas in posterum, nō valere, nec licere prætextu diffidationis cujuslibet quempiam invadi per incendia, spolia, vel rapinas, nisi diffidatio per tres dies naturales ipsi diffidando personaliter, vel in loco quo habitare consuevit, publice fuerit intimata, possitq; de intimatione hujusmodi, per testes idoneos fieri plena fides; Quisquis secus quempiam diffidare & invadere modo præmissis præsumpserit, infamiam eo ipso incurrat, ac si nulla diffidatio facta esset; quem etiam tanquam proditorem, per quoscunque Judices pœnis legalibus statuimus castigari.

Prohi-

Prohibemus etiam & damnamus universas & singulas guerras, lites injustas, cuncta quoque injusta incendia, spolia, rapinas, indebita & inconsueta telonia, & conductus & exactiones, pro ipsius conductibus extorqueri consuetas, sub pœnis quibus sacræ leges præmissæ, & eorum quodlibet sanciant punienda.

C A P. XVIII.

EXEMPLAR LITERARVM
quibus Electores evocantur.

Vobis illustri & magnifico Principi N. Marchioni Brandenburgensi, Sacri imperij Archicamerario, Electori, & amico nostro carissimo, Electionem Romanorum Regis, quæ ex rationabilibus causis jam imminet, faciendam præsentibus intimamus, vosque ex officij nostri debito ad electionem præfatam rite vocamus, quatenus à tali die, &c. infra tres menses continue computandos, per vos, seu nuncios, aut procuratores vestros, unum vel plures, sufficiens mandatum habentes, ad locum debitum, juxta formam sacrarum legum super hoc editarum venire curetis, deliberaturi, tractaturi, & cõcordaturi cum alijs Comprincipibus coelectoribus vestris, & nostris, de electione futuri Regis Romanorum in Imperatorem post modum fa-
vente

vente Domino promovendi, in eodē man-
suri, usque ad plenam consummationem
electionis hujusmodi, & aliās facturi, &
processuri, prout in sacris legibus super
hoc deliberato editis invenitur expressum,
aliās, non obstante vestra, seu nostrorum
absentia, in præmissis una cum alijs Con-
principibus & Electoribus vestris, & no-
stris, prout legum ipsarum sanxerit aucto-
ritas, finaliter procedamus.

C A P. XIX.

*FORMA PROCURATORII, MIT-
tendi per eum principem Electorem, qui nun-
cios suos ad electionem faciendam
duxerit destinandos.*

NOS N. Deigratia, &c. Sacri Imperij
&c. notum facimus tenore præsen-
tium universis, quod cum electio Roma-
norū Regis ex rationabilibus causis immi-
net facienda, nos de honore, & statu Sacri
Imperij sollicitudine debita intendere cu-
pientes, ne tam gravibus, & dispendijs pe-
riculosè subjaceat, de fide, & circumspectio-
nis industria delectorum nobis NN, fideliū
nostrorum obtinentes, utiq; præsumptio-
nis indubiæ fiduciam singularem ipsos &
quemlibet ipsorum insolidum, ita quod
nō sit melior cōditio occupantis, sed quod
per vnum eorum inceptū fuerit, per alium

R

finiri valeat, & licitè terminari, omni jure, modo, forma, quibus melius & efficacius possumus, seu valemus nostros veros, legitimos Procuratores, & nuncios speciales facimus, constituimus, & ordinamus, ad tractandum ubilibet una cum alijs Conprincipibus, & coelectoribus nostris, tam Ecclesiasticis, quam Secularibus, & cum ipsis concordandum & conveniendum, & concludendum, de persona quacunque habili, ac idonea, in Regem Romanorum eligenda, ac ipsis tractatibus super electione talis personæ habendis, pro nobis loco, & nomine nostris interessendum, tractandum, & deliberandum, nec non vice, & nomini nostris eandem personam nominandum, & in ipsam consentiendum, ac etiam in Regem Romanorum promovendum ad Sacrum Imperium eligendum, ac in animam nostram præstadium quodeunque juramentum, necessarium debitum, seu consuetum fuerit circa præmissa, & quolibet præmissorum alium, vel alios procuratores in solidum substituendum & revocandum, & omnia & singula faciendum, quæ in præmissis, & circa præmissa etiam usque ad consummationem tractatum, nominationis, deliberationis, & electionis hujusmodi, de præsentis faciendæ necessaria, aut utilia fuerint, seu etiam quomodolibet oportuna, etiamsi præmissa, vel eorum

corum quodlibet mandatum exigant speciale, etiamsi majora vel magis singularia fuerint suprascriptis, & quæ nosmetipsi facere possemus, si hujusmodi tractatum deliberationis, & electionis futura negotijs, præsentibus & personaliter adessemus, gratum & ratum habentes, & habere volentes, & nos perpetuo habituros firmiter promittentes, quicquid per antedictos Procuratores, seu nuncios nostros, nec non substitutos, aut substituendos ab ipsis, seu eorum altero in præmissis, seu præmissorum quodlibet actum, gestum, seu factum fuerit, aut quomodolibet ordinatum.

CAP. XX.

DE VNIONE PRINCIPVM

*Electorum & Iurium eis
connexorum.*

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis feliciter, Amen.

*Carolus Quartus divina favente clementia
Romanorum Imperator, semper Augustus, &
Bohemia Rex, ad perpetuam rei memoriam.*

 UM universi, & singuli Principatus, quorum virtute Seculares Principes Electores, jus & vocem in electione Regis Romanorum, in Cæsarem promovendi obtinere

noscentur, cum jure hujusmodi, nec non officijs, dignitatibus, & juribus alijs eis, & cuilibet eorum annexis & dependentibus ab eisdem, adeo conjuncti, & inseparabiliter sint uniti, quod jus, vox, officium, & dignitas, aliqua jura, ad quemlibet eorum Principatum eorundem spectantia, cadere nō possint in alium, præter illum, qui principatum ipsum cum terra, vasallagijs, feudis, & dominijs, ac eis pertinentijs universalis dignoscitur possidere; præsentis edicto imperiali perpetuo valituro sancimus unumquemque Principatum prædictorum cum jure & voce electionis ac officijs cæteris omnibus, dignitatibus, juribus & pertinentijs ad ipsum spectantibus ita perseverare, & esse debere unitum perpetuis temporibus indivisibiliter & conjunctive, quod possessor Principatus cujuslibet, etiã juris, vocis, & officij, & dignitatis, & pertinentiarum omnium ad illum spectantium, quæta debeat & libera possessione gaudere, & Princeps Elector ab omnibus reputari, ipseque, & nemo alius per cæteros Principes Electores, ad electionem, & omnes actus alios pro Sacri Imperij honore, vel oportunitate gerendos, omni tempore assumi, sine contradictione qualibet & admitti, nec aliquod præmissorum ab altero (cum sint & esse debeant inseparabilia) dividi, vel ullo tempore debeant separari,

aut

aut in iudicio, vel extra diuifim repeti valeat, vel evinci, vel etiam per ſententiam ſeparari, nec aliquis unum ſine alio impotens audiatur; quod ſi per errorem, vel alias auditus quis fuerit, aut proceſſus, iudicium, ſententia, vel aliquod huiusmodi contra diſpoſitionē noſtram emanaverit, ſeu quomodolibet attentare contigerit, hoc totum, & omnia ex his, & quolibet eorum ſequentia eo ipſo viribus non ſubſiſtant.

C A P. XXI.

DE ORDINE PROCESSIONIS

inter Archiepiſcopos.

Quoniam autem ſuperius in principio conſtitutionum noſtrarum præſentium, circa ordinationem Eccleſiaſticorum Principum Electorum in concilio, & in meſa, & alias quotiens imperialem curiam celebrari, ſeu Principes Electores deinceps cum Imperatore vel Rege Romanorum, congregari contigerit, ſufficienter duximus providendum, ſuper quæ priſcis audivimus temporibus pluries diſceptatum; expedire credimus, etiam proceſſionis & deambulationis inter eos ordinem diſſinire.

Quapropter hoc Imperiali edicto decernimus, ut quotienscunq; in congregatione Imperatoris, vel Regis Romanorum, & Principum prædictorum Imperatore,

vel Rege ipso deambulante, insignia ante faciem ejus portari contrigerit, Archiepiscopus Treverensis in directa diametrali linea ante Imperatorem, vel Regem transeat, illique solimedij inter eos ambulent quos imperialia vel regalia continget insignia deportare.

Adm autem Imperator, vel Rex, absque insignijs iisdem inceserit, extunc idem Archiepiscopus Imperatorem, vel Regem prefato modo præcedat, ita quod nemo penitus inter eos medius habeatur, alijs duob. Archiepiscopis Electoribus, loca sua juxta distinctionem provinciarum suarum circa sessionem superius declaratam, etiam circa processionem perpetuo servaturis.

C A P. XXII

DE ORDINE PROCESSIONIS

Principum Electorum, & per quos insignia deportentur.

AD declarandum autem in Imperatoris, vel Regis Romanorum deambulante presentia processionis ordinem Principum Electorum (de quo supra fecimus mentionem) statuimus, ut quotiescunque in celebratione imperialis curiæ Principes Electores cum Imperatore, seu Rege Romanorum in quibuscunque actibus vel solemnitatibus processionaliter ambulare contrigerit,

tigerit, & imperialia vel regalia debuerint insignia deportari, Dux Saxoniae imperialem, vel regalem enssem deferens, Imperatorem seu Regem immediate praecedat, & inter illum, & Archiepiscopum Treverensem medius habeatur; Comes vero Palatinus, Pomum imperiale portans, à latere dextro; & Marchio Brandeburgensis sceptrum deferens, à sinistro latere ipsius Ducis Saxoniae linealiter gradiantur; Rex autem Bohemiae Imperatorem, seu Regem ipsum immediate nullo interveniente sequatur.

CAP. XXIII.

DE BENEDICTIONIBVS Archiepiscoporum in praesentia Imperatoris.

Quotiens insuper in Imperatoris, vel Regis Romanor. praesentia, Missarum solemnitas celebrari, ac Moguntinensem, Treverensem, Coloniensem Archiepiscopos, vel duos ex eis adesse contigerit, in confessione, quae ante missam dici consuevit, ac in porrectione Evangelij ostulandi, & pace post Agnus Dei portanda, nec non in benedictionibus post finita missarum solemnitas, ac etiam ante mensam faciendis, & in gratijs post cibum acceptum agendis, id inter eos observetur, prout de ipsorum consilio duximus ordinandum, quod prima die hae omnia & singula, à primo, se-

eunda die, à secundo; tertia vero, à tertio peragantur.

¶ Primum autem, seu secundum, vel tertium hoc casu secundum, quod prius, vel posterius quilibet eorum consecratus existit, debere intelligi declaramus, & ut se invicem honore condigno præveniant, & exemplum alijs invicem honorandi, is quæ circa præmissa ordo tetigerit, ad hæc alterum convenienti & charitativa inclinatio ne invitet, & tunc demum ad præmissa procedat, seu quodlibet præmissorum.

CAP. XXIV.

INFRA SCRIPTÆ LEGES PROMULGATA SUNT IN CURIA METANENSIS PER DOMINUM CAROLUM IV. ROMANORUM IMPERATOREM, & BOHEMIA REGEM AUGUSTUM, ANNO DOMINI M. CCC. LVI. IN DIENATALIS CHRISTI, ASSISTENTIBUS SIBI OMNIBUS SACRI ROMANI IMPERII ELECTORIBUS; PRÆSENTIBUS DOMINIS VENERABILI IN CHRISTO PATRE DOMINO I. EPISCOPO ALBANENSI, SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIE CARDINALI, ac CAROLO REGIS FRANCIA PRIMOGENITO, NORMANNIA DUCE ILLUSTRIS, ac DELPHINO VIENNENSI.

Verba:

Rescripto:

Impp.

Arcadij

et Ho-

norij in

SI quis cum Principibus, Militibus, vel Privatis, seu quibuscunque personis plebeis etiam, scelestam factionem, aut factionis ipsius inierit Sacramentum, vel dederit de-

nece:

nece consilium Venerabilem, & Illustrium *l. Quis-*
 Principum nostrorum, & Sacri Romani *quis C. ad?*
 Imperij, tam Ecclesiasticorum, quàm Se- *l. Jul.*
 cularium Principum Electorum, seu alte- *Majest.*
 rius eorundem (nam & ipsi pars corporis
 nostri sunt, eademque severitate volunta-
 tem sceleris, qua effectum puniri jura vo-
 luerunt) ipse quidem (utpote majestatis læ-
 sã criminis reus) gladio feriat, bonis ejus
 omnibus fisco nostro addictis; filij verò
 ejus, quibus vitam imperiali specialiter leni-
 tate concedimus (paterno enim debent
 perire supplicio, in quibus paterni,
 hoc est, hæreditarij criminis metuuntur
 exempla) à materna vel avita, omnium et-
 jam proximorum hæreditate, & successio-
 ne habeantur alieni, ex testamentis alio-
 rum nihil capiant, sint perpetuo egestes
 & pauperes, infamia eos paterna semper
 comitetur, ad nullum unquam honorem,
 ad nulla prorsus sacramenta perveniant,
 sint postremo tales, ut his perpetua egesta-
 te sordentibus sit, & mors solatium, & vita
 supplicium.

notator
 Denique jubemus eos esse notabiles, si-
 ne venia, qui pro talibus unquam apud nos
 intervenire tentaverint.

Ad filias sane eorum, quolibet numero
 fuerint. *legitimã tantum*
 Falcidiam tantum ex bonis ma- *tantum*
 tris, sive testata; sive intestata decesserit,
 volumus pervenire, ut habeant mediocrem.

potius filiae alimoniam, quam integrum emolumentum, aut nomen heredis consequantur, mitior enim circa eas debet esse sententia, quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus.

3 Emancipationes quoque, quae à praedictis sive in filios, post legem duntaxat latam, sive in filias fuerint collatae, non valeant, dotes, donationes quorumlibet, postremo item alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude, vel jure factas esse constiterit, quo primo memorati de ineunda factione, ac societate cogitaverint, nullius statuimus esse momenti; Uxores sanè praedictorum recuperata dote, si in ea conditione fuerint, ut quae à viris titulo donationis acceperint, seu accipiunt, filijs debeant reservare, tempore quo ususfructus absumentur, omnia ea fisco nostro se relicturas esse cognoscant, quae juxta legem filijs debebantur; Falcidia enim ex his rebus filijs tantum, non etiam filijs depuretur; Id quod de praedictis, eorumque filijs cavimus, etiam de satellitibus, consocijs, ac ministris, filiisque eorum simili severitate censemus.

4 Sane si quis ex his in exordio inite factionis studio verae laudis accensus ipse prodiderit factionem, vel cum incognita adhuc consiliorum arcana, patefecerit, absolute tamen, ac venia dignus habebitur.

Sua.

Statuimus insuper, ut si quid contra prædictos Principes Electores Ecclesiasticos, vel Seculares commissum dicatur, etiam post mortem rei, id crimen instaurari posse.

In hoc item crimine, quod ad læsam in Principibus Electoribus suis Majestatem pertinet, etiam in caput domini servi torquentur.

Volumus insuper, & præsentis imperiali sancimus edicto, ut etiam post mortem nocentium, hoc crimen inchoari possit, ut convicto mortuo, memoria ejus damnetur, & bona successoribus ejus eripiantur: nam ex quo sceleratissimum quis cœperit consilium, exinde quodammodo sua mente punitus est.

Porro ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare, neque manumittere eum posse, nec ei solvere jure debitorem, decernimus.

In hac causa in caput domini servos torqueri statuimus, id est, propter causam factionis dampnandæ contra Principes Electores Ecclesiasticos, & Seculares, ut præmittitur.

Et si decesserit quis, propter incertam personam successoris bona serrentur, si in causa hujusmodi fuisse mortuus arguatur.

Sic ceteros Principes congruit in sua integritate servari, ut corroboretur justitia, & subjecti, & fideles pace gaudeant, & quieti.

In quibusdā exemplar. Singulare. hoc est a te, mul.
pietatem & integritatem DE INTELLECTUALI
Principatum servanda.

re, multo magis magnifici principatus, dominia, honores, & jura Electorum Principum debent illæsa seruari, nam ubi majus incumbit periculum, majus debet adhiberi remedium, ne columnis ruentibus, basis totius ædificij collidatur.

12. Decernimus igitur, & hoc perpetuis temporibus valituro imperiali sancimus edicto, quod ex nunc in antea perpetuis, futuris temporibus insignes, & magnifici principatus, videlicet regnum Bohemæ, Comitatus Palatini Rheni, Ducatus Saxoniz, & Marchionatus Brandenburgensis, terræ, districtus, homagia, vasallagia, & alia quævis ad ipsa spectantia, sciendi, dividi, seu quavis conditione dimembrari non debeant, sed ut potius in sua perfecta integritate perpetua maneat, primogenitus filius succedat in eis, sibiq; soli jus, ac dominium competat, nisi forte mente captus, fatuus, seu alterius famosi, & notabilis defectus existeret, propter quem non deberet, seu posset hominibus principare, in quo casu inhibita sibi successione, secundo genitum, si fuerit in ea progenie, seu alium seniore fratrem, seu consanguineum laicum, qui paterno stipiti in descendenti recta linea proximior fuerit, volumus successurum, qui tamen apud alios fratres, & sorores, se clementem & pium exhibebit, continuo juxta datam sibi à Deo gratiam, & juxta suam.

suum beneplacitum, & ipsius patrimonij facultates, divisione, scissione, seu dimembratione principatus, & pertinentiarum ejus sibi omnibus modis interdicta. *ciñia*

13 Die vero qua solemnis imperialis, vel regia fuerit celebranda, veniant circa horam primam Principes Electores, Ecclesiastici, & Seculares, ad domum habitationis imperialis, sive regalis, & ibi Imperator vel Rex ipse omnibus insignijs imperialibus induetur, & ascensu equis, omnes vadant cum Imperatore, vel Rege ad locum sessionis aptatæ, & ibi quilibet eorum in ordine, & modo supra in lege de ordine processionis ipsorum Principum Electorum plenius diffinito.

14 Portabit etiam Archicancellarius, in cujus Archicancellariatu hæc fuerint, super baculo argenteo, omnia sigilla & typaria imperialia; & regalia.

15 Seculares vero Principes Electores sceptum, pomum, & enssem, secundum quod superius exprimitur, deportabunt.

16 Portabuntur etiam immediate ante Archiepiscopum Treverensem suo loco transeuntem, primo, Aquisgranensis; secundo, Mediolanensis corona; & hoc ante Imperatorem duntaxat, qui jam Imperialibus est insulis decoratus, quas gestabunt aliqui Principes inferiores, ad hoc per Imperatorem juxta placitum deputandi.

Impe-

*Caput
26
De ciñia
Imperia
et
sessione*

Imperatrix etiam, vel Regina Romanorum, suis Augustalibus amicta insignijs, post Regem, vel Imperatorem Romanorum, & etiam post Regem Bohemix qui Imperatorem immediate subsequitur, cōpetentis spacij intervallo, suis associata proceribus, suisq; comitata virginibus ad locum sessionis procedat.

CAP. XXV.

DE OFFICIIS PRINCIPVM IN
*solemnibus Curijs Imperatorum, vel
regum Romanorum.*

STatuimus, ut quandocunq; Imperator
vel Rex Romanorum solemnnes curias
suas celebraverit, in quibus principes Ele-
ctores sua deservire, seu exercere debent of-
ficia, subscriptus in his ordo servetur.

Primo enim Imperatore, vel Rege ipso,
in sede regia, seu folio imperiali sedente,
Dux Saxonix officium suum agat, hoc mo-
do; ponetur enim ante ædificium sessionis
imperialis vel regix, accervus avenæ, tantæ
altitudinis, quod pertingat usque ad pe-
ctus, vel sellam equi, super quo sedebit ipse
Dux, & habebit in manu baculam argen-
team, & mensuram argenteam, quæ simul
faciant in pondere duodecim marcas ar-
geni, & sedens super equo, primo mensu-
ram eandem de avena plenam accipiet, &
famu-

famulo primitus venienti ministrabit eandem, quo facto, figendo baculum in avenam recedet, & Vicemarscalcus ejus, puta de Pappenheym, accedens, vel eo absente Marscalcus curiæ ulterius avenam ipsam distribuat.

2. Ingresso verò Imperatore, vel Rege ad Mensam, Principes Electores Ecclesiastici, videlicet, Archiepiscopi stantes ante mensam cum cæteris Prælati, benedicent eandem secundum ordinem, qui circa hæc, eis in superioribus est præscriptus, & benedictione completa, iidem Archiepiscopi omnes (si adsint) alioquin duo, vel unus, sigilla & typaria imperialia, sive regalia à Cancellario curiæ recipient, eoque in cujus Archicancellariatu curiam ipsam celebrari continget in medio procedente, & alijs duobus ex alterutro latere sibi junctis, sigilla & typaria ipsa (omnes quidem baculū in quo suspensa fuerint manibus contingentes) ea portabunt, & ante Imperatorē, vel Regem reverenter ponent in mensa; Imperator verò, sive Rex eadem ipsis statim restituet, & in cujus Cancellariatu hæc fuerit (ut præfertur) is majus sigillum collo appensum, usque in finem mensæ gestabit, & deinceps, donec ad hospitium suum perveniat, ab imperiali, sive regali curia equitando; baculus verò (de quo præmittitur) esse debebit argenteus, duodecim

marcas

marcas argenti, habens in pondere, ejuſ-
tam argenti, quam precij partem tertiam
unusquisque Archiepiſcoporum ipſorum
perſolvet, & baculus ipſe protinus una cū
figillis, & tyarijs debet Cancellarius im-
perialis curiæ aſſignari, in uſus ſuos bene-
placitos convertendos. Poſtquam autem
is, quem ordo tetigerit portando ſigillum
majus, ab Imperiali curiæ ad hoſpiti-
um ſuum redierit (ut præfertur) ſtatim ſigillum
ipſum per aliquem de ſuis familiaribus præ-
dicto Imperialiſ curiæ Cancellario remit-
tet, ſuper equo, quem juxta propriæ digni-
tatis decentiam & amorem, quem ad Can-
cellarium curiæ geſſerit, ipſi Cancellario
tenebitur elargiri.

¶ Deinde Marchio Brandeburgeniſis Ar-
chicamerarius accedat ſuper equo, habens
argenteas pelves cum aqua in manibus,
ponderis duodecim marcarum argenti, &
pulchrum manutergium, & deſcendens ab
equo, dabit aquam Imperatori, vel Regi
Romanorum manibus abluendis.

¶ Comes Palatinus Rheni intrabit ſimi-
liter ſuper equo, habens in manibus qua-
tuor ſcutellas argenteas cibus impletas,
quarum quælibet tres marcas habeat in
ſtatera, & deſcendens ab equo, portabit &
imponet ante Imperatorem, vel Regem in
menſa.

¶ Poſt hoc Rex Bohemiæ Archipincerna,
veniat

venia
nibus
pond
aqua
ſcend
rator
biber
¶ Sic
ſe cor
per P
ctis ip
Subc
chion
magi
& ſcu
nade
gis Bo
heim
dicta
Impe
rum
vero i
ſe dux
lis vel
ce ab
abſen
comm
in pr
¶ Im
debet
ve me

veniat similiter super equo, portans in manibus cuppam, seu scyphum argenteum, ponderis duodecim marcarum, coopertū, aqua & vino permixtum impletum, & descendens de equo, scyphum ipsum Imperatori, vel Regi Romanorum porriget ad bibendum.

¶ Sicut autem haecenus observatum fuisse comperimus, ita statuimus, ut peractis per Principes Electores Seculares, praedictis ipsorum officijs, ille de Falkensteyn Subcamerarius, equum & pelves Marchionis Brandenburgensis, pro se recipiat, magister coquinae de Nortemberg, equum & scutellas Comitis Palatini; Vicepincernade Lymburch, equum & scyphum Regis Bohemiae; Vicumarscaleus de Pappenheim, equum, baculum, & mensuram praedictam Ducis Saxoniae; si tamen ipsi in tali Imperiali curia praesentes existant, & eorum quilibet in officio suo ministret, si vero ipsi, vel eorum aliqui a praefata curia se duxerint absentandos, ex tunc Imperialis vel regalis curiae quotidiani ministri vice absentium, puta, quislibet in loco ejus absentis, cui in vocabulo, seu in officio communicat, sicut gerit officium, sic tollat in praemissis & fructum.

¶ Imperialis insuper mensa vel regia sic debet aptari, ut ultra alias tabulas aulae, si ve mensas, in altitudine sex pedum sit al-

Caput 28

Ordo man

sa via et

q̄ illa apta

in apert

et l.

tius elevata, in qua præter Imperatorem duntaxat, vel Regem Romanorum die solemnis curiæ nemo penitus collocetur; sedes vero & mensa imperatricis sive reginæ parabitur, à latere in aula; ita quod ipsa mensa tribus pedibus imperiali sive regali mensa sit bassior, & totidem pedibus eminentior supra sedes Principum Electorum; qui Principes suas inter se una, eademque altitudine sedes habebunt, & mensas infra sessionem imperialem; mensæ pro septem Principibus Electoribus Ecclesiasticis, & Secularibus præparentur, tres videlicet à dextris, & tres aliæ à sinistris, & septima directe versus faciem Imperatoris vel Regis (sicut superius in capitulo de sessionibus, & ordine Principum Electorum per nos est clarius definitum) ita etiam quod nullus alius cujuscunque dignitatis, vel status existat, sedeat inter ipsos, vel ad mensas eorum.

Non liceat autem alicui prædictorum Secularium Principum Electorum, peracto officio sui debito, se locare ad mensam sibi paratam, donec alicui suorum Conprincipum Electorum ejus officium restat agendum, sed cum aliquis eorum, vel aliqui ministerium suum expleverint, ad præparatas sibi mensas transeant, & juxta illas stando expectent, donec cæteri ministeria sua expleverint supradicta & tunc demum omnes,

om
po
9
nibu
à cer
tar
run
Reg
tate
prin
Nun
Hab
etia
decl
coru
obri
10
ceps
cula
Imp
valen
eunc
miss
tum
men
tran
11
riali
temp
riæ p
appa

omnes, & singuli pariter ad mensas suas sibi
positas se locabunt.

9 Invenimus etiam ex clarissimis relatio-
nibus, & traditionibus antiquorum, illud
à tempore cujus contrarij jam non habe-
tur memoria, per eos qui nos præcesse-
runt, feliciter esse jugiter observatum, ut
Regis Romani Imperatoris futuri, in civi-
tate Franckfordiæ celebraretur electio; &
prima coronatio Aquisgrani; & in oppido
Nurembergensi prima, seu Regalis curia
haberetur; Quæ propter certis ex causis
etiam præmissa servari debere temporibus
declaravimus, nisi præmissis omnibus seu
eorum alicui impedimentum legitimam
obviaret.

10 Quantumcunque insuper aliquis Prin-
ceps Elector Ecclesiasticus, vel etiam Se-
cularis justo impedimento detentus, ad
Imperialem curiam vocatus, venire non
valens, nuncium vel procuratorem cujus-
cunque status, vel dignitatis transmiserit,
missus ipse (licet loco mittentis juxta da-
tum sibi ab eo mandatū, admitti debeat) in
mensa tamen vel sede, quæ illi, qui ipsum
transmittit, deputata fuerit, non sedebit.

11 Præterea consummatis his, quæ in Impe-
riali qualibet curia, vel Regali fuerint pro
tempore disponenda, recipiet magister cu-
riæ pro se totum ædificium, sive ligneum
apparatum Imperialis, sive Regiæ sessio-

nis, ubi sederit Imperator, sive Rex Romanorum, cum Principibus Electoribus, ad celebrandas solemnes curias, vel feuda (ut præmittitur) Principibus conferenda.

C A P. XXVI.

DE IVRIBVS OFFICIALIVM,
*dum principes feuda sua ab Imperatore
 vel Rege Romanorum
 recipiunt.*

Decernimus hoc Imperiali edicto, ut Principes Electores Ecclesiastici, vel etiam Seculares, dum feuda, seu regalia ab Imperatore vel Rege recipiunt, ad dandum vel solvendum aliquid nulli penitus sint astricti, nã pecunia quæ tali prætextu persolvitur, officiatu debetur; cum ergo ipsi Principes Electores, cunctis Imperialis curiæ præsent officijs, suos etiam habentes in officijs hujusmodi substitutos, datos ad hoc à Romanorum Principibus & dotatos, videtur absurdum, quod substituti officiales, à suis superioribus quocunque quæsito colore et encenia postularent; nisi forte ipsi Principes Electores sponte & liberaliter his aliquid largirentur.

Porro, cæteri Principes Imperij Ecclesiastici, vel Seculares, dum prædicto modo eorum aliquis feuda, seu ab Imperatore Romanorum, vel à Rege suscipit, dabit officia-

officialibus Imperialis, sive Regalis curiæ
 sexaginta tres marcas, cum uno fertone
 argenti, nisi eorum aliquis privilegio, seu
 indulto Imperiali seu Regali se tueri pos-
 sit, & probare se solum vel exemptum à
 talibus, aut etiam alijs quibuscunque
 quæ solvi in susceptione feudorum hujus-
 modi consueverint; Prædictarum in super
 sexaginta trium marcarum, & fertonis di-
 visionem faciet magister curiæ Imperialis
 seu Regalis, hoc modo; Primo enim decem
 marcas pro semetipso reservans, dabit
 Cancellario imperialis, sive Regalis curiæ
 decem marcas; magistris, notarijs, & dicta-
 toribus, tres marcas; & sigillatori pro ce-
 ra, & pergameno vnum fertonem; ita vi-
 delicet, quod Cancellarius, & Notarij
 Principis recipiendi feudum, non ad aliud,
 quam ad dandum sibi testimonialem rece-
 pti feudi, seu simplicis investituræ litteram
 sint astricti: item dabit magister curiæ
 Pincernæ de Lymburch de præfata pecu-
 nia decem marcas, magistro Coquina de
 Nortemberg, decem marcas; similiter
 Marscalco de Pappenheim decem marcas,
 & Camerario de Falckensteyn decem
 marcas.

Tali tamen cum conditione, si ipsi &
 eorum quilibet in hujusmodi curijs so-
 lemnibus præsentialiter adsint in suis offi-
 cijs ministrando; si verò ipsi, vel eorum

aliqui absentes fuerint, ex tunc officiales Imperialis sive Regalis curiæ, qui talibus præsumunt officijs, eorum quorum suppleant absentiam, singuli singulorum, sicut vicem, nomenque & laborem sufferunt, sic lucra & commoda reportabunt.

3. Dum autem Princeps aliquis equo, vel alteri bestię insidens, feuda sua ab Imperatore recipit vel Rege, equus ille, seu bestia, cuiuscuque speciei sit, debetur superiori Marscalco, id est, Duci Saxonię, si præsens adfuerit; alioquin illi de Pappenheim, eius Vicemarscalco; aut illo Absente, Imperiali, sive Regalis curiæ Marscalco.

4. Cum Sacri Romani Celsitudo Imperij, diversarum nationum moribus, vita, & idiomate distinctarum linguarum habeat gubernacula moderari, dignum est, & cunctorum sapientum iudicio censetur expediens, quod electores Principes ipsius Imperij columnæ & latera, diversorum idiomatum, & linguarum differentijs instruantur; ut plures intelligant, & à plurimis intelligantur, qui plurimorum necessitatibus relevandis Cæsareæ Majestati assistant, in partem sollicitudinis constituti.

5. Quapropter statuimus, ut illustrium Principum, puta, Regis Bohemiæ, Comitum Palatini Rheni, Ducis Saxonię, & Marchionis Brandeburgensis Electorum filij, vel hæredes & successores (cum verissimi-

liter

liter Theutonicum idioma, sibi naturaliter inditum scire præsumantur, & ab infantia didicisse) incipiendo à septimo suæ ætatis anno, in Grammatica, Italica, & Sclavica linguis instruantur; ita quod infra quartumdecimum ætatis annum existant, in talibus juxta datam sibi à Deo gratiam eruditi; cum illud non solum utile, imo ex causis præmissis summe necessarium habeatur; eo quod illæ linguæ ut plurimum ad usum, & necessitatem Sacri Imperij frequentari sint solitæ, ut his plura, ardua ipsius Imperij negotia ventilentur.

Hunc autem proficiendi modum in præmissis posuimus observandum, ut relinquatur optioni parentum in filios, si quos habuerint, seu proximos, quos in principibus sibi credunt verissimiliter successuros, ad loca dirigant, in quibus de hujusmodi possint linguagijs edoceri, vel in proprijs domibus pædagogos, instructores, & pueros consocios, in his peritos eis adjungant; quorum conversatione pariter.

& doctrina in linguis ipsas valeant erudiri.

INNO.

ARTICULI IN LIBRO

Faint, mostly illegible text in a Gothic script, likely a list of articles or a table of contents. The text is arranged in several columns and is significantly faded and obscured by ink bleed-through from the reverse side of the page.

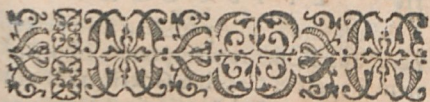

IT
TI
ST
rem
Caf
à

cto
Ele
cem
cipu
tori
pera
& i
& i
test
rem
guc
ac
acr

INNOCENTII TER-
TII PONTIF. ROM. EPI-
STOLA DECRETALIS, AD DV-
tem Zaringia, de principum Elect. jure creandi
Caesaris libero, deq; imperij dignitate, quod non
à successione, sed ab electione pendeat. l.

Decretal. l. t. 6. c. 34. c. Venera-
bilem, &c.

INTER cætera quidem princi-
pes, hac præcipue objectione
sunt usi, dicentes, quod Apo-
stolicæ sedis legatus, aut ele-
ctoris gestit, aut cognitoris personam. Si
Electoris, in messem alienam miserat fal-
cem suam, & electioni se ingerens, prin-
cipum derogaverat dignitati. Si cogni-
toris, absente altera partium videtur per-
peram processisse, cum citata non fuerit,
& ideo non debuit contumax judicari:
& infra: Verum illis principibus jus & po-
testatem eligendi regem, in imperato-
rem postmodum promovendum, reco-
gnoscimus (ut debemus) ad quos de jure
ac antiqua consuetudine noscitur perti-
nere; præsertim cum ad eos jus & pote-

T

ftas hujusmodi ab Apostolica sede perve-
 nerit, quæ Romanum Imperium in perso-
 nam magnifici Caroli à Græcis transtulit
 in Germanos. Sed & principes recogno-
 scere debent, & utique recognoscunt, sic-
 ut ijdem in nostra recognovere præsentia,
 quod jus & auctoritas examinandi per-
 sonam electam in regem, & promovend-
 am ad imperium ad nos spectat, qui eum
 inungimus, consecramus & coronamus.
 Est enim regulariter & generaliter obser-
 vatum, ut ad eum examinatio personæ
 pertineat, ad quem impositio manus spe-
 ctat. Nunquid enim si principes non so-
 lum in discordia, sed etiam in concordia
 sacrilegum quemcunque vel ex communi-
 catum, in regem, tyrannum, vel fatuum,
 hæreticum eligerent, aut paganum, nos
 inungere, consecrare ac coronare homi-
 nem hujusmodi deberemus: absit omni-
 no. Objectioni ergo principum respon-
 dentes asserimus, quod legatus noster ap-
 probando regem, & reprobando ducem,
 nec Electoris gessit personam, utpote qui
 nec fecit aliquem eligi, nec eligit: nec co-
 gnitoris, cum neutrius electionem, quoad
 factum eligentium confirmandam duxerit,
 aut etiam infirmandam. Exercuit au-
 tem denunciatoris officium: quia perso-
 nam ducis ejusdem indignam & perso-
 nam regis denunciavit idoneam quoad
 impe-

imperium obtinendum: non tam propter studia eligentium, quam propter merita electorum: quamvis plures ex illis, qui eligendi regem in Imperatorem promovendum de jure ac consuetudine obtinent potestatem, consensisse perhibeantur in ipsum regem: & ex eo quod fautores ducis absentibus alijs & contemptis, ipsam eligere præsumserunt, pateat eos perperam processisse: cum electioni plus contemptus unius, quam contradictio multorum obstat: & infra. Nos utique non ducem: sed reliquum repuramus & nominamus regem iustitia exigente: & infra. Quod autem cum in electione vota principum dividuntur, post admonitionem & expectationem alteri partium favere possimus, maxime postquam à nobis unctio, consecratio & coronatio postulantur: jure pater, pariter & exemplo. Nunquid enim si principes admoniti & expectati, vel non potuerunt, vel noluerunt in unum propositum convenire, sedes Apostolica advocato & defensore carebit: eorumque culpa ipsi redundabit in poenam? Seiunt autem principes, quod cum Lotharius & Conradus in discordia fuissent electi: Romanus Pontifex Lotharium coronavit, & imperium obtinuit coronatus: eodem Conrado tunc demum ad ejus gratiam redeunte: Eos igitur duximus commo,

nendos, ut à præfato duce, justo quidem à nobis iudicio reprobato, recedant: & præfato regi non abnuant adhærere: nisi tunc demum contra personam vel factum, legitimum quid ab eis objectum fuerit & ostensum: & infra. Sunt enim notoria impedimenta ducis, scilicet excommunicatio publica, perjurium manifestum & persecutio divulgata, quam progenitores ejus & ipse præsumperunt in Apostolicam sedem & alias Ecclesias exercere, fuit quoque à prædicto nostro excommunicationis vinculo innodatus, quod postmodum recognovit, dum per nuncium suum absolutionis beneficium Postulavit: unde patet, quod fuit excommunicatus electus & infra. Idem etiam contra proprium juramentum, super quo nec consilium à sede Apostolica requisivit, ambitionis vitio regnum sibi usurpare præsumpsit; cum super illo juramento prius Romana Ecclesia consuli debuisset. Nec valet ad plenam excusationem ipsius, si juramentum illud dicatur illicitum, cum nihilominus super eo nos prius consulere debuisset, quam contra ipsum propria temeritate venire. illo præsertim exemplo quod cum Gibeonitæ à filijs Israel per fraudem surripuerint juramentum, ipsi tamen cognita fraude contra illud venire temere noluerunt. Utrum veiò dictum juramentum sit licitum

tum vel illicitum, & ideo servandum, an non servandum extiterit, nemo sanæ mentis ignorat ad nostrum iudicium pertinere; & infra. Insuper si prædictus dux imperium obtinendi de cetero cæteris fiducia tolleretur: nam si prout olim frater dicti ducis patri eorum, sic dux ipse fratri suo succederet, videretur imperium non ex electione, sed ex successione deberi, & in præjudicium principum redundaret, si non nisi de domo ducis prædicti videretur aliquis ad imperium assumendus, & infra. Nobilitatem ergo tuam monentes, per Apostolica scripta mandamus, quatenus à præfato duce recedas omnino, non obstante juramento si quod ei ratione regni fecisti, cum (eo quantum ad obtinendum imperium reprobato,) juramentum huiusmodi non debeat observari.

PHILIP. MELANCHTHON.

HÆc epistola etsi reliquit jus & potestatem eligendi Regem in Imperatorem postmodum promovendum, ijs principibus ad quos jure & antiqua consuetudine pertinet, tamen Pontificibus arrogat auctoritatem ac potestatem iisdem tradendi confirmandique imperium, ijs de causis, quod Romanus Pontifex & in Carolum Magnum primum axioma transtulerit à Græcis, & principibus Germaniæ

hanc facultatem concesserit. Quæ omnia
falsa esse sæpe ostendimus. Quid tribuere
enim alteri potuerunt Pontifices, de quo
nec divina ulla, nec humana mandata ac-
ceperunt unquam, ? Quæ enim jactare
mandata aut quas concessiones possunt
revicti & condemnati voce Christi & h sto-
riarum evidentibus testimonijs ? Caro-
lum enim jure belli & transactionis Im-
perium occidentis occupasse : Ottonem
potestatem electionis principibus Germa-
niæ tribuisse auctoritate sua, id est, Impe-
ratoria, quam à patre consensu ordinum
acceperat, bellique jure confirmaret: Pon-
tifices utriusque subditos, utriusque aucto-
ritate creatos, sacrorum tantum curam
egisse, & ab omni tale gubernatione, qua-
lem posteriores superbia & ambitione in-
stituerunt, abstinuisse, evidentius est quam
ut longa indigeat ex historijs demonstra-
tione. Illa verò mentio de promovendo
Rege electo in Imperatorem, si concedit
conferri in electum potestatem omnem,
quam majestas imperatoria complecti-
tur, sententijs suffragantium, sed titulum
vult decerni, tribuique à Pontifice solo, ut
non liceat hunc electo usurpare ante pro-
clamationem Pontificis, lis est de jure no-
minis seu tituli, non de jure rei. Quod i-
psum tamen, ut plane stolidum & ridiculū
est, sic si tueri id volent, ut à quo ante Ca-
rolum

olum acceperint, ostendant necesse est. Quos vero producent auctores, Deumne, ut faciunt, an vero Imperatores orientis? Sed refragatur vox divina, quæ politicam episcopis potestatem omnem denegat. Imperatores Orientis jus suum Carolo, cum bello Italiam subegisset, non Pontifici concesserunt. Post Carolum vero, si relaxantur historiæ veteres, reperietur neque hoc consilio & sine Carolum à Romano Episcopo renunciationem fieri voluisse, ut quod beneficij esset, in jus verteretur certum atque potestatem, neque si auctoritas atque potestas imperij confertur eligentium sententijs, usum tituli pendere voluisse ex collocatione Pontificum.

Denique ante renunciationem à Pontifice factam Imperatoris titulum Ludovico Pio ac Lothario tributum esse. Et qualis est superbia contendere de jure conferendi titulos, cum rem titularum, id est, dignitatem & potestatem Imperatoriam alij conferant. Majestatem ac felicitatem successumque in gubernatione præstet solus Deus. Neque est obscurum, quibus occasionibus hunc etiam rapuerit, nescio qualem prætextum tyrannidis, quem semper affectarunt. Ante dissidia & contentiones inter posteros Caroli Magni patres, ut Carolus Ludovicus Pius, Lotharius, ex senatos Imperatores appellabant, non usur-

pata ad eam declarationem lingea Pontificum. Et si hujus decreti Imperatorum quasi præcones publicos esse volebant Pontifices Romanos. Postea disceptantibus de Imperio & Italia Germanis & Francis, Carolus Calvus, Francorum Rex metu Germanicæ potentia Italia præoccupata Imperator appellari voluit à Pontifice, quod hujus artibus se Italiam obtinere posse arbitraretur. Hoc exemplum successores in jus verterunt, ut cum nulla realia, vel sola auctoritate conferendi titulum Imperatores obstrictos haberent.

Honestissimum est ac pijsimum fieri renunciationem Monarchæ orbis Christiani in magna frequentia publica solemnibus ritibus, cum ardenti ac seria precatione ad Deum pro re omnium in genere humano maxima, pro salute totius orbis Christiani, pro incolumitate ac felicitate illius, cui cura, gubernatio, protectio ac defensio Ecclesiæ & Reipublicæ commendata est, cujus saluti singulorum salus est inclusa. Sed hoc jus cur Romanus Pontifex sibi præ alijs vendicat? quod nec divino nec humano jure ullo, sed consuetudine tyrannica suum fecit. De Deo scriptum est, quod transferat Imperia mundi. De ministris Ecclesiæ aliter præcipit scriptura, quos non vult administrare regna politica. Sed posset ei concedi jus renunciandi
propter

propter Caroli exemplum, si non ex eo falso fingeret aliud commentitium jus, quo stabiliendæ tyrannidis suæ causa, ad suam vocem ita alligat Imperatoris auctoritatem, ut sine ea nullam esse contendat: deinde si ad renunciationem usurparet atq; adhiberet non inanium ceremoniarum theatra spectacula, quæ sunt umbra sanctissimi & laudatissimi ritus veteris, sed preces veras & serias, quibus Deo patri æterno Domini nostri Jesu Christi Ecclesiam Christi & rempublicam commendaret, denique si id daret operam, ut Imper. auctoritate emendarentur vicia doctrinæ & rituum supersticiosorum in Ecclesia & consuleretur cum tranquillitate publica, salutis animarum.

Vt vero se res habeat constitutio Ottonis à ceteris gentibus jus eligendi Imperatorem Romanum transfert in Solos Germanos ea conditione, ut assumatur natus in familia Germanica, nec admittantur exteri & peregrini, quod servatum est deinceps ea lege, ut vel nominaretur Francorum veteri consuetudine à patre filius, qui si accederet consensus & approbatio ordinum Imperij, succederet, vel sine alicujus indicatione fieret electio, libera de liberatione & suffragijs ordinum. Hoc decretum quo anno factum sit non traditur, sed non multo ante mortem Ottonis factum esse

narratur, qua in re flagitiosa scriptorum negligentia detestanda est, ut in plerisque alijs rebus maximis. Scribit Abbas Urspergensis Ottonem III. mortuum esse anno millesimo primo, quinto Calendas Februarij. Blödus annotat decretum de electione Imperatoris sancitum esse biennio ante, & consentaneum est deliberationē de re tāta non fuisse subitam, præsertim cum secum in Italiam Pontificem adduxerit, quem huic rei perficiendæ ex composito idoneum fore notat.

IOAN. SLEIDAN. LIB. XI.

OLIM Episcopi Romani solebant ab Imperatoribus approbari, cum essent tenuiores: amplificati vero non solum arbitrato suo regere cœperunt, verum etiam eo rem adduxerunt tandem post acerrimas contentiones, ut eligendi quidem jus, Germaniæ septemviris permittant, confirmandi vero potestatem sibi propriam esse dicant. Et hac quidem auctoritate sæpe sunt usi per omnia prope regna, maxime per Italiam, Germaniam, Galliam, quando designatis regibus abrogato magis Iratu, substituerunt alios. Etenim ut reliqua juris Pontificij loca præteream, in Gregorij IX. decretalibus epistolis, Innocentius III. affirmat, jus eligendi Cæsaris, beneficio Pontificum & Ecclesiæ

elix Romanæ delatum esse à Græcis ad
 Germanos & ad Carolum Cæsarem, co-
 gnomento magnum & ipsorum esse co-
 gnoscere ac judicare, num sit idonea per-
 sona, nec eo contenti fidem etiam ex-ge-
 runt per jusjurandam summo totius or-
 bisterrarum magistratu, quæ quidem res
 maximis offensionibus atque bellis cau-
 sam sæpè dedit. Tandem verò, Clemens V.
 qui vixit ad annum salutis millesimum
 trecentesium legem hac dere tulit, in-
 certam juri Pontificio. Cum enim Henri-
 cus ejus nominis septimus, è familia Lu-
 næburgica, Cæsar, nollet ad hunc modum
 obligari, quod diceret novi rem esse ex-
 emplii, nec usurpatam ætati superiori; Cle-
 mens, ut posterum caveret, copiose rem
 explicat, & quid eo jurejurando continea-
 tur, demonstrat, nimirum, ut Cæsar Eccle-
 siam Romanam defendat, ut hæreticos ex-
 terminet, neque cum impijs ullum ha-
 beat commercium, ut Pontificum digni-
 tatem modis omnibus tueatur, ut privile-
 gia quondam Ecclesiæ Romanæ concessa
 quocunque tempore, conservet, imprimis
 ea, quæ profecta sunt Constantino, Carolo
 magno, Henrico, Otthone Quarto, Fride-
 rico Secundo, Rudolpho: ne quid juris in
 ullas Ecclesiæ Romanæ facultates atque
 possessiones, quocunque titulo sibi vendi-
 cet: Ut reliquas etiam ubivis Ecclesias, ca-
 rumque

rumque libertatem atque jura protegat. His rebus devinctum sibi Cæsarem esse dicit, & Henricum etiam per internuncios hæc sibi promississe confirmat, utcumque postea dissimulaverit. Exijt autem hoc decretum, Henrico jam mortuo. Clemens hic est, qui primus omnium Roma Cardinales evocavit. Lugdunum, & in Gallia cum illis confedit. Post eam ætatem, Cæsarum per Italiam auctoritas atque robur, indies magis magisque decrevit, & auctæ fuerunt Romanorum Pontificum vires, ita quidem ut hujus & paulo superiores memoria Cæsares obedientiam hanc atque fidem se debere illis arbitrætur. Inter Pontifices omnino auté, qui Cæsares nostrates vehementer exagitarunt præcipui fuerunt, Gregorius VII. Alexan III. Innocentius III. Gregorius IX. Innocentius IV. Nicolaus III. Bonifacius VIII. Clemens V.

(Adjungat benevolus lector Hypomnema, De fide, observantia, ac benevolentia Pontificum Romanorum erga Imperatores Germanicos, ex veteribus & fidelibus historiarum monumentis à Simone Schardio collectum; quod brevi, quoniam nulla ferè exemplaria reperiuntur, in gratiam Philologorum, typis exscribam.)

F I N I S.

INDEX CAPITUM
ANALYSIS FEUDALIS.

I.	<i>De origine feudi.</i>	pag. 1.
II.	<i>De Etymologia feudi.</i>	6
III.	<i>De Definitione feudi.</i>	7
IV.	<i>De Divisione feudi.</i>	13
V.	<i>De feudi causa efficiente.</i>	22
VI.	<i>De his qui feudum accipere possunt.</i>	29
VII.	<i>Quibus modis feudum acquiratur.</i>	32
VIII.	<i>De materia feudi.</i>	68
IX.	<i>De forma feudi.</i>	76
X.	<i>De fine & effectu feudi.</i>	96
XI.	<i>De contrarijs feudi.</i>	118
XII.	<i>Ad quem feudum amissum revertatur.</i>	135

INDEX CAPITVM AU-
REÆ BULLÆ CAROLI
QUARTI.

I.	<i>Qualis esse debeat conductus Electorum & a quibus.</i>	pag. 145
II.	<i>De</i>	

INDEX

- II. De Electione Romani Regis. 157
- III. De Sessione Trevirensis, Coloniensis & Moguntini Archiepiscoporum. 162
- IV. De principibus Electoribus in communi. 164
- V. De Inre Comitis Palatini Rheni, & etiam Saxonia Ducis. 166
- VI. De comparatione principum Electorum ad alios principes communes. 168
- VII. De successione principum Electorum. 169
- VIII. De Regibus Bohemia, & regnicolarum ejus immunitate. 172
- IX. De auri, argenti, & aliarum specierum mineris. 175
- X. De Monetis. 176
- XI. De Immunitate principum Electorum. 177
- XII. De congregatione principum. 180
- XIII. De Revocatione privilegiorum. 192

XIV. De

C A P I T V M.

- XIV. De his quibus ut indignis auferuntur bona feudalia. 183
- XV. De Conspiratoribus. 185
- XVI. De Pfalburgeris. 186
- XVII. De diffidationibus. 189
- XVIII. Exemplar literarum quibus electores evocantur. 190
- XIX. Forma procuratorij mittendi per eum principem Electorem, qui nuncios ad electionem faciendam duxerit destinandos. 191
- XX. De unione principum Electorum & jurium eis connexorum. 193
- XXI. De ordine processionis inter Archiepiscopos. 195
- XXII. De ordine processionis principum Electorum & per quos insignia deportentur. 196
- XXIII. De Benedictionibus Archiepiscoporum. 197
- XXIV. Verba rescripti Imp. Arcadij & Honorij in l. Quisquis C. ad l. 7ul. Majestat. 198
- XXV. De

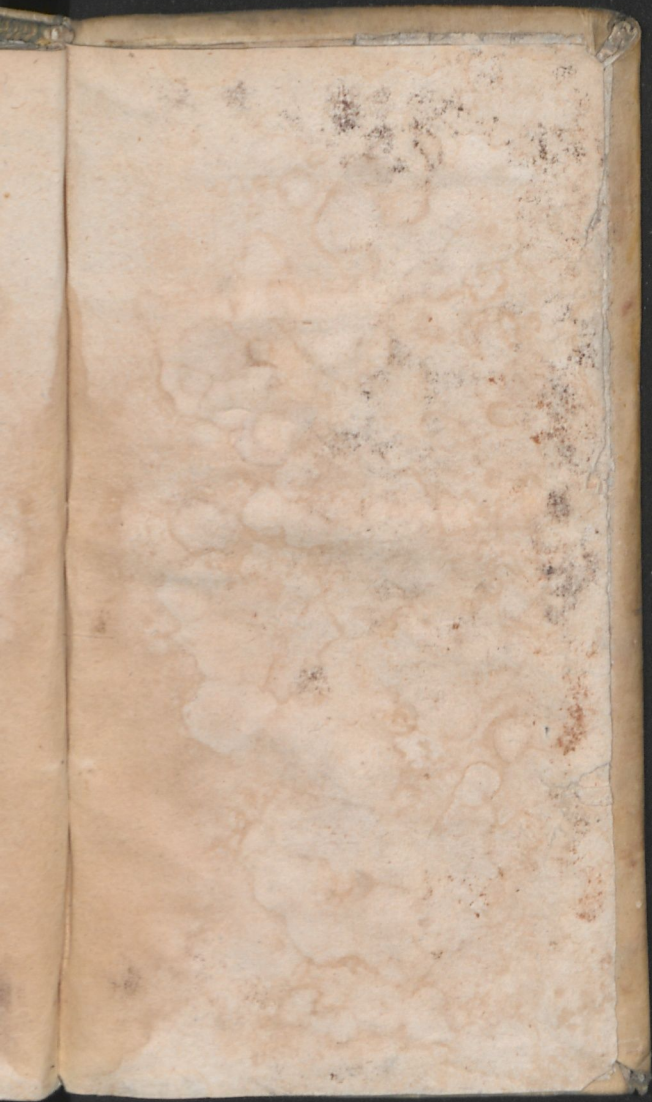
INDEX CAPITVM.

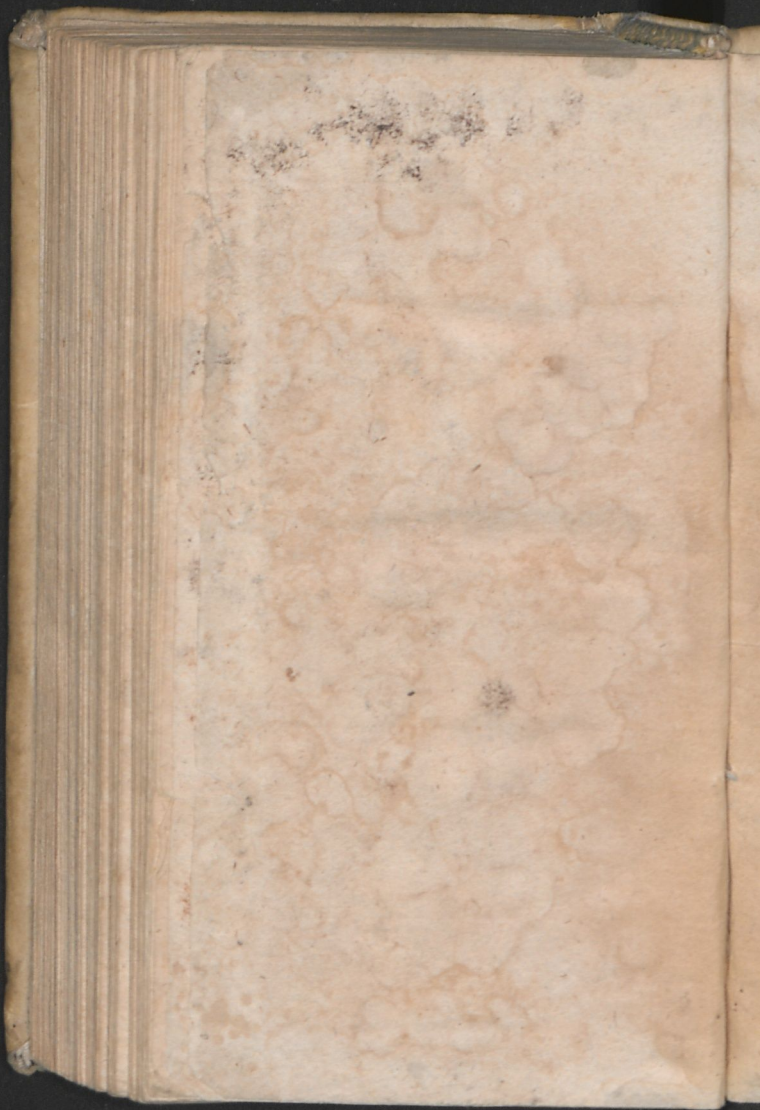
- XXV. De officijs principum Electo-
rum in solennibus curijs Im-
peratorum vel Regum Ro-
manorum.* 204
- XXVI. De furibus officialium, dum
principes fenda sua ab Impe-
ratore vel Rege Romano-
rum recipiunt.* 210
- XXVII. Epistola decretalis Inno-
tius in Pontificis Romani,
qui anno salutis humane
millesimo centesimo nonage-
simo octavo Ecclesiastica
provisionis sollicitudinem
assumpsit, seditque annos
viginti octo.* 217

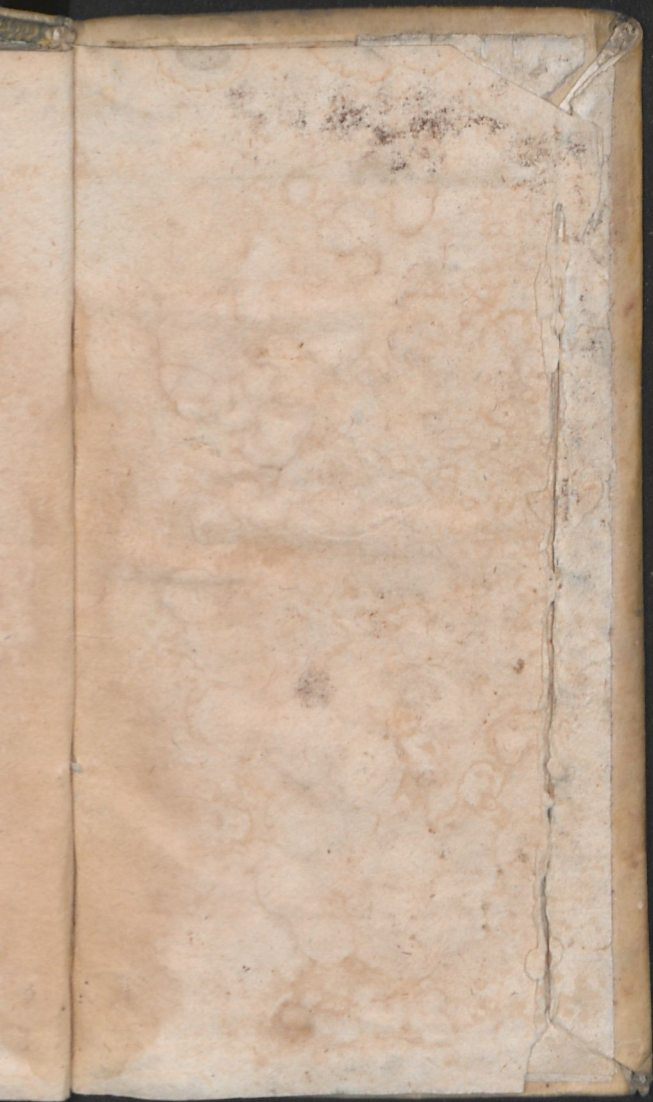
FINIS.

lecto.
s Im-
Ro-
204
dum
Impe-
mano-
210
ocen-
mani,
nana
age-
stica
nem
nnos
217

49429

ULB Halle

3

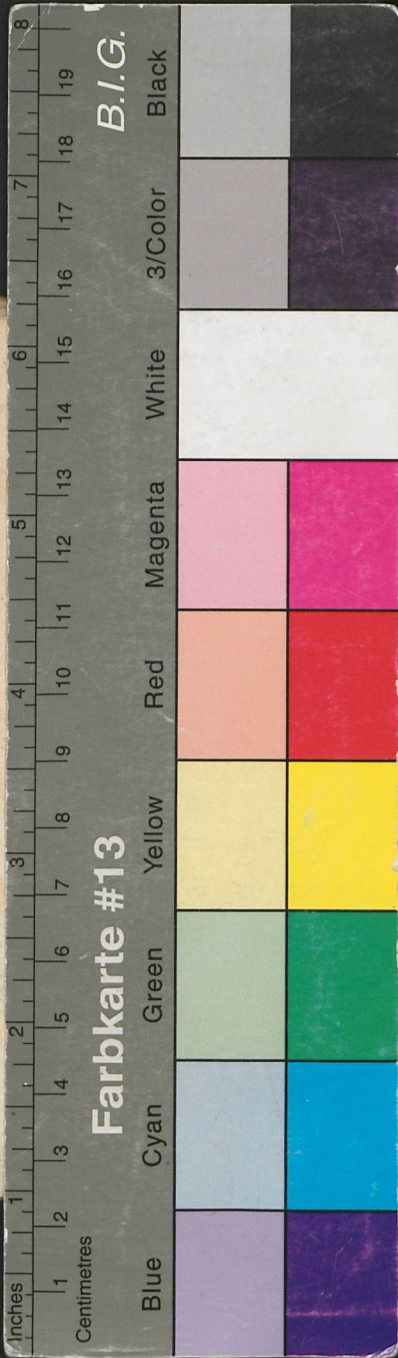
005 125 715

VD 17

LIBORII HATTYSERI
ANALYSIS
IVRIS FEVDALIS
QVA ARTI-
FICIOSA ME-
THODO, PERSPICUITA-
TE ET FACILITATE ADMIRANDA,
MEDVLLA TOTIVS IVRIS FEVDALIS,
rationibus tam dubitandi, quam deci-
dendi qua potuit fieri breuitate
illustrata, continetur.

ACCESSIT HVIC EDITIONI S.
*Romani Imperij constitutio, quam vulgo Au-
ream Bullam nominant, & Episto-
la decretalis de Jure
Electorum.*

IN GRATIAM STUDIOSE JUVEN-
tutis coniunctim, nunc primam hac
forma edita.

Eme, lege, judica, non pœnitebit.

HANOVIE
Sumptibus CONRADI EIFRIDI.

M. DC. XXI,

Ernst. Ludolf. Hoffm.